

ЗВІТ ПРО РЕЗУЛЬТАТИ ОЦІНЮВАННЯ

Напрямок діяльності

1.2.3 Розвиток можливостей зв'язків
з громадськістю/комунікацій

5.2.2.1. Створення спеціальних
можливостей PR/комунікацій
у всіх органах суддівського врядування
і установах системи органів судової влади

Лукаш Боярський
Міжнародний експерт

Андрій Химчук
Національний експерт

Жовтень 2019
Київ

THIS PROJECT IS FUNDED BY
THE EUROPEAN UNION

EXPERTISE
FRANCE

PRAVO-JUSTICE

ЗВІТ ПРО РЕЗУЛЬТАТИ ОЦІНЮВАННЯ

Напрямок діяльності

1.2.3 Розвиток можливостей зв'язків з громадськістю/комунікацій

5.2.2.1. Створення спеціальних можливостей PR/комунікацій у всіх органах суддівського врядування і установах системи органів судової влади

Лукаш Боярський

Міжнародний експерт

Андрій Химчук

Національний експерт

Жовтень 2019 року

Київ

Зміст і погляди, викладені в цьому звіті, належать експертам і не обов'язково відображають офіційну позицію Європейського Союзу та відповідних українських органів влади.

ЗМІСТ

Зміст.	2
Вступ.	5
Абревіатури.	7
1. Вихідні умови.	8
Загальна ситуація.	8
Внутрішня комунікація органів суддівського врядування та судів.	9
Зовнішня комунікація органів суддівського врядування та судів.	9
Публічне реагування органів суддівського врядування на випадки загроз незалежності правосуддя.	10
Прозорість судових органів.	12
Відкритість як критерій для просування судді у професійній кар'єрі.	15
Дослідження рівня задоволеності користувачів судових послуг.	15
Міжнародна співпраця.	17
2. Відповідність JSRSAP вимогам та його параметри.	19
Загальне оцінювання.	19
Внутрішня комунікація органів суддівського врядування та судів.	20
Зовнішня комунікація органів суддівського врядування та судів.	21
Публічне реагування органів суддівського врядування на випадки загроз незалежності правосуддя.	22
Прозорість судових органів.	23
Відкритість як критерій для просування судді у професійній кар'єрі.	23
Дослідження рівня задоволеності користувачів судових послуг.	24
Міжнародна співпраця.	24
3. Об'єктивність даних моніторингу та звітування щодо впровадження JSRSAP.	25
4. Досягнення відповідних результатів JSRSAP.	29
Внутрішня та зовнішня комунікація органів суддівського врядування, судів та суддів.	29
А. Внутрішня комунікація органів суддівського врядування та судів.	29
В. Зовнішня комунікація органів суддівського врядування та судів.	33
Публічне реагування органів суддівського врядування на випадки загроз незалежності правосуддя.	44
Відкритість як критерій для просування судді у професійній кар'єрі.	48
Прозорість судових органів.	54
Дослідження рівня задоволеності користувачів судових послуг.	65
Міжнародна співпраця.	70

5. Висновки	75
Короткий огляд	75
Успіхи в досягненні результатів JSRSAP за напрямком діяльності «Розвиток можливостей зв'язків із громадськістю/комунікацій» – висновки експертів	79
Внутрішня комунікація	79
Зовнішня комунікація органів суддівського врядування та судів	79
Публічне реагування органів суддівського врядування на випадки загроз незалежності правосуддя	80
Прозорість судових органів	80
Відкритість як критерій для просування судді у професійній кар'єрі	81
Дослідження рівня задоволеності користувачів судових послуг	81
Міжнародна співпраця	81
Рекомендації	83
Короткострокові рекомендації (до кінця 2020 року)	83
Довгострокові рекомендації (протягом наступного етапу реформування)	84
Додаток I Матриця оцінювання - Методологія/матриця визначення конкретних заходів	87
Додаток II Перелік звітів, публікацій та інших документів, які були проаналізовані	90
Закони України	90
Постанови Кабінету Міністрів України	90
Інтерв'ю та зустрічі	91
Спільні документи	91
Рішення судів	92
Рішення ВРП	92
Рішення ВККСУ	93
Рішення РСУ	95
Рішення ДСА	96
Рішення з'їзду суддів України	96
Звіти та статті	96
Методичні матеріали	98
Інші джерела	99
Відповіді на запити на отримання публічної інформації та інші листи	100
Додаток III Витяг з JSRSAP (Плана дій 2015-2020)	101

ВСТУП

The Report has been developed as a part of the overall JSRSAP evaluation exercise¹ by Lukasz Bojarski² and Andrii Khymchuk³ in the capacity of international/national experts of EU Project PRAVO-Justice (PJ). It is concerned with Area of Intervention 1.2.3 'Development of PR/Communication capacities' and 5.2.2.1 'Dedicated PR/communication capacities of all justice sector governance bodies and sector institution'.⁴

The evaluation has been conducted in accordance with the area-specific methodology (Matrix)⁵ designed on the basis of the relevant template developed for the purposes of the Exercise in issue. It was carried out and benefited from support provided by the PJ team and valuable co-operation extended by the High Council of Justice, in particular its Communications Department, individual representatives and staff of the secretariat of the Council of Judges of Ukraine, representatives of 'Human Rights Vector' and 'Legal Communications Bureau' NGOs, individual judges, experts and legal professionals met or interviewed for the purposes of evaluation concerned.

The Report has been drafted according to the uniform table of content and technical template. Its sections are internally structured according to the blocks of outcomes, as they have been grouped for the evaluation purposes in the attached methodological Matrix. As a rule, they are followed by recommendations that are formulated in bold and recapitulated at the end of the Report accordingly.

1 The Exercise. See the general introduction to the set of assessment reports preceding this compilation.

2 Lukasz Bojarski, an international short-term expert at the EU Project 'Support to Justice Sector Reforms in Ukraine Pravo-Justice', works at the University of Oslo (Norway) at the Department of Private Law, where he takes part in the research project Judges under Stress JuS – the Breaking Point of Judicial Institutions. Lukasz prepares his PhD thesis on judicial resistance in Poland (both under the communist rule and in the current situation). Lukasz Bojarski has most of his professional life worked for Civil Society Organizations (CSOs) and Think Tanks as lawyer, researcher, trainer and expert. His main fields of interest include: judiciary, legal services, legal profession, legal education and methodology of teaching, non-discrimination, human rights. Lukasz was the author of the reform proposals on access to legal aid and the legal profession. He is an author of numerous publications and policy papers on the judiciary, access to justice and interactive methods in legal education. Lukasz co-funded some organizations and initiatives, most recently (2018) the Justice Defence Committee KOS, the organization grouping judges' and lawyers' organizations with civil society initiatives, that was created by legal and civil circles in order to defend the independence of judges and lawyers.

3 Andrii Khymchuk, a national short-term expert at the EU Project 'Support to Justice Sector Reforms in Ukraine Pravo-Justice', has more than 5 years of experience working in the rule of law sphere. He started his career in a law firm, litigation practice department, where he worked for 2 years. Later on, he interned and worked at OSCE/ODIHR's Rule of Law Unit, where he assisted in the organization of bi-annual forums on criminal justice for Central Asia. During the last 2.5 years, he has been working as a lawyer at DEJURE Foundation NGO, established by experts and lawyers to promote the rule of law and reforms in the sphere of justice in Ukraine. He is the author of several analytical publications regarding competitions for judicial vacancies in the newly created Ukrainian courts and on problems with the disciplinary liability of judges.

4 Частини Плану дій, що розглядаються, додаються до цього звіту. Див. Додаток III.

5 See the assessment-specific activities matrix attached.

Абревіатури

JSRSAP	План дій щодо реалізації положень Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки
PJ	Проект Європейського Союзу з підтримки реформ у сфері юстиції в Україні (Право-Justice)
ВККСУ	Вища кваліфікаційна комісія суддів України
ВРП	Вища рада правосуддя
ВС	Верховний Суд
ГРД	Громадська рада доброчесності
ГРМЕ	Громадська рада міжнародних експертів
ДОСВ	Державні органи суддівського врядування (ВРП, ВККСУ, РСУ)
ДСА	Державна судова адміністрація
Закон про ВРП	Закон України «Про Вищу раду правосуддя» від 21.12.2016 № 1798-VIII (редакція станом на дату написання цього звіту)
Закон про судоустрій	Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 № 1402-VIII (редакція станом на дату написання цього звіту)
Звіт ВПЛ	Рибак. «Медіавідкритість судів України: результати всеукраїнського опитування працівників судів України, 2018 рік», Харків, 2019 рік
ІМ	Інструмент моніторингу JSRSAP
МПВ	Меморандум про взаєморозуміння
НУО	Неурядова організація (громадська організація)
НШСУ	Національна школа суддів України
РСУ	Рада суддів України
СОРС	«Система оцінювання роботи суду: стандарти, критерії, показники та методи»
СОЯРС	«Система оцінювання якості роботи суду: стандарти, критерії, показники та методи»

1. ВИХІДНІ УМОВИ

Загальна ситуація

Усі питання, пов'язані як з внутрішньою, так і з зовнішньою комунікацією судової системи, мають свою історію, що склалася до схвалення JSRSAP. Основна мета стратегії полягала в тому, щоб вдосконалити наявні заходи та розробити нові, а саму комунікацію зробити більш офіційною та структурованою. Необхідно було стандартизувати те, що раніше мало радше експериментальний та інноваційний характер.

До цього офіційних каналів внутрішньої комунікації між ДОСВ не існувало. Пресцентр вже функціонував, але підпорядковувався Раді суддів України. Схваленню Стратегії передувала розробка кількох важливих рекомендацій, зокрема, в усіх судах мали бути створені посади суддів-спікерів і прессекретарів суду.

Крім того, НШСУ вже розробила деякі матеріали (посібники), що стосувалися судової комунікації.

PCY регулярно робила публічні заяви про загрози незалежності судових органів. У її керівних принципах щодо комунікації були передбачені відповідні заходи протидії.

Закон передбачав публічність роботи/сесій ДОСВ (за винятком PCY, публічність якої не була і не є передбаченою в законі). Незважаючи на те, що лише ВККСУ була зобов'язана публічно оголошувати порядок денний засідань відповідно до закону, інші органи також це робили. З 2011 року закон зобов'язував усі ДОСВ публікувати свої рішення на власних веб-сайтах. Це робили всі органи, окрім ВККСУ.

У стратегії було запропоновано ідею про те, щоб відкритість суддів стимулювала їхнє кар'єрне просування. Раніше цього не було.

Що ж до збору відгуків, PCY вже розробила (за кілька місяців до схвалення Стратегії) всеосяжні керівні принципи оцінювання роботи судів, які включали модуль збору відгуків.

Усі ДОСВ брали участь у певному форматі міжнародного співробітництва, але лише ВРП уклала двосторонні меморандуми про співпрацю з судовими радами 5 країн.

Внутрішня комунікація органів суддівського врядування та судів

Результати: Регулярно використовуються канали внутрішньої комунікації між органами суддівського врядування і судами, а також у межах судової системи/судами та суддями/працівниками апарату; налагоджений механізм вирішення регуляторних та управлінських питань між органами суддівського врядування.

Заходи: Забезпечення належного функціонування Комітету ДОСВ з питань комунікацій в межах компетенції.

До 2015 року не існувало офіційних каналів комунікації між органами суддівського врядування або судами. Також не було механізмів вирішення регуляторних та управлінських питань між органами ДОСВ.

Зовнішня комунікація органів суддівського врядування та судів

Результати: Чітко визначені та регулярно використовуються зовнішні канали комунікації між судовою системою/судами та іншими державними/недержавними суб'єктами в секторі юстиції.

Заходи: Забезпечення належного функціонування пресцентру при ДОСВ. Створення підрозділів (уповноважених) з роботи із ЗМІ в усіх апеляційних округах. Розробка, поширення, а також періодичне оновлення практичних посібників та навчальних модулів з питань зв'язків з громадськістю/комунікацій. Завершення розробки та затвердження регламентів, їхнє застосування ДОСВ в усіх питаннях.

Засоби: Прийняті рішення, укладені трудові договори, визначені посадові обов'язки, підготовані плани розміщення, проведені тренінги. Підготовка судами пресрелізів та проведення брифінгів за результатами розгляду всіх «гучних» справ.

Організація періодичних навчальних візитів школярів, студентів та інших груп до судів.

Схваленню JSRSAP передувала низка важливих подій, що стосувалися зовнішньої комунікації органів суддівського врядування. У вересні 2012 року НШСУ затвердила до публікації науково-практичний посібник «Комунікації судової влади»⁶. Це був перший посібник для суддів, який присвячений цій темі та опублікований на вебсайті НШСУ.

У листопаді 2012 року РСУ своїм рішенням № 72⁷ затвердила Концепцію інформаційно-комунікаційної діяльності РСУ⁸. У концепції були визначені завдання і засоби комунікації РСУ.

Рішенням XI чергового з'їзду суддів України від 22 лютого 2013⁹ з'їзд доручив РСУ вжити заходів щодо запровадження в судах посади пресекретаря. Наказом ДСА від 6 листопада 2013 року № 145¹⁰ затверджено Типову посадову інструкцію головного спеціаліста із забезпечення зв'язків із засобами масової інформації (пресекретаря). В інструкції зазначено, що пресекретарі відповідають, серед іншого, за розробку комунікаційної стратегії судів, підготовку пресрелізів і брифінгів, забезпечують інформаційне наповнення вебсайту суду.

У серпні 2014 року РСУ створила Пресцентр судової влади України¹¹, а у вересні того ж року затвердила положення про його роботу¹². Центр був створений як відділ у складі ДСА, а організаційне управління здійснював голова РСУ.

6 Логунова, Лашкіна, Гвоздик, Алексєєв. «Комунікації судової влади: науково-практичний посібник», 2012 рік, Київ, доступний за посиланням: <http://www.nsj.gov.ua/files/1452500582posibnyk.pdf>.

7 Рішення РСУ № 72 від 30.11.2012 року, доступне за посиланням: <https://rsu.court.gov.ua/rsu/rishennya/mfh>.

8 Концепція інформаційно-комунікаційної діяльності РСУ, затверджена рішенням РСУ № 72 від 30.11.2012 року, доступна за посиланням: <https://rsu.court.gov.ua/userfiles/dodat72.pdf>.

9 Рішення XI чергового з'їзду суддів України від 22.02.2013 року, доступне за посиланням: <http://rsu.gov.ua/uploads/article/spilne-rishennj-79d012e6d2.pdf>.

10 Наказ ДСА № 145 від 06.11.2013 року, доступний за посиланням: <https://dsa.court.gov.ua/dsa/inshe/14/4564563khgkjgg>.

11 Рішення РСУ № 9 від 08.08.2014 року, доступне за посиланням: <http://rsu.gov.ua/uploads/article/risenna-rsu-no-9-vid-08082014-fc0361c9f2.pdf>.

12 Положення про пресцентр судової влади (на правах відділу), погоджене рішенням РСУ № 21 від 05.09.2015 року, доступне за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr021414-14#n9>.

У березні 2015 року РСУ своїм рішенням № 14¹³ підтримала рекомендації¹⁴ міжнародної конференції «Зміцнення довіри до судової влади через покращення взаємної комунікації», рекомендувавши судам, серед іншого, призначити не менше одного судді-спікера в місцевих судах, не менше двох суддів-спікерів в апеляційних судах та не менше одного – у вищих судах та у Верховному Суді.

Публічне реагування органів суддівського врядування на випадки загроз незалежності правосуддя

Результати: Органи суддівського врядування від імені судової системи послідовно реагують на будь-які спроби порушення принципу незалежності та захищають інтереси сектору правосуддя.

Активне та своєчасне реагування органів суддівського врядування на загрози незалежності та справедливості правосуддя шляхом висвітлення їх у ЗМІ або здійснення публічних заяв.

Заходи: Розробка, поширення, а також періодичне оновлення практичних посібників та навчальних модулів з питань зв'язків із громадськістю/комунікацій. Завершення розробки та затвердження регламентів, їхнє застосування ДОСВ в усіх питаннях.

Активне та своєчасне реагування органів суддівського врядування на загрози незалежності та справедливості правосуддя шляхом висвітлення їх у ЗМІ або здійснення публічних заяв.

Проблема загроз незалежності судових органів, у тому числі вербальних, зроблених під час публічних обговорень, була очевидною і судові органи час від часу реагували шляхом заяв, в яких підкреслювалася важливість дотримання незалежності поряд із неправомірністю подібних закидів (з боку посадових осіб і засобів масової інформації), що виходять за межі необхідної і прийнятної критики.

У листопаді 2012 року РСУ своїм рішенням № 72¹⁵ затвердила Концепцію інформаційно-комунікаційної діяльності РСУ, пункт 3.7 якої передбачав оперативне реагування на публікації, виступи в засобах масової інформації з питань діяльності судової системи, які не відповідають дійсності, є некомпетентними та підривають довіру суспільства до правосуддя.

З того часу РСУ періодично робила публічні заяви щодо конкретних типів проблем у сфері незалежності суддів, наприклад, щодо розповсюджених порушень незалежності суддів з боку правоохоронних органів¹⁶. Одним з таких порушень є відкриття кримінального провадження щодо судді, яке фактично викликане незгодою правоохоронного органу (який був однією зі сторін у справі) з рішенням суду.

13 Рішення РСУ № 14 від 12.03.2015 року, доступне за посиланням: <http://rsu.gov.ua/uploads/article/risenna-rsu-no-14-vid-12032015-502524fc98.pdf>.

14 Рекомендації міжнародної конференції «Зміцнення довіри до судової влади через покращення взаємної комунікації» (Київ, 24-25.02.2015 року), доступні за посиланням: <http://rsu.gov.ua/uploads/article/rekomendacii-mijnarodnoi-confere-a8cac1e60f.doc>.

15 Рішення РСУ № 72 від 30.11.2012 року, доступне за посиланням: <https://rsu.court.gov.ua/rsu/rishennya/mfh>.

16 Заява РСУ № 27 від 21.06.2013 року, доступна за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0027414-13>.

У лютому 2015 року РСУ ухвалила рішення¹⁷, в якому звернулася з відкритим листом до ЗМІ, депутатів, президента і органів виконавчої влади¹⁸, підкреслюючи, що певні висловлювання цих органів або осіб підривають авторитет судової влади, а їхня критика щодо суддів та їхніх рішень повинна бути зваженою та конструктивною. Вона також доручила пресцентру судової влади України і всім прессекретарям судів повідомляти широкий громадськості через офіційні вебсайти судів про будь-які спроби втручання у вирішення спорів або будь-які спроби чинити тиск на суддів.

У березні 2015 року РСУ своїм рішенням № 14¹⁹, підтримала рекомендації²⁰ міжнародної конференції «Зміцнення довіри до судової влади через покращення взаємної комунікації». У рекомендаціях було запропоновано, щоб РСУ запровадила практику оприлюднення позиції РСУ щодо кожного зареєстрованого в парламенті законопроекту, положення якого несуть потенційну загрозу незалежності суддів у призмі визнаних міжнародних стандартів²¹. Інша пропозиція полягала в тому, щоб у випадках проявів неповаги або зловживань, допущених щодо суддів діями посадових осіб, РСУ вживала необхідних заходів з метою привернути увагу широкої громадськості та міжнародних організацій, у тому числі міжнародних суддівських організацій, до таких фактів та проводити пресконференції для представників медіа та громадськості²². Рекомендації також підтверджують положення Концепції інформаційно-комунікаційної діяльності РСУ щодо оперативного реагування на публікації та заяви, які підривають довіру до судової системи²³.

Прозорість судових органів

Результат: Закріплені чіткі умови щодо публічного доступу до слухань ДОСВ та участі в них; передбачено обов'язок своєчасного попереднього оголошення порядку денного засідань, публічний характер рішень ДОСВ.

Прагнення до прозорості судових органів: історія їхньої діяльності і ухвалених документів/рішень склалася ще до схвалення JSRSAP. Розглянемо це більш докладно.

а. Публічний доступ до слухань

Вища рада юстиції. Відповідно до закону²⁴, засідання ВРЮ (Вища рада юстиції була реорганізована в Вищу раду правосуддя в січні 2017 року) проводилися відкрито. Рішення про проведення закритого засідання приймалося більшістю від конституційного складу Вищої ради юстиції. У лютому 2015 року це положення було змінено, уточнюючи, що рішення про проведення закритого засідання ВРЮ приймається у виняткових випадках, за наявності підстав, передбачених законом для проведення закритих судо-

17 Рішення РСУ № 1 від 05.02.2015 року, доступне за посиланням: [https://rsu.court.gov.ua/userfiles/1\(28\).pdf](https://rsu.court.gov.ua/userfiles/1(28).pdf).

18 Відкритий лист РСУ, затверджений рішенням РСУ № 1 від 05.02.2015 року, доступний за посиланням <https://rsu.court.gov.ua/userfiles/vidkrutuu%20list.doc>.

19 Рішення РСУ № 14 від 12.03.2015 року, доступне за посиланням: <http://rsu.gov.ua/uploads/article/risenna-rsu-no-14-vid-12032015-502524fc98.pdf>.

20 Рекомендації міжнародної конференції «Зміцнення довіри до судової влади через покращення взаємної комунікації» (Київ, 24-25.02.2015 року), доступні за посиланням: <http://rsu.gov.ua/uploads/article/rekomendacii-mijnarodnoi-confere-a8cac1e60f.doc>.

21 Рекомендація 2.2, там само.

22 Рекомендація 2.3, там само.

23 Рекомендація 15, там само.

24 Стаття 24 Закону України «Про Вищу раду юстиції» № 22/98-ВР від 15.01.1998 року, у редакції від 26.10.2014 року, доступний за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/22/98-%D0%B2%D1%80/ed20141026#n158>.

вих засідань²⁵.

Вища кваліфікаційна комісія суддів України. До схвалення JSRSAP закон передбачав²⁶, що засідання Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та її палат проводяться відкрито, крім випадків, установлених законом. Проте закон не визначав жодного з таких випадків.

Рада суддів України. У законі нічого не йшлося про умови публічного доступу до засідань РСУ.

б. Попереднє оголошення порядку денного засідань

Вища рада юстиції. Закон не зобов'язував ВРЮ оголошувати порядок денний засідань. Проте на практиці він публікувався на її вебсайті в розділі «Новини та повідомлення»²⁷.

Вища кваліфікаційна комісія суддів України. У законі²⁸ зазначалося, що: голова ВККСУ/голови палат ВККСУ повинні прийняти рішення про дату, час і місце проведення засідання ВККСУ/засідання палати; орган не пізніше, ніж за 10 днів до початку такого засідання, повинен повідомити осіб, щодо яких мають розглядатися питання; орган повинен оприлюднити цю інформацію на вебсайті ВККСУ.

Рада суддів України. Закон не зобов'язував РСУ оголошувати порядок денний своїх слухань. Згідно зі старим вебсайтом РСУ, оголошення результатів засідання робилися постфактум²⁹.

в. Публічний характер рішень

Вища рада юстиції.

Положення Закону України «Про доступ до публічної інформації» зобов'язали Вищу раду юстиції як державну установу оприлюднювати свої рішення³⁰, починаючи з травня 2011 року. Дійсно, починаючи з цього місяця, усі рішення органу знаходяться у вільному доступі на вебсайті Вищої ради юстиції³¹.

Крім того, відповідно до Закону України «Про Вищу раду юстиції»³² офіційні документи Вищої ради юстиції публікуються в бюлетені Верховного Суду України, а в термінових випадках – у газетах «Голос України» і «Урядовий кур'єр». У березні 2014 року³³ до

25 Були внесені зміни до Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд» № 192-VIII від 12.02.2015 року, доступний за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/192-19/ed20150227#n662>.

26 Частина 7 статті 105 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» № 2453-VI від 07.07.2010 року, у редакції від 01.04.2015 року, доступний за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2453-17/ed20150401#n4713>.

27 Див., наприклад, повідомлення про засідання ВРЮ 19.04.2010 року, оприлюднене 06.04.2010 року, доступне за посиланням: <http://www.vru.gov.ua/news/126>.

28 Частина 8 статті 105 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» № 2453-VI від 07.07.2010 року, у редакції від 01.04.2015 року, доступний за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2453-17/ed20150401#n4713>.

29 Такі повідомлення доступні з жовтня 2010 року за посиланням: <https://rsu.court.gov.ua/rsu/?page=51>.

30 Частина 2 статті 15 Закону України «Про доступ до публічної інформації» № 2939-VI від 13.01.2011 року, доступний за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#n107>.

31 Перші рішення ВРЮ, які були оприлюднені онлайн, можна знайти за посиланням: http://www.vru.gov.ua/act_list/page/19375.

32 Стаття 49 Закону України «Про Вищу раду юстиції» № 22/98-ВР від 15.01.1998 року, у редакції від 28.02.2014 року, доступний за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/22/98-%D0%B2%D1%80/ed20140228#n383>.

33 Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про інформацію» та Закону України «Про доступ до публічної інформації» № 1170-VII від 27.03.2014 року, доступний за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1170-18/ed20141026#n171>.

цього положення було внесено зміни з урахуванням положень Закону «Про доступ до публічної інформації», згідно з якими всі акти Вищої ради юстиції, інша інформація про Вищу раду юстиції та її діяльність підлягають обов'язковому оприлюдненню.

Вища кваліфікаційна комісія суддів. Так само, з травня 2011 року ВККСУ як державну установу було зобов'язано публікувати свої рішення³⁴ відповідно до положень Закону України «Про доступ до публічної інформації». Однак ВККСУ не дотримувалася положень закону і наразі відповідний розділ сайту порожній³⁵.

Рада суддів. Відповідно до закону рішення РСУ мали оприлюднюватися на офіційному вебпорталі судової влади не пізніше, ніж на наступний день після їхнього прийняття³⁶.

Відкритість як критерій для просування судді у професійній кар'єрі

Результати: Система управління кадровою політикою та ефективністю роботи передбачає стимули для того, щоб судді частіше контактували з суспільством через публікацію статей та досліджень, відвідували освітні та наукові установи, а також брали участь в інших заходах.

Заходи: Завершення розробки та затвердження регламентів, їхнє застосування ДОСВ в усіх питаннях.

До схвалення JSRSAP участь суддів у всіх заходах, пов'язаних з комунікацією з громадськістю, значною мірою залежала від їхньої власної ініціативи і відданості професії. Такі заходи проводилися як у межах різних проєктів, так і в якості ініціатив РСУ, яка суттєво пропагувала відкритість судів та їхньої комунікації.

Участь суддів у комунікаційних заходах була предметом обговорення всередині судової системи, новий відкритий підхід вступив у протиріччя з більш традиційним, згідно з яким суддя повинен радше залишатися в суді і комунікувати з громадськістю виключно через свої рішення.

Офіційних стимулів для залучення суддів до комунікаційної або освітньої діяльності не було.

Дослідження рівня задоволеності користувачів судових послуг

Результати: Органами суддівського врядування та самоврядування регулярно використовуються дослідження рівня задоволеності користувачів для визначення та вдосконалення якості судових послуг.

Заходи: Прийняті рішення, підготовані звіти.

До схвалення JSRSAP було запроваджено декілька проєктів і заходів, спрямованих на концептуалізацію оцінювання роботи суду, включаючи аспект дослідження рівня задоволеності користувачів.

34 Частина 2 статті 15 Закону України «Про доступ до публічної інформації» № 2939-VI від 13.01.2011 року, доступний за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#n107>.

35 Розділ вебсайту ВККСУ, де мають оприлюднюватися її рішення, доступний за посиланням: <https://vkksu.gov.ua/ua/rishiennia-komisii/rishiennia-komisii-za-2016/>.

36 Частина 6 статті 131 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» № 2453-VI від 07.07.2010 року, у редакції від 01.04.2015 року, доступний за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2453-17/ed20150401#n4901>.

У 2008 році РСУ розпочала розробку системи оцінювання роботи судів і створила відповідну робочу групу³⁷. У тому ж році була запущена пілотна програма опитування учасників судового розгляду з використанням так званих «карток громадянського звітування». У межах цього проєкту п'ять НУО провели опитування в 12 українських судах. Програма була продовжена в 2009 році спільно з 15 судами³⁸.

У 2010 році робоча група РСУ розробила модулі для оцінювання своєчасності судового розгляду і аналізу якості судових рішень. Пілотне застосування цих модулів було проведено в 6 судах³⁹. Модуль аналізу якості судових рішень включав оцінювання зовнішньої групою експертів (суддями у відставці, адвокатами, вченими) анонімного судового рішення, використовуючи конкретну форму. Форма містила 12 питань, які вимагали від кожного експерта оцінити різні характеристики рішення за шкалою від 1 до 3 (або 4). З-поміж іншого, наявність підстав для прийняття або відхилення доказів, представлених сторонами, наявність граматичних або стилістичних помилок, простоту тексту рішення для прочитання та розуміння особою, яка не має юридичної освіти.

У 2012 році було завершено та апробовано в 13 судах проєкт методології «Система оцінювання якості роботи суду: стандарти, критерії, показники та методи». Методологія включала в себе такі модулі, як ефективність судового адміністрування, своєчасність судового розгляду, якість судових рішень і рівень задоволеності громадян-учасників судових проваджень роботою суду (на основі методології карток громадянського звітування, використовуваних НУО)⁴⁰.

Одним із завдань «Стратегічного плану розвитку судової влади в Україні на 2013-2015 роки» (2012 рік)⁴¹ РСУ було створення національної системи стандартів якості та ефективності роботи суду для належного оцінювання якості роботи суду і використання результатів внутрішнього та зовнішнього оцінювання роботи суду для удосконалення функціонування суду.

Дія 2.1 «Стратегії розвитку судової системи в Україні на 2015-2020 роки» (2014 рік)⁴², передбачала розробку «системи вимірювання ефективності судової системи, механізмів її застосування через чітку та прозору політику забезпечення якості судочинства та стандарти ефективності». Ця дія включала в себе крок 11, який в межах нової системи управління ефективністю роботи передбачав проведення опитувань щодо ступеню задоволення користувачів щонайменше в 10 пілотних регіонах до кінця 2015 року, в усій країні – до кінця 2017 року, і регулярні опитування з 2019 року.

37 Згадується в тексті рішення РСУ № 28 від 02.04.2015 року, доступне за посиланням: https://rsu.court.gov.ua/userfiles/file/DSA/RSU_site/2015/risennya2802042015.pdf.

38 Вон, Огай, Седик, Сердюк, Тампі. «Дослідження якості роботи судів з використанням методології карток громадянського звітування», Київ, 2010 рік, доступне за посиланням: https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2018/05/UROL_CRC_Manual_UKR_DRAFT_20.08_.10_.pdf

39 Розроблено експертами Проєкту USAID «Справедливе правосуддя». «Застосування системи оцінювання роботи суду. Методичний посібник», Київ, 2016 рік, затверджено рішенням РСУ № 26 від 08.04.2016 року, доступний за посиланням: <http://rsu.gov.ua/uploads/article/cpeguidelines2016web-60a66d2465.pdf>.

40 Бабій, Сердюк, Москвич та інші. «Оцінка якості роботи суду в Україні: результати пілотного дослідження в 2012 році», 2013 рік, доступний за посиланням: https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2018/06/CPE_pilot_testing_summary2013_FINAL.pdf.

41 Параграф 6.1, 6.2 Стратегічного плану розвитку судової влади України на 2013 – 2015 роки, затверджений РСУ 21.12. 2012 року, доступний за посиланням: <https://court.gov.ua/userfiles/Strateg%20plan.doc>.

42 Дія 2.1, Стратегія розвитку судової системи в Україні на 2015-2020 роки, затверджена РСУ 11.12. 2014 року, доступна за посиланням: <http://nsj.gov.ua/files/1467884108%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F%20%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BA%D1%83%20%D1%81%D1%83%D0%B407.pdf>.

У лютому 2015 року РСУ вирішила⁴³ прийняти методологію СОЯРС в якості основи для оцінювання роботи судів, виключивши з неї модуль, пов'язаний з оцінкою рішення суду. Проект методології СОЯРС був направлений до всіх судів для обговорення та внесення пропозицій протягом одного місяця. Нарешті, 13 березня 2015 року РСУ обговорила отримані коментарі та, серед іншого, змінила назву проекту методології на «Система оцінювання роботи суду: стандарти, критерії, показники та методи»⁴⁴.

Міжнародна співпраця

Результат: Здійснюється регулярний обмін досвідом з європейськими органами суддівського самоврядування та з іншими міжнародними партнерами.

Заходи: Створення та забезпечення функціонування мережі європейської та міжнародної співпраці.

Засоби: Прийняті рішення, укладені меморандуми про взаєморозуміння, проведені конференції, організовані стажування.

Згідно з вебсайтом ВРП⁴⁵ ВРЮ (Вища рада юстиції – орган, який був реорганізований у Вищу раду правосуддя в січні 2017 року) уклав двосторонні меморандуми з радами юстиції Угорщини (1999), Португалії (2002), Грузії (2004, 2012) і Болгарії (2012). Ці меморандуми охоплюють такі механізми співпраці, як короткострокові візити делегацій та обмін інформацією.

До схвалення JSRSAP ні ВККСУ, ні РСУ формально не входили до жодної з мереж міжнародної співпраці. Міжнародне співпраця мала радше ситуативний характер.

2. ВІДПОВІДНІСТЬ JSRSAP ВИМОГАМ ТА ЙОГО ПАРАМЕТРИ

Загальне оцінювання

У Розділі 1.2.3 «Розвиток можливостей зв'язків із громадськістю/комунікацій» JSRSAP сформульовано кілька результатів. Основна увага приділяється як внутрішнім, так і зовнішнім каналам комунікації між державними органами суддівського врядування (Вища рада правосуддя, Вища кваліфікаційна комісія, Рада суддів), судами, суддями і персоналом судів, а також іншими державними і недержавними суб'єктами. Тут перерахований широкий спектр заходів і охоплено багато важливих галузей. Завжди можна стверджувати, що чогось бракує (див. більше в наших рекомендаціях), але спосіб, в який було розроблено JSRSAP, створює можливості для позитивних змін.

Ми хотіли б зробити коментар стосовно формулювання назви підрозділу (проте не обмежувачись лише формулюванням). Коли йдеться про комунікацію органів судової влади, ми вважаємо, що слід зосереджуватися на *комунікації* та *інформації*, а не на *PR* (*зв'язках із громадськістю*). Існує багато визначень PR, але PR-стратегії, головною метою яких

43 Рішення РСУ № 5 від 05.02.2015 року, доступне за посиланням: <http://rsu.gov.ua/ua/site/download?doc=L3VwbG9hZHMvZG9jdW1lbnRzLzU4LnBkZg==>.

44 Розроблено експертами Проекту USAID «Справедливе правосуддя». «Застосування системи оцінювання роботи суду. Методичний посібник», Київ, 2016 рік, затверджено рішенням РСУ № 26 від 08.04.2016 року, доступний за посиланням: <http://rsu.gov.ua/uploads/article/cpeguidelines2016web-60a66d2465.pdf>.

45 Розділ вебсайту ВРП «Двостороннє співробітництво» доступний за посиланням: http://www.vru.gov.ua/add_text/19.

зазвичай вважають створення позитивної репутації певної організації серед громадськості, не дуже підходять для органів судової влади. Їхня репутація має ґрунтуватися переважно на вчасному здійсненні правосуддя, прозорості та підзвітності, а комунікація повинна зосереджуватися на поширенні інформації та освітній діяльності (у тому числі у відповідь на несправедливі атаки), а не на створенні позитивної репутації, «незважаючи на» незадовільні показники ефективності. Повагу до судової влади не можна нав'язати, маніпулюючи фактами. Вона має виникати природним чином за допомогою правильної інформаційної та освітньої політики, яка впливатиме на репутацію, але PR і досягнення позитивної репутації не повинні бути основним напрямком діяльності.

Можна також зазначити, що JSRSAP включає аналогічні дії в Розділі 5. Зокрема в Виді діяльності 5.2.2 «Розвиток системи прозорого управління в системі органів судової влади» є Захід 1. «Створення спеціальних можливостей PR/комунікацій у всіх управлінських органах і установах галузі». Він є аналогічним з діями, вказаними в Розділі 1 і, таким чином, є зайвим. Доцільніше було б охопити одну і ту ж проблему в одному місці.

Ще один коментар лінгвістичного характеру полягає в тому, що багато заходів, зазначених у JSRSAP, написано в пасивній формі, що часто робить незрозумілим, які саме органи відповідають за виконання певних дій.

Внутрішня комунікація органів суддівського врядування та судів

Результати: Регулярно використовуються канали внутрішньої комунікації між органами суддівського врядування і судами, а також у межах судової системи/судами та суддями/працівниками апарату; налагоджений механізм вирішення регуляторних та управлінських питань між органами суддівського врядування.

Заходи: Забезпечення належного функціонування Комітету ДОСВ з питань комунікацій у межах компетенції. Забезпечення належного функціонування пресцентру при ДОСВ. Створення підрозділів (уповноважених) з роботи із ЗМІ в усіх апеляційних округах.

Розробка, поширення, а також періодичне оновлення практичних посібників та навчальних модулів з питань зв'язків з громадськістю/комунікацій.

Завершення розробки та затвердження регламентів, їхнє застосування ДОСВ в усіх питаннях.

Результати передбачають створення (офіційне) і регулярне використання каналів комунікації між ДОСВ, а також між судами і суддями/працівниками апарату. Дія також має включати створення механізму для вирішення питань регулювання і управління.

Заходи передбачають належне функціонування Комітету з питань комунікацій та пресцентру. Ці заходи відповідають вимогам, проте сформульовані в досить загальних термінах. Можна було б розробити більш деталізовані заходи, які допомогли б сформулювати чіткіші очікування відносно результатів діяльності відповідних органів, які слугували б вказівниками для більш конкретної діяльності. Наприклад, вони можуть визначати більш чіткі повноваження створюваного органу (комітету), його місце в системі, обов'язки і ресурси.

Рівень внутрішньої комунікації на національному рівні можна оцінити як задовільний. Але заходи із забезпечення внутрішньої комунікації між судами і суддями/працівниками апарату, здається, не сформульовані належним чином. На місцевому рівні JSRSAP

передбачає створення підрозділів (уповноважених) з роботи із ЗМІ в усіх апеляційних округах. Жоден із розроблених заходів не стосується безпосередньо забезпечення комунікації судів з їхніми суддями і працівниками апарату.

Заходи, пов'язані з розробкою, поширенням, а також періодичним оновленням практичних посібників та навчальних модулів з комунікацій, сформульовані в надто загальному вигляді та можуть бути більш точними. Наприклад, можна було б стверджувати, що такі посібники необхідно розробити для прессекретарів, суддів-спікерів і всіх суддів загалом. Це забезпечило б більшу зрозумілість та кращу вимірюваність використовуваних засобів.

Зовнішня комунікація органів суддівського врядування та судів

Результати: Чітко визначені та регулярно використовуються зовнішні канали комунікації між судовою системою/судами та іншими державними/недержавними суб'єктами в секторі юстиції.

Заходи: Забезпечення належного функціонування пресцентру при ДОСВ. Створення підрозділів (уповноважених) з роботи із ЗМІ в усіх апеляційних округах. Розробка, поширення, а також періодичне оновлення практичних посібників та навчальних модулів з питань зв'язків із громадськістю/комунікацій. Завершення розробки та затвердження регламентів, їхнє застосування ДОСВ в усіх питаннях.

Засоби: Прийняті рішення, укладені трудові договори, визначені посадові обов'язки, підготовані плани розміщення, проведені тренінги. Підготовка судами пресрелізів та проведення брифінгів за результатами розгляду всіх «гучних» справ.

Підготовка судами пресрелізів та проведення брифінгів за результатами розгляду всіх «гучних» справ.

Організація періодичних навчальних візитів школярів, студентів та інших груп до судів.

Заходи із забезпечення зовнішньої комунікації судової системи включають створення центрального пресцентру і його підрозділів у всіх апеляційних округах, а також надання допомоги тим, хто залучений до комунікаційної діяльності, шляхом підготовки спеціалізованих навчальних модулів, практичних посібників та регламентів. Усі ці заходи розроблені належним чином.

Знов-таки, рівень узагальнення JSRSAP можна замінити заходами, визначеними більш точно. Наприклад, «посадова інструкція» як засіб може включати інформацію про те, які саме посади повинні мати відповідні посадові інструкції. Захід «Завершення розробки та затвердження регламентів, їхнє застосування ДОСВ в усіх питаннях» може бути більш конкретним і включати інформацію про те, які саме регламенти автори мали на увазі, або які були мінімальні вимоги.

Здається, JSRSAP бракує окремого спеціалізованого підходу до організації зовнішньої комунікації між органами суддівського врядування та іншими гілками влади, зокрема, законодавчою і виконавчою (крім реакції судової влади на *загрози незалежності та справедливості правосуддя шляхом ... здійснення публічних заяв*, див. окремий розділ, присвячений цій проблемі).

З одного боку, суб'єкти системи правосуддя скаржаться на низьку якість відносин між

гілками влади, з іншого – вирішенню цього питання не було присвячено жодних спеціальних заходів. Аналогічною є ситуація у сфері комунікації між органами суддівського врядування і такими суб'єктами, як прокуратура та адвокатура. Постійна критика цих відносин не була відображена в конкретних заходах плану дій.

Таким чином, питання зовнішньої комунікації можна розділити на кілька напрямків, враховуючи різні цілі такої комунікації. Звичайно, певна частина цієї комунікації буде однаковою, загальною, але різні проблеми, що виникають під час комунікації з окремими цільовими групами, можуть також бути вирішені за допомогою різних спеціальних заходів.

Публічне реагування органів суддівського врядування на випадки загроз незалежності правосуддя

Результати: Органи суддівського врядування від імені судової системи послідовно реагують на будь-які спроби порушення принципу незалежності та захищають інтереси сектору правосуддя.

Активне та своєчасне реагування органів суддівського врядування на загрози незалежності та справедливості правосуддя шляхом висвітлення їх в ЗМІ або здійснення публічних заяв.

Заходи: Розробка, поширення, а також періодичне оновлення практичних посібників та навчальних модулів з питань зв'язків із громадськістю/комунікацій. Завершення розробки та затвердження регламентів, їхнє застосування ДОСВ в усіх питаннях.

Результати JSRSAP, пов'язані з реакцією органів суддівського врядування на будь-які спроби порушення принципу незалежності (через висвітлення в ЗМІ або публічні заяви), сформульовані добре. Вони наголошують на серйозності проблеми і закликають до активного і своєчасного реагування.

Але заходи, спрямовані на досягнення цих результатів, мають досить загальний характер. Вони включають *розробку практичних посібників, навчальних модулів і регламентів*. Однак, знов-таки, ми не знаємо, якими мають бути посібники, правила і їхній вміст. Таким чином, якщо послуговуватися наявним формулюванням заходів, виникатиме проблема у визначенні того, які саме документи необхідно розробити. Крім того, ці заходи обмежуються підготовкою письмових документів і, наприклад, не передбачають інших форм можливих конкретних дій, таких як, наприклад, практичне дослідження або регулярне оцінювання реальної ситуації, коли мова йде про зазіхання на незалежність органів суддівського врядування і забезпечення зворотного зв'язку та надання рекомендацій.

Прозорість судових органів

Результат: Закріплені чіткі умови щодо публічного доступу до слухань ДОСВ та участі в них; передбачено обов'язок своєчасного попереднього оголошення порядку денного засідань, публічний характер рішень ДОСВ.

Заходи: Завершення розробки та затвердження регламентів, їхнє застосування ДОСВ в усіх питаннях.

Наведений вище результат, що стосується публічного доступу до слухань ДОСВ та участі в них, вже включає в себе деякі конкретні заходи, такі як своєчасне попереднє оголошення порядку денного засідань. А результат «публічний характер рішень

ДОСВ» не потребує додаткових пояснень. Ці результати є конкретними і, крім того, можуть бути додатково розвинуті за допомогою таких заходів, як *розробка регламентів*.

Проте JSRSAP може бути більш конкретним, якщо, наприклад, *публічний характер рішень ДОСВ* досягатиметься через їхнє оприлюднення в Інтернеті. Або шляхом визначення того, що результат «*закріплені чіткі умови щодо публічного доступу до слухань ДОСВ та участі в них*» матиме виключно технічний характер (зосереджений на вирішенні організаційних питань), а не буде істотною умовою, яка могла б обмежити публічний доступ насправді.

Відкритість як критерій для просування судді у професійній кар'єрі

Результати: Система управління кадровою політикою та ефективністю роботи передбачає стимули для того, щоб судді частіше контактували із суспільством через публікацію статей та досліджень, відвідували освітні та наукові установи, а також брали участь в інших заходах.

Заходи: Завершення розробки та затвердження регламентів, їхнє застосування ДОСВ в усіх питаннях.

Результат JSRSAP, що передбачає впровадження ефективних, формальних стимулів у системі управління кар'єрним просуванням і ефективністю судової системи з метою підвищення рівня залученості суддів до комунікації з громадськістю, сформульований добре.

Але коли йдеться про заходи, JSRSAP не містить жодного конкретного методу втілення цих змін, який би визначав органи та нормативно-правові акти, які повинні включати ці формальні стимули. Можна припустити, що це питання охоплюється загальним заходом «*Завершення розробки та затвердження регламентів, їхнє застосування ДОСВ в усіх питаннях*». У заходах не зазначено, які саме *можливі стимули для суддів* мали на увазі автори JSRSAP. Яким чином відповідні органи повинні заохочувати суддів, а також як саме слід оцінювати таке залучення суддів (щоб уникнути ситуації, яка братиметься до уваги, але матиме мінімальний вплив, якщо взагалі матиме).

Дослідження рівня задоволеності користувачів судових послуг

Результати: Органами суддівського врядування та самоврядування регулярно використовуються дослідження рівня задоволеності користувачів для визначення та удосконалення якості судових послуг.

Заходи: Прийняті рішення, підготовані звіти.

Цей результат JSRSAP сформульований дуже чітко та детально і не залишає простору для можливих інтерпретацій. Як ДОСВ, так і суди повинні регулярно проводити дослідження рівня задоволеності користувачів/громадян з метою вимірювання якості наданих послуг та отримання зворотного зв'язку, необхідного для можливих покращень.

Проте заходи, необхідні для покращення ситуації, не є такими чіткими. Вони могли б включати, наприклад, покращення конкретних форм опитувань, використовуваних для дослідження рівня задоволеності користувачів, або посилатися на наявні інструменти. Вони також могли б деталізувати, що мається на увазі під «регулярністю» (наприклад,

щонайменше раз на рік).

Міжнародна співпраця

Результат: Здійснюється регулярний обмін досвідом з європейськими органами суддівського самоврядування та з іншими міжнародними партнерами.

Заходи: Створення та забезпечення функціонування мережі європейської та міжнародної співпраці.

Засоби: Прийняті рішення, укладені меморандуми про взаєморозуміння, проведені конференції, організовані стажування.

Вищезазначений результат обмежується обміном досвіду із закордонними установами та організаціями, хоча він міг би бути ширшим і включати інші форми співпраці. Заходи також сформульовані занадто вузько, зосереджуючись лише на *мережах міжнародної співпраці*. Вони могли б включати більш конкретні дії та посилатися на конкретні установи, маючи на меті, наприклад, встановлення робочих відносин з ЄМРЮ (Європейська мережа рад юстиції), оскільки наразі Україна не може стати членом цієї організації.

3. ОБ'ЄКТИВНІСТЬ ДАНИХ МОНІТОРИНГУ ТА ЗВІТУВАННЯ ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ JSRSAP

Нижче наведено висновки експертів, засновані на даних інструменту моніторингу, поряд з інформацією про втілення плану дій (у дужках) і короткими коментарями. Див. також нижче у Розділі 5. Висновки : «Успіхи в досягненні результатів JSRSAP за напрямком діяльності «Розвиток можливостей зв'язків із громадськістю/комунікацій» – висновки експертів».

Розділ 1.2.3

Забезпечення належного функціонування Комітету ДОСВ з питань комунікацій:

- обрано модель функціонування Комітету; (інформація відсутня)
- розроблено та затверджено правову основу функціонування Комітету; (посилання на новину про підписання меморандуму)
- забезпечено створення Комітету; (інформація відсутня)
- Комітет функціонує належним чином. (2 посилання на новини про засідання Комітету).

Показники 2-4 є практично однаковими. Було проведено моніторинг та звітування щодо підписання меморандуму, на підставі якого був створений Комітет (показник 2), а також щодо його функціонування (були вказані посилання на вебсайт ВРП, в яких повідомлялося про засідання Комітету).

Забезпечення належного функціонування пресцентру при ДОСВ

- обрано модель функціонування пресцентру; (інформація відсутня)
- розроблено правову основу створення пресцентру; (новина про створення пресцентру на сайті ВРП)

- проведено навчання працівників пресцентру; (інформація відсутня)
- пресцентр функціонує належним чином; (вебсторінка пресцентру з усіма новинами).

Створення підрозділів з роботи із ЗМІ в усіх апеляційних округах:

- розроблено алгоритм висвітлення діяльності органів судової системи в ЗМІ; (інформація відсутня)
- запроваджено алгоритм висвітлення діяльності органів судової системи в ЗМІ; (інформація відсутня)
- забезпечено ефективну комунікацію між судами та ЗМІ; (посилання на головну сторінку вебсайту Харківського апеляційного адміністративного суду).

Розробка, поширення, а також періодичне оновлення практичних посібників та навчальних модулів з питань зв'язків з громадськістю/комунікацій:

- розроблено посібники та навчальні модулі з питань зв'язків з громадськістю/комунікацій; (інформація про те, що було розроблено навчальний курс, присвячений комунікації в судовій системі)
- поширено посібники та навчальні модулі з питань зв'язків з громадськістю/комунікацій; (посилання на вебсайт НШСУ про систему дистанційного навчання НШСУ)
- посібники та навчальні модулі з питань зв'язків з громадськістю/комунікацій періодично оновлюються; (інформація про оновлення навчального курсу, присвяченого комунікації в судовій системі).

Завершення розробки та затвердження регламентів, їхнє застосування ДОСВ в усіх питаннях:

- розроблено концепції змін до регламентів; (інформація відсутня)
- розроблено проекти нових регламентів; (інформація відсутня)
- регламенти затверджено; (посилання на регламент ВРП).

Організація періодичних навчальних візитів школярів, студентів та інших груп до судів:

- розроблено концепцію навчальних візитів; (посилання на документ «Концепція прямих зв'язків судів з громадськістю», схвалений Комунікаційним комітетом)
- затверджено концепцію навчальних візитів; (інформація відсутня)
- програма періодичних навчальних візитів втілюється. (Посилання на розділ новин вебсайту ВРП. В одній з них йдеться про те, що планується розробити таку методологію).

Підготовка судами пресрелізів та проведення брифінгів за результатами розгляду всіх «гучних» справ:

- розроблено алгоритм висвітлення діяльності органів судової системи в ЗМІ; (інформація відсутня)
- проводиться моніторинг висвітлення розгляду судових справ у ЗМІ; (інформація відсутня)

- проведено аналіз публікацій ЗМІ; (посилання на розділ вебсайту ВРП, що містить посилання на статті, присвячені діяльності ВРП)
- запроваджено алгоритм висвітлення діяльності органів судової системи в ЗМІ; (посилання на вебсайт суду м. Суми, де анонсовано розгляд кількох цікавих справ із зазначенням їхнього стислого опису).

Забезпечення належного функціонування мережі міжнародної співпраці:

- проведено аналіз формату функціонування мережі міжнародної співпраці; (інформація відсутня)
- розроблено та затверджено правову основу міжнародної співпраці; (інформація відсутня)
- створено Міжнародну консультативну раду (посилання на рішення про утворення ради).

Розділ 5.2.2.1

Створення спеціальних можливостей PR/комунікацій у всіх управлінських органах і установах системи органів судової влади:

- прийнято рішення; (посилання на рішення РСУ про ліквідацію пресцентру під управлінням РСУ)
- підготовлено звіти; (інформація відсутня)
- проведено тренінги; (посилання на створення Комунікаційного комітету та навчальний курс, присвячений комунікації в судовій системі, а також інформацію про те, що 108 осіб пройшли цей курс).

Інформація, яку містить інструмент моніторингу, відповідає заходам/результатам, визначеним у плані дій. Відповідно до наведених вище даних моніторингу низка заходів не підкріплена жодною інформацією (інформація відсутня). Тому можна зробити висновок, що орган, відповідальний за оновлення даних інструменту моніторингу, робив це без забезпечення належного рівня деталізації. Водночас, коли йдеться про рівень виконання плану дій, запропоновані показники наближаються до повної реалізації. Таким чином, можна припустити, що деякі з цих заходів були визначені як виконані відповідно до інших пунктів, на підставі скороченої інформації, без деталізації кожного пункту окремо. Це ускладнює комплексне оцінювання об'єктивності даних інструменту моніторингу.

Нижче, у Розділі 5, експерти оцінюють «Успіхи в досягненні результатів JSRSAP за напрямком діяльності «Розвиток можливостей зв'язків із громадськістю/комунікацій», визначаючи відсоток виконання/досягнення цих результатів.

4. ДОСЯГНЕННЯ ВІДПОВІДНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ JSRSAP

Внутрішня та зовнішня комунікація органів суддівського врядування, судів та суддів

А. Внутрішня комунікація органів суддівського врядування та судів

Результати: Регулярно використовуються канали внутрішньої комунікації між органами суддівського врядування і судами, а також у межах судової системи/судами та суддями/працівниками апарату; налагоджений механізм вирішення регуляторних та управлінських питань між органами суддівського врядування.

Заходи: Забезпечення належного функціонування Комітету ДОСВ з питань комунікацій.

а) Канали внутрішньої комунікації між органами суддівського врядування

10 лютого 2017 року ВРП, ВККСУ, РСУ, ДСА і НШСУ підписали «Меморандум про взаємодію і співпрацю представників системи правосуддя України»⁴⁶. 27 квітня 2018 року меморандум підписали вдруге, щоб включити до нього новостворений ВС⁴⁷.

Меморандум передбачає утворення Комунікаційного комітету системи правосуддя, що складається з глав шести сторін-підписантів, а також двох представників від кожного органу. Комітет повинен збиратися не рідше одного разу на три місяці. Організаційна підтримка засідань Комітету забезпечується працівниками ВРП, якщо Комітет не вирішить інакше. Згідно з інформацією, наданою ВРП, Комітет збирався тричі в 2017 році, п'ять разів у 2018 році і два рази в 2019 році (до вересня)⁴⁸. Комітет також створив робочу групу⁴⁹, що складається з одинадцяти працівників підписантів меморандуму.

У меморандумі визначено 10 цілей, які можна узагальнити в межах трьох основних напрямків співпраці: удосконалення комунікації між судовими органами; забезпечення узгодженої і послідовної взаємодії працівників системи правосуддя із засобами масової інформації, громадськістю та громадянським суспільством; і розробка єдиних правил у сфері комунікації⁵⁰.

У меморандумі перераховано як незалежні сфери комунікації кожного органу, так і спільні напрями. Меморандум має чотири додатки.

- Додаток 1 – Затверджено 10 лютого 2017 року – Порядок утворення і регламент діяльності Комунікаційного комітету системи правосуддя.
- Додаток 2 – Затверджено 10 лютого 2017 року – Механізм дій у разі виникнення ситуацій, що потребують реагування (наприклад, публікація негативної інформації про систему правосуддя тощо).
- Додаток 3 – Затверджено 21 липня 2017 року – Містить «Концепцію прямих зв'язків між суспільством і судовою владою»⁵¹, яка рекомендує всім судам, органам та

⁴⁶ Меморандум про взаємодію і співпрацю представників системи правосуддя України від 10.02.2017 року, доступний за посиланням: <http://www.vru.gov.ua/content/file/Memorandum.pdf>.

⁴⁷ Меморандум про взаємодію і співпрацю представників системи правосуддя України від 27.04.2018 року, доступний за посиланням: http://www.vru.gov.ua/content/file/Memorandum_2018.pdf.

⁴⁸ Лист ВСУ від 10.09.2019 року.

⁴⁹ Члени Комунікаційного комітету системи правосуддя: http://www.vru.gov.ua/add_text/212.

⁵⁰ Стаття 1 Меморандуму.

⁵¹ Стаття 3 Меморандуму.

установам системи правосуддя розробити та впроваджувати спільні та індивідуальні плани дій на 2018-2020 роки.

- Додаток 4 – Затверджено 1 серпня 2017 року – Положення про Пресцентр судової влади України.

На практиці Комітет не має повноважень приймати будь-які юридично обов'язкові рішення, що накладали б певні зобов'язання на його членів або установи, які вони представляють. Усі його рішення мають декларативний характер і можуть слугувати рекомендаціями. Рішення Комітету, окрім меморандуму і додатків до нього, приймаються в усній формі⁵². Інформацію про обговорення на сесіях Комітету і досягнуті домовленості можна знайти тільки в розділі новин на вебсайті ВРП⁵³.

З одного боку, пресцентр ВРП інформує на своєму вебсайті про засідання і заходи, що проводяться Комітетом. Але з іншого боку, деякі судді (у тому числі судді-спікери) і прессекретарі, з якими автори цієї доповіді проводили інтерв'ю, повідомили, що Комітет не є дуже відомим органом навіть серед суддів, які або не знають про його існування взагалі, або не володіють інформацією про специфіку його діяльності та функції⁵⁴.

З огляду на особливості і компетенцію Комітету, його не можна розглядати як *механізм вирішення регуляторних та управлінських питань між органами суддівського врядування*. Така функція прямо не зазначена в згаданому меморандумі. До того ж Комітет не має жодних реальних повноважень. Тому цей конкретний результат стратегії, здається, не буде досягнутий. Однак формулювання «механізм вирішення» є досить розмитим. Можна стверджувати, що в даному випадку немає потреби чітко прописувати таке формулювання, адже це може бути одним з організаційних питань: під час засідань Комітету його члени цілком можуть обговорювати *регуляторні та управлінські питання*.

б) Канали внутрішньої комунікації між ДОСВ та судами

У травні 2017 року⁵⁵ ВРП сформувала консультативний орган під назвою «Консультативна рада голів судів при ВРП». До складу Ради входять голови апеляційних та касаційних судів, голова ВС і голова ВРП⁵⁶. Рада була створена для обговорення актуальних питань роботи судів⁵⁷ під час засідань, які повинні проводитися не рідше одного разу на три місяці⁵⁸. Після розгляду питань Рада приймає рішення, які мають рекомендаційний характер⁵⁹.

Консультативна рада голів судів не є органом, наділеним компетенцією *вирішувати регуляторні та управлінські питання між органами суддівського врядування*, оскільки тільки два з них представлені в складі Ради. Але вона може бути платформою для проведення відповідних обговорень та обміну думками.

52 Інтерв'ю з Оксаною Лисенко, керівником Пресцентру судової влади України, проведене 05.09.2019 року в Києві.

53 Див., наприклад, новину ВРП від 28.09.2018, доступну за посиланням: <http://www.vru.gov.ua/news/4128>.

54 Інтерв'ю з головами судів, суддями, суддями-спікерами та прессекретарями, серпень-вересень 2019 року.

55 Положення про Консультативну раду голів судів при Вищій раді правосуддя, схвалене рішенням ВРП № 1331/0/15-17 від 30.05.2017 року, доступне за посиланням: <http://www.vru.gov.ua/act/9858>.

56 Стаття 2.1, там само.

57 Стаття 3.1, там само.

58 Стаття 4.4, там само.

59 Стаття 6.1, там само.

в) Канали внутрішньої комунікації між судами та суддями/працівниками апарату

Автори не змогли визначити жодних документів, що формалізували б канали внутрішньої комунікації між судами та суддями/працівниками апарату. Типове положення про апарат суду не охоплює питання внутрішньої комунікації⁶⁰.

Згідно зі звітом, підготовленим ГО «Вектор прав людини» (Звіт про медіавідкритість судів України в 2018 році)⁶¹, який базується на відповідях 269 з 674 судів, що діяли на момент проведення опитування (участь в опитуванні взяли 40% від усіх судів), основними заходами судів із забезпечення внутрішньої комунікації працівників є освітня діяльність – 108 судів, і зібрання працівників судів – 79 судів. Тридцять один суд не вживав жодних заходів для формування каналів внутрішньої комунікації в суді (12% всіх судів, які брали участь в опитуванні).

Під час зустрічі з представниками Зарічного районного суду м. Суми⁶² його працівники повідомили, що для комунікації, пов'язаної з роботою, вони використовують внутрішній месенджер «CommFort»⁶³, або, в якості альтернативи, свою особисту електронну пошту, якщо вони знаходяться поза межами робочого місця. Однак згадана система «CommFort» використовується не в усіх українських судах і здебільшого є інструментом місцевого рівня. Електронні скриньки деяких судових департаментів також зареєстровані на домені court.gov.ua, але це не стосується всіх працівників особисто.

Приморський районний суд м. Одеса повідомив⁶⁴, що суд має такі канали внутрішньої комунікації:

- особистий прийом суддів і адміністративного персоналу головою суду;
- проведення нарад і зборів суддів;
- проведення нарад адміністративного персоналу;
- листування між судовими департаментами;
- поширення інформації серед суддів і адміністративного персоналу через локальну комп'ютерну мережу.

В. Зовнішня комунікація органів суддівського врядування та судів

Результати: Чітко визначені та регулярно використовуються зовнішні канали комунікації між судовою системою/судами та іншими державними/недержавними суб'єктами в секторі юстиції.

Заходи: Забезпечення належного функціонування пресцентру при ДОСВ. Створення підрозділів (уповноважених) з роботи із ЗМІ в усіх апеляційних округах. Розробка, поширення, а також періодичне оновлення практичних посібників та навчальних модулів з питань зв'язків з громадськістю/комунікацій. Завершення розробки та затвердження регламентів, їхнє застосування ДОСВ в усіх питаннях.

60 Типове положення про апарат суду, затверджене наказом ДСА № 131 від 08.02.2019 року, доступне за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0131750-19>.

61 Рибак. «Медіавідкритість судів України: результати всеукраїнського опитування працівників судів України в 2018 році», Харків, 2019 рік, доступний за посиланням: <http://hrvector.org/zviti/19-07-17-admin>.

62 Інтерв'ю з представниками Зарічного суду м. Суми, проведене 17.09.2019 року в Сумах.

63 <http://www.commfort.com/>.

64 Лист Приморського районного суду м. Одеса від 19.09.2019 року.

Засоби: Прийняті рішення, укладені трудові договори, визначені посадові обов'язки, підготовані плани розміщення, проведені тренінги. Підготовка судами пресрелізів та проведення брифінгів за результатами розгляду всіх «гучних» справ.

Підготовка судами пресрелізів та проведення брифінгів за результатами розгляду всіх «гучних» справ.

Організація періодичних навчальних візитів школярів, студентів та інших груп до судів.

а) Державні органи суддівського врядування

Усі ДОСВ мають власні вебсайти, сторінки у Facebook і Youtube-канали⁶⁵. ВРП також має аккаунт у Twitter⁶⁶ та Telegram-канал⁶⁷. Усі ці органи щодня активно використовують ці канали комунікації. Єдина комунікаційна стратегія судової системи України все ще перебуває на етапі розробки⁶⁸.

б) Суди

Усі суди України мають офіційні вебсторінки на єдиній платформі «Судова влада України». З лютого 2014 року працівники судів зобов'язані використовувати її для цілей зовнішньої комунікації⁶⁹. Згідно зі звітом «Вектору прав людини»⁷⁰ більшість новин на цих сайтах публікується апеляційними судами (близько 100–200 на рік), у той час як місцеві суди публікують близько 50–100 новин на рік. Однак, як з'ясували автори звіту про співпрацю судів і ЗМІ⁷¹, новини не завжди представляють інтерес для ЗМІ та громадян, які цікавляться переважно інформацією про судові справи.

Існує також інтерактивний інструмент⁷², створений НУО «Справедливий суд. Бюро Правничий комунікацій», який дозволив проаналізувати і оцінити комунікаційну діяльність судів протягом 2018 року відповідно до низки критеріїв, таких як, наприклад, кількість опублікованих новин, оприлюднення анонсів справ, частка візуалізованих новин тощо.

Звіт ВПЛ також виявив, що 69% досліджених судів (185 судів) присутні в соціальних мережах (переважно у Facebook), і, порівнюючи ці дані з опитуванням 2017 року, було відзначено збільшення такої присутності на 24%⁷³. Суди, які не мають офіційної сторінки в соціальних мережах, пояснюють це або тим, що офіційного вебсайту суду для комунікації достатньо (24%), або відсутністю в пресекретаря (або іншої відповідальної

65 Вебсайти: <http://hcj.gov.ua/>; <https://vkksu.gov.ua/>; <http://rsu.gov.ua/>; Сторінки у Facebook: <https://www.facebook.com/highcouncilofjustice/>; <https://www.facebook.com/vkksu/>; <https://www.facebook.com/judiciarypressooffice/>; Youtube-канали: https://www.youtube.com/channel/UCOD_RiWuU5kR2yMmwDWlfRw; <https://www.youtube.com/channel/UChKmQVip1LMz-IR0nIUxkAw/>; https://www.youtube.com/channel/UCXX98gEFyFIgVfx9rltr_gA.

66 <https://twitter.com/hcjnews>.

67 https://t.me/hcj_gov_ua.

68 Див. відповідну новину від 15.03.2019 року на вебсайті ВРП, доступна за посиланням: <http://www.vru.gov.ua/news/4763>.

69 Наказ Державної судової адміністрації України від 17 лютого 2014 року № 30 «Про організаційне забезпечення функціонування веб-порталу «Судова влада України», доступний за посиланням: <https://dsa.court.gov.ua/dsa/inshe/14/gjflvghvtrjg>.

70 Рибак. «Медіавідкритість судів України: результати всеукраїнського опитування працівників судів України в 2018 році», Харків, 2019 рік, доступний за посиланням: <http://hrvector.org/zviti/19-07-17-admin>.

71 Рибак. «Суди та ЗМІ: досвід співпраці. Результати всеукраїнського онлайн-опитування журналістів і журналісток щодо співпраці з судами», Київ, 2019 рік, доступний за посиланням: <http://hrvector.org/mediacourts2-hrv-mf-web.pdf>.

72 Рейтинг інформаційної відкритості судів доступний за посиланням: <http://faircourt.in.ua/news/180220191852.html>.

73 Рибак. «Медіавідкритість судів України: результати всеукраїнського опитування працівників судів, 2017 рік», Київ, 2017 рік, доступний за посиланням: <http://hrvector.org/zviti/18-02-06-mediajustice>.

особи) можливості забезпечувати присутність у соціальних мережах (15%). Водночас жоден правовий документ не зобов'язує суди або їхні апарати реєструвати/мати власні сторінки у соціальних мережах⁷⁴.

У деяких судах існує практика затвердження комунікаційної стратегії суду або у вигляді документа, що містить керівні принципи, або у формі плану заходів на рік/інший період (хоча це й не є обов'язковим відповідно до закону). Ці стратегії публікуються на веб-сайтах судів у вигляді керівних принципів⁷⁵.

Деякі суди підготували власні внутрішні правила взаємодії зі ЗМІ та журналістами (затверджені зборами суддів суду)⁷⁶, розробивши правила доступу до приміщень суду і слухань, а також правила професійної етики суддів.

Наказ ДСА № 1123 від 22 грудня 2017 року зобов'язав суди надсилати до ДСА щоквартальні звіти про свою комунікаційну діяльність⁷⁷. Звіти включають перелік проведених заходів, їхні цілі, посилання на інформацію про ці події тощо. (Форма 1)⁷⁸. Суди також передають контактні дані прессекретарів і суддів-спікерів, які призначаються в судах (Форма 2)⁷⁹. Це допомогло створити електронний реєстр пресслужб судів України, що містить імена суддів-спікерів і прессекретарів судів, їхні телефонні номери і електронну пошту⁸⁰. Керівник Пресцентру судової влади України⁸¹ повідомила, що це вся інформація, яку ДОСВ отримали від судів про їхню діяльність у сфері комунікацій.

в) Пресрелізи/брифінги судів

Автори звіту ВПЛ з'ясували⁸², що суди рідко використовують пресбрифінги в якості інструмента комунікації. Серед судів першої інстанції, які брали участь в опитуванні 2017 року, тільки 18 (8% з тих, що взяли участь в опитуванні) проводили заходи для преси, тоді як у 2018 році – 27 судів (11%) провели від однієї до трьох подій. З-поміж апеляційних судів лише 5 (16% з тих, що взяли участь в опитуванні) провели кілька заходів для преси в 2017 році, тоді як у 2018 році – 9 судів (29% з тих, що взяли участь в опитуванні) та ще 2 (6% з тих, що взяли участь в опитуванні) новостворені апеляційні суди. Найпопулярнішим видом заходів для преси були пресніданки та пресконференції.

У випадку розгляду гучних справ, які особливо цікавлять громадськість, багато судів публікують пресанонси (40% з тих, що взяли участь в опитуванні), пресрелізи (47%) і

74 Рибак. «Медіавідкритість судів України: результати всеукраїнського опитування працівників судів України в 2018 році», Харків, 2019 рік, доступний за посиланням: <http://hrvector.org/zviti/19-07-17-admin>.

75 Наприклад, див. Комунікаційну стратегію Вінницького окружного адміністративного суду на 2018-2020 рр., затверджену наказом голови суду № 006 від 06.02.2018 року, доступна за посиланням: <http://voas.gov.ua/work/komunikaz-strategiya/>.

76 Наприклад, див. Положення про взаємодію Господарського суду Миколаївської області із засобами масової інформації, журналістами, затверджене рішенням зборів суддів суду № 6 від 29.05.2015 року, доступне за посиланням: https://mk.arbitr.gov.ua/sud5016/inshe/vzayemodiya_z_gromadskistiu/zmi.

77 Наказ ДСА № 1123 від 22.12.2017 року, доступний за посиланням: https://dsa.court.gov.ua/userfiles/file/DSA_DSA_2017_all_docs/17ordersmarch/N_1123.pdf.

78 Додаток 1 до наказу ДСА № 1123 від 22.12.2017 року, доступний за посиланням: https://dsa.court.gov.ua/userfiles/file/DSA_DSA_2017_all_docs/17ordersmarch/Dod_1_N_1123.doc.

79 Додаток 2 до наказу ДСА № 1123 від 22.12.2017 року, доступний за посиланням: https://dsa.court.gov.ua/userfiles/file/DSA_DSA_2017_all_docs/17ordersmarch/Dod_2_N_1123.doc.

80 Електронний реєстр пресслужб судів України, Київ, 2018 рік, доступний за посиланням: http://www.vru.gov.ua/content/file/Court-press-services-register29.08_.2019_.pdf.

81 Інтерв'ю з Оксаною Лисенко, керівником Пресцентру судової влади України, проведене 05.09.2019 року в Києві.

82 Рибак. «Медіавідкритість судів України: результати всеукраїнського опитування працівників судів України в 2018 році», Харків, 2019 рік, доступний за посиланням: <http://hrvector.org/zviti/19-07-17-admin>.

моніторинг ЗМІ/соціальних мереж (55%)⁸³.

З форм, надісланих судами в 2018 році на виконання наказу ДСА, можна зробити висновки, що 25% з них взагалі не комунікують з громадськістю шляхом проведення спеціальних заходів⁸⁴.

г) Періодичні навчальні візити до судів

Згідно зі звітом ВПЛ85 147 судів першої інстанції (з 238), які взяли участь в опитуванні 2018 року (62%), провели від 1 до 36 днів відкритих дверей протягом 2018 року. Серед апеляційних судів, які взяли участь в опитуванні (31 апеляційний суд), майже половина (14) провела від 1 до 19 днів відкритих дверей. Основною цільовою аудиторією таких заходів є школярі та студенти, інколи представники НУО або ЗМІ. Порівняння з даними за 2017 рік демонструє тенденцію до зростання кількості проведених днів відкритих дверей.

З усіх українських судів тільки ВС має конкретне та докладне Положення про екскурсії⁸⁶.

д) Пресцентр судової влади України

1 серпня 2017 року РСУ скасувала свої попередні рішення про створення Пресцентру судової влади України під управлінням РСУ⁸⁷. Новий Пресцентр був створений під управлінням ВРП в рамках Меморандуму про взаємодію і співпрацю представників системи правосуддя України в серпні 2017 року⁸⁸. Загалом це не був повністю новий орган, радше набір додаткових функцій, покладених на співробітників Управління інформації та забезпечення комунікаційної діяльності секретаріату ВРП. Наразі зазначене управління складається з 2 осіб, голови та заступника⁸⁹. Керівник центру підпорядковується голові ВРП⁹⁰.

Основні завдання Пресцентру: оприлюднення публічної інформації про діяльність органів судової системи, забезпечення зовнішньої і внутрішньої комунікації з судовими органами, Комунікаційним комітетом, регіональними центрами судових комунікацій з метою забезпечення їхньої взаємодії із засобами масової інформації і громадськістю

83 Рибак. «Медіавідкритість судів України: результати всеукраїнського опитування працівників судів України в 2018 році», Харків, 2019 рік, доступний за посиланням: <http://hrvector.org/zviti/19-07-17-admin>.

84 Щорічна доповідь ВРП про стан забезпечення незалежності суддів в Україні за 2018 рік, Київ, 2019 рік, доступна за посиланням: http://www.vru.gov.ua/content/file/%D0%A9%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0_%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D1%8C_%D0%B7%D0%B0_2018_%D1%80%D1%96%D0%BA.pdf.

85 Рибак. «Медіавідкритість судів України: результати всеукраїнського опитування працівників судів України в 2018 році», Харків, 2019 рік, доступний за посиланням: <http://hrvector.org/zviti/19-07-17-admin>.

86 Положення про екскурсії у Верховному Суді, затверджене наказом керівника апарату ВС № 73-ОД від 08.06.2018 року, доступне за посиланням: <https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Ekskursii.pdf?fbclid=IwAR2vkwvbRTkAwTqN7zd95bWUeye9JLTBfX8qa2wUmaxdEcbxYFghD9YxBc-s>.

87 Рішення РСУ № 40 від 01.08.2017 року, доступне за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr040414-17>.

88 Додаток 4 до Меморандуму про взаємодію і співпрацю представників системи правосуддя України від 10.02.2017 року, доступний за посиланням: http://www.vru.gov.ua/content/file/%D0%94%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BA_41.pdf.

89 Сторінка Пресцентру на вебсайті ВРП доступна за посиланням: http://www.vru.gov.ua/add_text/274.

90 Стаття 4.2 Положення про Пресцентр судової влади України від 01.08.2017 року, затвердженого Додатком 4 до Меморандуму про взаємодію і співпрацю представників системи правосуддя України від 10.02.2017 року, доступне за посиланням: http://www.vru.gov.ua/content/file/%D0%94%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BA_41.pdf.

в Україні та за кордоном⁹¹. Пресцентр також відповідає, з-поміж іншого, за розробку і впровадження єдиної комунікаційної стратегії судової влади України і впровадження частини JSRSAP, пов'язаної з комунікаційною діяльністю⁹².

Під час інтерв'ю керівник Пресцентру наголосила на тому, що Пресцентр зазнає труднощів через нестачу власних приміщень, людських ресурсів (операторів, SMM-фахівців, дизайнерів тощо), недостатнє фінансування своєї діяльності, а також заходів з підвищення кваліфікації⁹³.

е) Підрозділи (уповноважені) з роботи із ЗМІ в усіх апеляційних округах

Згідно з інформацією, наданою авторам (у відповідь на запити про доступ до публічної інформації, у вересні 2019 року), у апараті шести апеляційних судів (з 37, які взяли участь в опитуванні) не було окремої посади прессекретаря, а відповідні функції виконували інші працівники⁹⁴.

Більш того, як повідомила керівник Пресслужби судової влади України⁹⁵, плинність кадрів на цих посадах (суддів-спікерів і прессекретарів) є досить високою і протягом 2018 року склала близько 15%.

ж) Розробка, поширення, а також періодичне оновлення практичних посібників та навчальних модулів з питань зв'язків з громадськістю/комунікацій

Пресцентр судової влади України розміщує на вебсайті ВРП⁹⁶ новини та посилання на всі вебінари, присвячені судовій комунікації, а також презентації, представлені на різних заходах, і практичні посібники, розроблені Пресцентром і представниками Комунікаційного комітету.

НШСУ та її 7 регіональних відділень проводять на місцях тренінги для суддів і працівників апарату судів, присвячені судовій комунікації. Вони проводяться в різних регіонах з ініціативи місцевих відділень НШСУ, мають неоднорідну аудиторію і різну тематику. Наприклад, було проведено тренінги з судової комунікації для голів судів та їхніх заступників⁹⁷, для суддів-спікерів⁹⁸, всіх зацікавлених суддів⁹⁹ і для прессекретарів судів¹⁰⁰.

91 Стаття 1.3, там само.

92 Стаття 3.1.2, там само.

93 Інтерв'ю з Оксаною Лисенко, керівником Пресцентру судової влади України, проведене 05.09.2019 року в Києві.

94 Автори звіту надіслали запити про доступ до публічної інформації в усі апеляційні суди України з питанням про те, чи мають вони в своєму апараті окрему посаду прессекретаря. З 37 судів лише один суд відмовився надати інформацію (Східний апеляційний господарський суд, Харків).

95 Інтерв'ю з Оксаною Лисенко, керівником Пресцентру судової влади України, проведене 05.09.2019 року в Києві.

96 Розділ вебсайту ВРП «Методичні рекомендації» доступний за посиланням: http://www.vru.gov.ua/add_text/218?fbclid=IwAR0l-wK2UY4OSwqHjH3OOtkjKDb6W11vQSns1Rn3nQSVA0Eei4rzSb7a4VQ.

97 Див. на вебсайті НШСУ новину про захід «Фахове висвітлення питань діяльності суду очільниками судів», проведений 30.09-02.10.2019 року в Києві, доступна за посиланням: <http://www.nsj.gov.ua/ua/news/fahove-visvitlennya-pitan-diyalnosti-sudu-ochilnikami-sudiv/>.

98 Див. на вебсайті НШСУ новину про захід «Особистість судді-спікера», проведений 1-02.10.2018 року у Львові, доступна за посиланням: <http://www.nsj.gov.ua/ua/news/osobistist-suddi-spikera/>.

99 Див. на вебсайті НШСУ новину про семінар «Зв'язки з громадськістю в судах», який було проведено 11.10.2018 року у Вінниці, доступна за посиланням: <http://www.nsj.gov.ua/ua/training/judges/programi-pidgotovki-kiiv/11-jovtnya-2018-r-mvinnitsya-programa-na-temu-zvyazki-z-gromadskistu-v-sudah/>.

100 Див. на вебсайті НШСУ новину про програму підготовки прессекретарів місцевих та апеляційних судів кількох областей, яку було проведено 18-22.09.2017 року в Києві, доступна за посиланням: <http://www.nsj.gov.ua/ua/pidgotovka-pratsivnikiv-aparativ-sudiv/program-3/18-22-veresnya-2017r-mkiiv-programa-pidgotovki-spetsialistiv-iz-zabezpechennya-zvyazkiv-zi-zmi-pres-sekretari/>.

Нещодавно на базі тренінгу для пресекретарів було створено курс дистанційного навчання¹⁰¹ під назвою «Комунікація в судовій діяльності». У 2019 році курс буде представлено протягом двох сесій, кожна з яких триватиме близько місяця: в березні – квітні та листопаді – грудні.

Однак немає жодних дистанційних курсів на цю тему для суддів-спікерів. Наразі розробляється єдина навчальна програма одноденного тренінгу для суддів-спікерів, яка згодом буде включена до навчальної програми НШСУ¹⁰².

На вебсайті НШСУ також представлена низка практичних посібників, пов'язаних з цією темою, наприклад, навчально-практичний посібник для суддів та працівників апарату судів «Зв'язки із громадськістю в судах»¹⁰³, доповнений у липні 2017 року. Крім того, існують методичні посібники з проведення тренінгів, наприклад, «Професійно-психологічна підготовка суддів» (2018 рік)¹⁰⁴ і «Соціономічна компетентність судді» (2019 рік)¹⁰⁵, у яких розкрито багато аспектів комунікації судді із засобами масової інформації та широкою громадськістю.

Деякі НУО також проводять тренінги¹⁰⁶ та розробляють практичні посібники¹⁰⁷ для суддів і пресекретарів у сфері комунікації.

з) Завершення розробки та затвердження регламентів, їхнє застосування ДОСВ в усіх питаннях

У Додатку 2 до Меморандуму про взаємодію і співпрацю представників системи правосуддя України¹⁰⁸ описано механізм дій його підписантів у ситуаціях, які вимагають особливого реагування. У ньому наведено покроковий план дій для їхніх працівників залежно від ситуації (опублікована негативна інформація є правдивою, частково достовірною або недостовірною) і час реагування на такі ситуації (3, 8 та 2 години відповідно). Пресцентр судової влади України також розробив методичні рекомендації¹⁰⁹ для пресекретарів судів, в яких детально розглянуто положення згаданого додатку, а також зазначено деякі додаткові рекомендації.

101 Див. Графік дистанційного навчання працівників апаратів судів на 2019 рік, затверджений наказом НШСУ № 265-п від 21.03.2019 року, доступний за посиланням: <http://bit.ly/2mylONa>.

102 Див. на вебсайті НШСУ новину про засідання групи розробників одноденного тренінгу для суддів-спікерів «Забезпечення комунікаційної політики суду суддею-спікером», яке відбулося 22.11.2018 року, доступна за посиланням: <http://www.nsj.gov.ua/ua/news/trivae-rozrobka-treningu-z-komunikatsiy-dlya-suddiv-spikeriv/>.

103 Вон, Петрова, Філіпенко та інші. «Зв'язки із громадськістю в судах. Навчально-практичний посібник для суддів та працівників апарату судів. Друге видання», 2015 рік, доступний за посиланням: http://www.nsj.gov.ua/files/1471945669USAID_Court-Communication_book_170x240_2015-10__015_interactive.pdf.

104 Савченко. «Професійно-психологічна підготовка суддів. Навчально-методичний посібник», Київ, 2018 рік, доступний за посиланням: http://www.nsj.gov.ua/files/1517557864savchenko_posibnuk_2018.pdf.

105 Савченко, Маслюк. «Методичні матеріали до тренінгу «Соціономічна компетентність судді», Київ, 2019 рік, доступний за посиланням: <http://www.nsj.gov.ua/files/1562069492%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BA%D0%B0%20%D0%A1%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%20%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%BF%20%D1%81%D1%83%D0%B4%D0%B4%D1%96%20%D0%9D%D0%A8%D0%A1%D0%A3%202019.pdf>

106 Наприклад, навчальні та просвітницькі заходи, проведені ГО «Вектор прав людини» перераховані за посиланням: <http://hrvector.org/navchalni-ta-prosvitniczki-zaxodi/>.

107 Розлуцька, Рибак. «Як налагодити діалог суду та громади?», Київ, 2019 рік, доступний за посиланням: <http://hrvector.org/publikacziyi/19-04-11-press>.

108 Меморандум про взаємодію і співпрацю представників системи правосуддя України від 10.02.2017 року, доступний за посиланням: http://www.vru.gov.ua/content/file/Memorandum_.pdf.

109 Лисенко, Паламарчук. «Настільна книга пресекретаря. Методичні рекомендації Пресцентру судової влади України», Київ, 2017 рік, доступна за посиланням: http://www.vru.gov.ua/content/file/Book_press.pdf.

У січні 2019 року РСУ¹¹⁰ затвердила орієнтовний поради́ник із комунікації з громадянським суспільством у випадку кризової ситуації в суді, а також пропозиції щодо реагування на факти поширення в ЗМІ інформації, що підриває авторитет судової влади.

Комунікаційний комітет також розробив пам'ятку для представників ЗМІ та громадських організацій про правила поведінки під час судових засідань, а також правила доступу до засідань і їхнього запису¹¹¹ (з коротким викладом положень відповідних законів).

В. Висновки

Проблема забезпечення належної внутрішньої і зовнішньої комунікації судової влади є багатогранною і складною.

Загалом варто відзначити, що ця галузь в Україні розвивається достатньо динамічно, проводиться низка заходів, спрямованих на розробку надійних механізмів. Здається, що на досягнення певних змін в Україні знадобилося менше часу, ніж в інших країнах. Звичайно, це не означає, що ситуація є задовільною, але необхідно віддати належне всім зусиллям, як інституційним, так і тим, що вживаються окремими суддями, а також організаціями громадянського суспільства.

Крім того, було досягнуто значних успіхів у формальному вжитті заходів у сфері налагодження співпраці між ДОСВ: було створено Комунікаційний комітет, підписано меморандум про співпрацю. У межах співпраці між національними установами та судами було створено Консультативну раду голів судів – загальнонаціональну комунікаційну платформу.

На центральному рівні основний тягар організації підтримки комунікаційних заходів лежить на Пресслужбі ВРП (раніше провідну роль відігравала РСУ), протягом декількох років було проведено низку тренінгів для речників та прессекретарів, а також розроблено відповідні навчальні посібники.

Зважаючи на те, що в сфері комунікації вже досягнуто значних успіхів, необхідно зосередитися, передусім, на продовженні поточних заходів, їхньому розвитку, популяризації та стандартизації.

Проте можна відзначити аспекти, які очевидно потребують вжиття додаткових заходів та зусиль.

Можна вважати дещо сумнівною або щонайменше спірною тезу про те, що система правосуддя та всі її органи повинні і можуть мати єдину стратегію взаємодії із засобами масової інформації та ведення комунікації. До того ж ці питання вирішуються відповідно до повноважень кожного органу, а не нав'язуються вказівками «згори». Наразі увага приділяється радше розробці PR-підходу, а не забезпеченню належного обміну інформацією та комунікації, які повинні домінувати. Комунікаційний комітет складається з членів, які представляють різні державні органи, включаючи, наприклад, ВРП, яка є платформою для дебатів представників різних органів влади, і РСУ, яка є організацією, що представляє суддів. Обидві мають різний характер і можуть мати різні комунікаційні цілі.

Звичайно, слід прагнути того, щоб загальне враження про судову владу на прикладі судових установ (але і в більш широкому сенсі також) ґрунтувалося на одному наборі цінностей, таких як незалежність та прозорість суду, підзвітність та компетентність

110 Рішення РСУ № 3 від 25.01.2019 року, доступне за посиланням: <http://rsu.gov.ua/uploads/news/risenna-rsu-no-3-vid-25012019-pr-b1f889cbe0.pdf>.

111 Пам'ятка для представників ЗМІ та громадських організацій доступна за посиланням: http://www.vru.gov.ua/content/file/Pamphlet-E-version_v_2.pdf.

судової влади і суддів. Але таке враження має скластися внаслідок реального дотримання цих цінностей представниками судової влади, а не в результаті нав'язування окремих новин уповноваженим органом. Як сказав один з опитаних, «голос судової влади повинен бути об'єднаним, а не єдиним».

Хоча процес призначення речників і пресекретарів наразі налагоджений добре, саме ці групи потребують постійної підтримки. Ця теза підтверджується словами представників зазначених груп, особливо працівників пресслужб. Але також слід проаналізувати і подолати небажання суддів брати на себе обов'язки речників.

Г. Рекомендації

Органи судової влади зосереджується переважно на аспекті дотримання своєї незалежності та подоланні зазіхань на неї. Однак для того, щоб зміцнити довіру до судів у суспільстві, необхідно забезпечити відкритість та прозорість здійснення правосуддя і комунікації щодо підзвітності судових органів, а також підзвітності окремих суддів та їхньої компетенції.

Органи судової системи та відповідальні особи повинні забезпечувати відверту комунікацію про діяльність судової влади, а не займатися виключно створенням позитивного образу. Це не означає, що потрібно відмовитися від PR-методів. Їх можна і потрібно використовувати, але варто пам'ятати про масштаби і основне завдання судової влади – забезпечення права на судовий захист і справедливий суд.

Судді-спікери мають бути частково звільнені від виконання основних суддівських обов'язків. Активного залучення і відданості справі цих суддів не можна досягати за рахунок зниження якості виконання їхніх основних обов'язків. Деякі суди вже прийняли такі рішення, але складається враження, що відповідні рекомендації на національному рівні могли б полегшити цю ситуацію.

Якість комунікації відповідальних органів потрібно контролювати і перевіряти з позиції цільових груп. Завжди необхідно визначати, що саме є важливим і цікавим для людей, широкої громадськості, користувачів послуг судів, юристів, представників інших гілок влади? І не лише ставити такі питання, але й шукати відповіді на них, використовуючи емпіричні методи.

Суди також повинні звітувати перед місцевою громадою. Дотримання прозорості та усталена культура інформування громадян про вжиті заходи – найважливіші інструменти забезпечення довіри суспільства та підзвітності. Тим часом, можна констатувати, що докладні звіти про діяльність кожного окремого суду є великою рідкістю (за винятком судів вищої інстанції). Крім того, існує проблема їхньої доступності (тут варто навести приклад звітів європейських судів у Страсбурзі ^[1] і Люксембурзі ^[2]).

Має бути зрозуміло, якою є мета конкретного повідомлення, що комунікується: інформаційна чи освітня? Після ознайомлення з деякими вебсайтами судових органів іноді складається враження, що ці сайти «про нас і для нас». Фотографії з подій, нарад та заходів установи можуть бути цікавими, але вони повинні слугувати доповненням до головної мети: інформування громадян про законодавство, діяльність судової влади, а не про офіційні наради.

Зважаючи на обов'язки Пресцентру, необхідно посилити спроможності цього органу. В офісі працюють лише два співробітники, на яких покладено широке коло обов'язків. Їхнє виконання вимагає більшої кількості людських та інших ресурсів.

Публічне реагування органів суддівського врядування на випадки загроз незалежності правосуддя

Результати: Органи суддівського врядування від імені судової системи послідовно реагують на будь-які спроби порушення принципу незалежності та захищають інтереси сектору правосуддя.

Активне та своєчасне реагування органів суддівського врядування на загрози незалежності та справедливості правосуддя шляхом висвітлення їх в ЗМІ або здійснення публічних заяв.

Заходи: Розробка, поширення, а також періодичне оновлення практичних посібників та навчальних модулів з питань зв'язків із громадськістю/комунікацій. Завершення розробки та затвердження регламентів, їхнє застосування ДОСВ в усіх питаннях.

Активне та своєчасне реагування органів суддівського врядування на загрози незалежності та справедливості правосуддя шляхом висвітлення їх в ЗМІ або здійснення публічних заяв.

До серпня 2016 року закон зобов'язував суддів звертатися до РСУ та правоохоронних органів з повідомленням про втручання в їхню діяльність зі здійснення правосуддя¹¹².

У червні 2015 року РСУ своїм рішенням затвердила¹¹³ реєстр повідомлень суддів щодо втручання в їхню діяльність, у якому вказуються тексти повідомлень, рішення РСУ з приводу таких повідомлень та реакція відповідних органів. У цьому рішенні РСУ також звернулася до Генерального прокурора України щодо ініціювання перевірок обґрунтованості всіх кримінальних розслідувань, порушених відповідно до статті 375 Кримінального кодексу України (винесення завідомо неправосудного рішення), з метою перевірки того, чи мали місце серйозні підстави для порушення таких кримінальних розслідувань, чи це був звичайний «акт помсти та тиск» з боку прокуратури.

У липні 2015 року РСУ винесла інше рішення¹¹⁴, яким, зокрема, звернулася до Голови Верховної Ради України із закликом щодо гарантування того, що народні депутати будуть утримуватися від висловлювань, які завдають шкоди честі, гідності та діловій репутації суддів України та принижують судову владу України в цілому.

Починаючи з серпня 2016 року, суддів було зобов'язано законом звертатися з повідомленням про втручання в їхню діяльність зі здійснення правосуддя **до Вищої ради правосуддя (замість РСУ) та до Генерального прокурора**¹¹⁵. Судді зобов'язані звернутися протягом 5 днів з дня, коли відбулося таке втручання¹¹⁶.

ВРП відповідає за¹¹⁷ реєстрацію таких повідомлень та їхнє оприлюднення на своєму вебсайті, оскільки процедура їхнього розгляду схожа на процедуру розгляду дисциплінарних скарг. Після отримання повідомлення відповідальний член ВРП проводить перевірку фактів, викладених у даному повідомленні, та подає свій висновок до пленарного складу ВРП. ВРП у пленарному складі може дійти висновку про те, що мало місце

112 Частина 3 статті 48 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» № 2453-VI від 07 липня 2010 року, у редакції від 01.05.2016 року, доступний за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2453-17/ed20160501#n4114>

113 Рішення РСУ № 53 від 04.06.2015 року, доступне за посиланням: <http://rsu.gov.ua/ua/site/download?doc=L3VwbG9hZHMvZG9jdW1lbnRzL3Jyc3U1MzA0MDYyMDE1LnBkZg==>.

114 Рішення РСУ № 72 від 22.07.2015 року, доступне за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr072414-15>.

115 Стаття 48 Закону про судоустрій.

116 Там само.

117 Стаття 73 Закону про ВРП.

порушення принципу незалежності судді та вжити таких заходів, як, зокрема, внесення до відповідних органів подання про вжиття відповідних заходів та/або притягнення до встановленої законом відповідальності осіб, які порушили згаданий принцип; звернення до органів, що ведуть розслідування, щодо надання інформації про розкриття та розслідування злочинів, вчинених щодо суддів, членів їхніх сімей; ухвалення та оприлюднення публічних заяв і звернень; а також звернення до суб'єктів права законодавчої ініціативи про внесення змін до існуючих законів або прийняття нових, якими було б посилено незалежність суддів тощо.

З 2017 року ВРП готує щорічні доповіді¹¹⁸ щодо стану незалежності суддів в Україні, у яких підсумовуються тенденції та, частково, практика розгляду згаданих звернень. Місцеві НУО також готують альтернативні щорічні доповіді¹¹⁹, у яких викладають власне бачення даного питання.

ВРП також наділена повноваженням¹²⁰ надавати консультативні висновки щодо законопроектів з питань судоустрою, що є комунікаційним інструментом у випадку занепокоєння щодо тих законопроектів, які ВРП вважає небезпечними для незалежності судової влади¹²¹.

Крім згаданих вище процедур, у Додатку 2 до Меморандуму про взаємодію і співпрацю представників системи правосуддя України передбачено механізм відповіді ДОСВ на негативну інформацію (більш детально описано в розділі про внутрішню комунікацію)¹²².

ВРП¹²³ та РСУ¹²⁴ неодноразово публічно зверталися щодо загроз незалежності суддів. Згідно з рішенням РСУ від травня 2018 року¹²⁵ до серпня 2018 року планувалося розробити алгоритм забезпечення комплексного супроводження резонансних справ, проте наразі його ще не розроблено. Більш того, РСУ відмовилася надати інформацію щодо того, чи було його розроблено, чи ні¹²⁶.

Відповідно до щорічної доповіді РСУ про стан забезпечення незалежності суддів України за 2018 рік¹²⁷ понад 100 спростувань неправдивої інформації щодо суддів було опубліковано на вебпорталі судової влади України.

118 Щорічна доповідь ВРП про стан забезпечення незалежності суддів в Україні за 2018 рік, Київ, 2019 рік, доступна за посиланням: http://www.vru.gov.ua/content/file/%D0%A9%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0_%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D1%8C_%D0%B7%D0%B0_2018_%D1%80%D1%96%D0%BA.pdf.

119 Куйбіда, Середа, Смалюк та інші. «Альтернативна щорічна доповідь про стан забезпечення незалежності суддів в Україні за 2017 рік», Київ, 2018 рік, доступна за посиланням: <http://pravo.org.ua/img/zstored/files/AltReport%202017%20Final.pdf>.

120 Стаття 3 Закону про ВРП.

121 Дивись, наприклад, заяву ВРП від 12 вересня 2019 року, доступну за посиланням: <http://www.vru.gov.ua/news/5319>.

122 Меморандум про взаємодію і співпрацю представників системи правосуддя України від 10 лютого 2017 року, доступний за посиланням: http://www.vru.gov.ua/content/file/Memorandum_.pdf.

123 Дивись, наприклад, публічне звернення ВРП від 19 лютого 2018 року, доступне за посиланням: <http://www.vru.gov.ua/act/13408>.

124 Дивись, наприклад, публічне звернення РСУ від 16 вересня 2019 року, доступне за посиланням: <http://rsu.gov.ua/ua/news/zatverdzeno-zvernenna-rsu-sodo-zakonoproektu-1008>.

125 Рішення РСУ № 2 від 18 травня 2018 року, доступне за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr022414-18>.

126 Лист РСУ від 11 жовтня 2019 року.

127 Щорічна доповідь ВРП про стан забезпечення незалежності суддів України за 2018 рік, Київ, 2019 рік, доступна за посиланням: http://www.vru.gov.ua/content/file/%D0%A9%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0_%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D1%8C_%D0%B7%D0%B0_2018_%D1%80%D1%96%D0%BA.pdf.

Висновки

Важливо, щоб неправдива інформація спростовувалася незалежно від того, хто її поширює. Необхідно підвищити обізнаність суспільства щодо ролі судової влади та значення її незалежності, а також розуміння того факту, що незалежність судової влади не має бути підірвана узагальненнями або зазіханнями політиків та державних службовців. Але представники судової влади повинні бути обережними, оскільки їх часто сприймають як «профспілку», «корпорацію», «касту», групу, яка більше фокусується на досягненні власних спільних інтересів, а не на досягненні суспільних благ. Таким чином, захист незалежності судової влади має досягатися через прозорість та підзвітність. Якщо підзвітність відсутня і представники судової влади захищають своїх колег, незважаючи на серйозні звинувачення, то захист судової влади не матиме очікуваних репутаційних наслідків.

З одного боку, з метою посилення можливостей суддів повідомляти про спроби незаконного тиску на них була запроваджена спеціальна процедура, але з іншого боку, кількість суддів, які заявляють про випадки тиску, дуже невелика. Також, навіть якщо суддя повідомляє про такий факт щодо іншого судді, реакція інших колег-суддів є неоднозначною¹²⁸.

Недостатньо звичайного спростування необґрунтованої критики, неправдивих звинувачень, узагальнень зі сторони ЗМІ, представників державних органів, політиків, прокурорів, інших фахівців, таких як адвокати, у формі письмових документів/заяв/офіційних спростувань. Кожна цільова група потребує окремої процедури.

Рекомендації

Органи судової влади повинні продовжувати реагувати на необґрунтовану критику, неправдиві новини та посягання на незалежність судової влади. Однак це лише дії у відповідь. Необхідно також розробити конструктивну стратегію, яка дозволить окремим (цільовим) групам зрозуміти різницю між критикою (у більшості випадків виправданою) окремих справ та посяганням на принцип незалежності судової влади, що є невід'ємною умовою демократії. Представники органів судової влади повинні впроваджувати європейські стандарти, зокрема, обмеження можливих заяв представників державних органів, що є результатом судової практики Європейського суду з прав людини.

Окрім декларацій та заяв необхідно запровадити регулярний діалог з представниками інших органів влади чи ЗМІ. Найкращою платформою для такого діалогу є ВРП, яка за своїм характером і є платформою для співпраці різних суб'єктів.

Відкритість як критерій для просування судді у професійній кар'єрі

Результати: Система управління кадровою політикою та ефективністю роботи передбачає стимули для того, щоб судді частіше контактували із суспільством через публікацію статей та досліджень, відвідували освітні та наукові установи, а також брали участь в інших заходах.

Заходи: Завершення розробки та затвердження регламентів, їхнє застосування ДОСВ в усіх питаннях.

¹²⁸ Наприклад, новина про суддю-інформатора з Октябрського районного суду м. Полтава Лариси Гольник, доступна за посиланням: <https://en.hromadske.ua/posts/lone-judge-fights-corruption-in-provincial-ukraine-wows-the-country>.

Загальні принципи

Закон України «Про судоустрій і статус суддів» встановлює що судді не лише мають право підвищувати свій професійний рівень¹²⁹, а й зобов'язані розвивати та підтримувати професійні навички та вміння, необхідні для їхньої посади¹³⁰.

Законодавство не обмежує суддю у способах використання його права на підвищення професійного рівня. Водночас законодавство фінансово заохочує суддів отримувати науковий ступінь кандидата (доктора філософії) або доктора наук з відповідної спеціальності, за що їм виплачується щомісячна доплата в розмірі 15 і 20 відсотків посадового окладу судді відповідно¹³¹. Для суддів Верховного Суду розмір такої доплати може становити приблизно 1 320 євро за місяць (за ступінь доктора філософії)¹³².

Обов'язок з підвищення професійного рівня передбачає проходження підготовки в Національній школі суддів України: загальний мінімальний час такої підготовки не може бути меншим, ніж 40 академічних годин упродовж кожних трьох років¹³³. Така підготовка може бути як обов'язковою, так і добровільною.

Кваліфікаційне оцінювання суддів

Станом на 2016 рік усі судді були зобов'язані пройти кваліфікаційне оцінювання на підтвердження своєї здатності здійснювати правосуддя у відповідному суді¹³⁴. У випадку отримання незадовільного балу за результатами оцінювання суддя звільняється на підставі своєї невідповідності займаній посаді.

Законом встановлено такі **критерії оцінювання**: компетентність (професійна, особиста, соціальна), професійна етика та доброчесність¹³⁵.

Порядок оцінювання суддів на відповідність цим критеріям деталізований у внутрішньому Положенні ВККС (Положення)¹³⁶. Відповідно до нього, максимальний бал, який може отримати суддя за результатами оцінювання, становить 1000 балів, з яких:

- 500 балів нараховується за критерій компетентності, з яких 300 балів – за професійну компетентність, 100 балів – за соціальну компетентність та 100 балів – за особисту компетентність;
- 250 балів нараховується за критерій професійної етики;
- 250 балів нараховується за критерій доброчесності.

Згадане Положення також визначає **показники** кожного критерія. Наприклад, якщо говорити про підкритерії професійної компетентності, то вони складаються з чотирьох показників: знання у сфері права, практичні навички у правозастосуванні, ефективність здійснення правосуддя та діяльність щодо підвищення фахового рівня судді. За останній

129 Частина 5 статті 56 Закону про судоустрій.

130 Частина 7 (8) статті 56 Закону про судоустрій.

131 Частина 7 статті 135 Закону про судоустрій.

132 Лист Верховного Суду від 16 вересня 2019 року.

133 Частини 1 і 2 статті 89 Закону про судоустрій.

134 Стаття 83 Закону про судоустрій.

135 Частина 2 статті 83 Закону про судоустрій.

136 Положення про порядок та методологію кваліфікаційного оцінювання, показники відповідності критеріям кваліфікаційного оцінювання та засоби їх встановлення, затверджене Рішенням ВККС No 143/зп-16 від 03.11.2016 року, у редакції від 21 січня 2018 року, доступне за посиланням: <https://vkksu.gov.ua/ua/ociniuwannia-suddiiv/dokumenty/poloziennia-pro-poriadok-ta-mietodologiiu-kwalifikacijnogo-ociniuwannia-pokazniki-widpowidnosti-kritieriiam-kwalifikacijnogo-ociniuwannia-ta-zasobi-ich-wstanowliennia1/> [Методологія ВККС].

може бути нараховано **10 балів** із 300, які нараховуються за підкритерій професійної компетентності.

Положення також визначає невичерпний перелік інформації, яка розглядається та береться до уваги протягом оцінювання згаданих вище показників, зокрема:

- підготовка та підвищення кваліфікації судді впродовж перебування на посаді;
- здійснення наукової та викладацької діяльності;
- участь у законопроектній роботі;
- наявність наукових публікацій у сфері права;
- участь у професійних заходах (дискусіях, круглих столах, конференціях тощо);
- наявність наукового ступеня, вченого звання.

Конкурс на вакантні посади суддів

Починаючи з 2016 року усі судові вакансії в судах вищих інстанцій заповнюються на конкурсній основі. Таким чином, якщо суддя місцевого суду подається на посаду судді в апеляційному чи іншому вищому суді, він повинен пройти конкурсний відбір нарівні з іншими суддями, адвокатами, науковцями, або людьми, які мають комбінований досвід роботи.

Процедура проведення конкурсу подібна до процедури кваліфікаційного оцінювання суддів (застосовуються однакові критерії оцінювання). Відмінність лише в тому, що на вакантні посади суддів можуть подаватися люди з різним професійним досвідом.

Зокрема, 80 з 300 балів підкритерію професійної компетентності присвоюються на основі показника «професійна діяльність». І якщо для судді цей критерій оцінюється на основі інформації, пов'язаної зі здійсненням правосуддя, то для оцінювання науковців та адвокатів використовується інший тип інформації. Для оцінювання науковців використовується така інформація: досвід наукової роботи, участь у конференціях, членство в редакційних колегіях, досвід підготовки кандидатів, докторів наук, інформація про оприлюднені наукові праці тощо¹³⁷. У випадку адвокатів серед іншого оцінюється, наприклад, участь у діяльності правозахисних організацій та керівництво адвокатським стажуванням¹³⁸. Таким чином, інформація, яка враховується для оцінювання «діяльності кандидата на посаду судді щодо підвищення фахового рівня» (за що можна отримати 10 балів із 300) дещо розширена та включає проходження стажування в наукових установах чи навчальних закладах¹³⁹.

Академічна недоброчесність як критерій індикатора професійної етики

Академічна недоброчесність судді/кандидата на посаду судді вважається Громадською радою доброчесності (ГРД) потенційною причиною для визнання того, що відповідний суддя/кандидат не відповідає критерію професійної етики під час проведення конкурсу на посаду судді/кваліфікаційного оцінювання¹⁴⁰.

Наприклад, під час конкурсу до Верховного Суду (2016-2017 роки) ГРД винесла три висновки про невідповідність кандидатів критерію професійної етики внаслідок фактів

¹³⁷ Стаття 4 глави 3 Методології ВККС.

¹³⁸ Стаття 5 глави 3 Методології ВККС.

¹³⁹ Стаття 7 глави 3 Методології ВККС.

¹⁴⁰ Стаття 4.4 Індикаторів визначення невідповідності суддів (кандидатів на посаду судді) критеріям доброчесності та професійної етики, затверджених Рішенням ГРД від 11 січня 2019 року, доступні за посиланням: https://grd.gov.ua/data/files/docs/indikatory_%2011.01.2019.pdf

імовірної академічної недоброчесності¹⁴¹.

Громадська рада міжнародних експертів, яка оцінює відповідність кандидатів на посади суддів до Вищого антикорупційного суду етичним стандартам для науковців (для кандидатів із відповідним досвідом), також вважає академічну недоброчесність потенційною причиною визнання кандидата таким, що не відповідає критеріям професійної етики¹⁴².

Регулярне оцінювання суддів

Відповідно до закону¹⁴³, окрім кваліфікаційного оцінювання кожен суддя зобов'язаний проходити регулярне оцінювання. Воно проводиться з метою виявлення індивідуальних потреб судді щодо вдосконалення, стимулювання до підтримання кваліфікації на належному рівні та професійного зростання. Методологія такого оцінювання має бути затверджена ВККС¹⁴⁴. Наразі ВККСУ лише опублікувала проєкт методології на своєму веб-сайті (без дати), проте не затвердила його¹⁴⁵.

Згідно з законом результати регулярного оцінювання можуть враховуватися під час розгляду питання про проведення конкурсу на зайняття посади у відповідному суді¹⁴⁶. Положення ВККСУ також передбачає, що результати регулярного оцінювання слід враховувати під час кваліфікаційного оцінювання суддів¹⁴⁷.

Згаданий вище проєкт методології зазначає, що суддя може бути оцінений викладачами Національної школи суддів України, іншими суддями відповідного суду, громадськими організаціями та самим собою. Як суддя під час самооцінювання, так і інші судді повинні, серед іншого, оцінювати зацікавленість у підтриманні кваліфікації. Самооцінювання також передбачає оцінювання вмінь та навичок комунікації з представниками засобів масової інформації та громадськості¹⁴⁸.

Висновки

Судді, опитані авторами, вважають, що бажання займатися цією додатковою роботою впливає радше з особистого ентузіазму, самовідданості; інколи це потребує певної самопожертви, інколи жодним чином не винагороджується системою, відсутні стимули та переваги. Одним з показників, що підтверджують цю думку, може бути відсутність суддів, які бажають взяти на себе обов'язки судді-спікера. Під час опитування голови судів скаржилися, що складно знайти суддю, готового взяти на себе цю додаткову відповідальність.

Одна суддя-спікер навела свій конкретний приклад, зазначивши, що під час проходження процедури кваліфікаційного оцінювання вона виконувала функції судді-спікера та була активно залучення до комунікаційних питань, але про це ніхто не згадував: ні в письмовій формі, ні в усній.

141 Див. висновки ГРД про невідповідність кандидатів Гузели, Ситникова та Подкопаєва: https://grd.gov.ua/data/files/conclusions/05_05_2017/vysn/huzela_vysn.pdf; https://grd.gov.ua/data/files/conclusions/vysn/sytnykov_vysn.pdf; https://grd.gov.ua/data/files/conclusions/vysn/podkopaiev_vysn.pdf.

142 Показник 4 Керівних положень Громадської ради міжнародних експертів щодо проведення оцінки доброчесності, знань та практичних навичок кандидатів на посади суддів Вищого антикорупційного суду, схвалених Протоколом ГРМЕ № 4 від 28 грудня 2018 року, доступні за посиланням: <http://bit.ly/pcie-guidelines-ukr>.

143 Стаття 90 Закону про судоустрій.

144 Частина 6 статті 90 Закону про судоустрій.

145 Проєкт Порядку і методології оцінювання та самооцінювання судді, підготований ВККС, доступний за посиланням: <https://www.vkksu.gov.ua/userfiles/doc/proektporiadku1801.docx> [Проєкту порядку].

146 Стаття 91 Закону про судоустрій.

147 Стаття 4.9 глави 2 Методології ВККС.

148 Додатки 2 і 3 Проєкту порядку.

Важливо, щоб усі судді були залучені до комунікаційної діяльності. Однак судді-спікери відіграють вирішальну роль у цій галузі. Тому саме вони потребують формальних стимулів та підтримки. Насправді ж судді-спікери не отримують додаткової винагороди. Крім того, у законі не йдеться про можливість скорочення навантаження такого судді. Однак трапляються випадки, коли таке скорочення затверджується рішенням загальних зборів суддів конкретного суду (наприклад, скорочення навантаження на 10%).

Як було зазначено вище, цей елемент (навички комунікації з представниками засобів масової інформації та громадськості) включений у проєкт методології самооцінювання, але він і досі залишається проєктом і важко сказати, коли він буде затверджений ВККСУ, і чи буде затверджений взагалі.

Наразі складається враження, що єдиним чітким і об'єктивним критерієм є здобуття наукового ступеня, оскільки це безпосередньо означає підвищення заробітної плати. Водночас це залишається суперечливим питанням, оскільки воно спричинило проблему ймовірної «купівлі» дисертацій (недоброчесність). Крім того, інші досягнення суддів, які насправді можуть сприяти отриманню наукового ступеня (наприклад, активна роль судді-спікера), не враховуються.

Можна дійти висновку, що на практиці система управління кадровою політикою не містить **чітких та об'єктивних** стимулів для суддів частіше вступати в контакт із громадськістю. Фактично, в документах, де передбачені критерії оцінювання, дуже мало уваги присвячено відкритості судді перед громадськістю, саме тому це питання не відображене в загальних заявах.

Нарешті, слід зауважити, що навіть у випадку врахування спілкування судді з громадськістю протягом оцінювання, кількість балів, які можна отримати за таку діяльність, є дуже низькою та має дуже низький вплив на загальну оцінку компетентності судді (максимум 10 балів з 1000, тобто лише один відсоток).

Рекомендації

Відповідні органи повинні формулювати стимули (критерії оцінювання) більш зрозуміло і робити їх чітким елементом системи оцінювання.

За умови серйозного ставлення до заохочення комунікаційної діяльності, кількість балів, які можна отримати за неї, повинна бути значно більшою, ніж 1 відсоток від загальної оцінки.

Слід розглянути можливість створення стимулів для суддів-спікерів (додаткова грошова винагорода чи скорочення навантаження, або все разом); за нинішнього рівня навантаження на суддів немає підстав розраховувати на серйозне залучення суддів-спікерів.

Слід розглянути можливість скасування виплати додаткових грошових винагород суддям, які мають наукові ступені кандидатів або докторів наук. По-перше, додаткові грошові винагороди відволікають увагу суддів від здійснення правосуддя на отримання відповідного наукового ступеня. По-друге, вони створюють додатковий ризик нечесності (недоброчесності). По-третє, через винагороди кількість суддів, які бажають отримати науковий ступінь, непропорційно більша за кількість суддів, які зосереджуються на інших досягненнях та виконанні своїх зобов'язань.

Прозорість судових органів

Результат: Закріплені чіткі умови щодо публічного доступу до слухань ДОСВ та участі в них; передбачено обов'язок своєчасного попереднього оголошення порядку денного засідань, публічний характер рішень ДОСВ.

а/ Встановлено чіткі, передбачувані правила доступу і участі громадськості до слухань ДОСВ

Вища рада правосуддя. Відповідно до статті 30 Закону України «Про Вищу раду правосуддя»¹⁴⁹, засідання ВРП та її Дисциплінарних палат проводяться відкрито. Проведення таких засідань у закритому режимі можливе виключно на підставах для закритих судових засідань. Рішення про закритий характер засідання ухвалюється більшістю членів ВРП/її Дисциплінарної палати. Особи, які бажають бути присутніми на засіданні ВРП, допускаються до зали до початку засідання за наявності вільних місць. Особи, присутні в залі засідання, мають право робити письмові записи та можуть використовувати портативні аудіотехнічні засоби. Проведення в залі засідання фотозйомки, а також відео- та звукозапису із застосуванням стаціонарної апаратури допускається за згодою головуєчого. Головуючий на засіданні може прийняти рішення про позбавлення права бути присутніми на засіданні осіб, які протиправно перешкоджають його проведенню.

Внутрішній регламент ВРП¹⁵⁰ повністю повторює положення Закону про ВРП, додаючи, що представники засобів масової інформації та журналісти акредитуються при ВРП згідно із Законом України «Про інформацію»¹⁵¹.

Вебсайт ВРП¹⁵² не містить конкретної сторінки/розділу, де були б викладені умови доступу громадськості до її засідань.

Наразі ані закон, ані Регламент не зобов'язують ВРП транслювати/публікувати відеозаписи своїх засідань. Це можна вважати кроком назад. Раніше, у липні 2015 року, до регламенту попереднього органу, Вищої ради юстиції, були внесені зміни, відповідно до яких аудіо-/відеозаписи її засідань оприлюднювалися на її офіційному вебсайті¹⁵³. З тих пір пленарні засідання ВРЮ та засідання її дисциплінарної секції записуються та публікуються в Інтернеті.

Коли Вищу раду юстиції було трансформовано у ВРП – Вищу раду правосуддя (січень 2017 року), остання вирішила продовжити трансляцію своїх пленарних засідань, але припинила трансляцію засідань своїх дисциплінарних органів. Це було пояснено «відсутністю технічної можливості»¹⁵⁴, хоча Дисциплінарні палати часто проводили засідання у тому ж приміщенні, де відбуваються пленарні засідання. Насправді ж запис засідань дисциплінарних органів здійснюється автоматично, але вони не публікуються та залишаються в матеріалах справи для цілей документування¹⁵⁵.

Вища кваліфікаційна комісія суддів. Відповідно до Закону України «Про судоустрій і статус суддів»¹⁵⁶ засідання ВККСУ, її палат та колегій проводяться відкрито, крім ви-

149 Стаття 30 Закону України «Про Вищу раду правосуддя»

150 Регламент Вищої ради правосуддя, ухвалений рішенням ВРП №52/0/15-17 від 24.01.2017 року, в редакції від 18.12.2018 року; доступний за посиланням: http://www.vru.gov.ua/content/docs/Reglament_zminy_18.12.2018_.docx

151 Закон України «Про інформацію» №2704-VIII від 02.10.1992 року; доступний за посиланням: <https://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>

152 Див. <http://www.vru.gov.ua/>.

153 Стаття 43 Регламенту Вищої ради юстиції, ухваленого рішенням ВРЮ №355/0/15-15 від 30.07.2015 року; доступний за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr355423-15/ed20161020#n53>.

154 Голова ВРП Бенедисюк Ігор Миколайович, розслідування «PROSUD», 08.08.2017 рік; доступне за посиланням: https://blog.prosud.info/benedisyuk_igor_mihaylovich.html.

155 Стаття 6.1. Регламенту ВРП.

156 Частина 9 статті 98 ЗУ «Про судоустрій та статус суддів».

падків, установлених законом (таких положень в законодавстві наразі не існує; разом з тим, див. коментарі подані нижче).

Стаття 2.2.3 Регламенту ВККСУ передбачає, що представники засобів масової інформації допускаються до зали засідання ВККСУ за списком, складеним структурним підрозділом секретаріату Комісії, відповідальним за зв'язки із засобами масової інформації, після їхньої акредитації і за наявності службового посвідчення. Стаття 2.2.4 Регламенту ВККСУ також передбачає, що її засідання можуть бути закритими у таких випадках:

- 1) з метою нерозголошення таємниці, що охороняється законом, або інформації про особисте життя осіб, стосовно яких вирішується питання, та з інших причин, визнаних Комісією поважними;
- 2) для розгляду визначених Комісією питань, а також розгляду питань щодо організації поточної роботи Комісії та секретаріату Комісії.

Рішення про закриті засідання ухвалюється більшістю від загального складу комісії/палати/колегії¹⁵⁷.

Варто підкреслити, що Регламент ВККСУ носить службовий характер і не є законом, обов'язковим до виконання. Крім того, такі формулювання, як «інші причини, визнані Комісією поважними» або «розгляд визначених Комісією питань», надають ВККСУ надто багато свободи чинити на власний розсуд і фактично дозволяють зробити будь-яке засідання закритим без наявності на те підстав, чітко закріплених у нормативно-правовій базі.

ВККСУ вирішує самотійно, чи проводити пряму трансляцію свого засідання¹⁵⁸. Регламентом ВККСУ передбачено лише одну ситуацію, за якої відеотрансляція є обов'язковою, а саме проведення спеціального спільного засідання ВККСУ та Громадської ради міжнародних експертів (ГРМЕ) (у рамках процесу відбору суддів до Вищого антикорупційного суду)¹⁵⁹.

Станом на 9 жовтня 2018 року, ВККСУ провела 180 закритих співбесід в рамках процедури кваліфікаційного оцінювання. Офіційними причинами закритого характеру були: особиста безпека (110 випадків), безпека близьких (145 випадків), безпека майна (124 випадки), захист особистого життя (9 випадків), захист державної (1 випадок) та інших (1 випадок) таємниць¹⁶⁰.

НУО вважають практику застосування ВККСУ зазначених повноважень сумнівною. Вони стверджують, що хоч більшість таких рішень Комісії стосувалися суддів, які були змушені залишити тимчасово окуповані території, вона ніколи не намагалася провести оцінювання ризиків у кожному конкретному випадку і робила свої засідання закритими на підставі лише того факту, що у судді є родичі або майно на таких територіях. Більше того, співбесіди носили закритий характер навіть у випадку тих суддів, які покинули тимчасово окуповані території за багато років до їхньої окупації¹⁶¹.

¹⁵⁷ Стаття 2.2.5 Регламенту ВККСУ.

¹⁵⁸ Стаття 2.2.2 Регламенту ВККСУ.

¹⁵⁹ Стаття 4.11.8.3 Регламенту ВККСУ.

¹⁶⁰ Лист ВККСУ від 11.10.2018 року; доступний за посиланням: https://drive.google.com/drive/folders/1AVLi9-vRjv1k89orhYf9223gy_rlwex.

¹⁶¹ Бутко, Кубійда, Маселко та ін. «Кваліфікаційне оцінювання суддів 2016-2018: проміжні результати», квітень 2019 року, ст. 45; публікація доступна за посиланням: https://drive.google.com/file/d/0B6uL2q_P82_8OUI1Nko1MmFHM2FVU19vV0I2RzhjMFZrSDJV/view.

ВККСУ не приймає окремих вмотивованих рішень щодо того, чому було вирішено зробити конкретне засідання/співбесіду закритими, обмежуючись зазначенням загальної причини в протоколі відповідного засідання¹⁶².

Вебсайт ВККСУ не містить конкретної сторінки/розділу, де були б викладені умови доступу громадськості до її засідань.

Рада суддів. Ні законом, ні Регламентом РСУ не визначені умови доступу громадськості до її засідань. У Регламенті лише зазначено¹⁶³, що представники громадськості та інші особи можуть бути запрошені на засідання РСУ. Проте документ не уточнює, хто має право їх запрошувати. Вебсайт¹⁶⁴ РСУ також не містить жодної інформації з цього питання.

Інколи в анонсах засідань РСУ, що розміщуються в розділі новин на вебсайті Ради¹⁶⁵, зазначається, що акредитація ЗМІ є обов'язковою умовою присутності на даному засіданні, та надається певний термін для такої акредитації.

РСУ не зобов'язана транслювати або записувати свої засідання, але, починаючи з липня 2018 року, вона започаткувала таку практику¹⁶⁶.

б/ Попереднє повідомлення про розклад судових засідань

Вища рада правосуддя. Відповідно до частини 4 статті 30 Закону України «Про Вищу раду правосуддя» інформація про дату, час і місце проведення засідання Вищої ради правосуддя, а також проект порядку денного засідання, оприлюднюється на офіційному вебсайті Ради. Регламент ВРП повторює¹⁶⁷ це положення, виводячи за межі його дії лише ті засідання, що пов'язані з організаційними питаннями ВРП. Загалом (див. винятки, зазначені нижче) не існує жодних вимог щодо часу оголошення порядку денного, але на практиці він публікується приблизно за тиждень до початку засідання на відповідному вебсайті¹⁶⁸. Водночас такий порядок денний не є остаточним. Він може оновлюватися навіть за день до проведення засідання без додаткового інформування, особливо у випадках, коли попереднє інформування учасників засідання не вимагається. Регламент ВРП встановлює чіткі строки для оголошення порядку денного з конкретних питань на вебсайті Ради. До таких входять: 1) розгляд питання про звільнення судді на загальних підставах (щонайменше за три календарні дні до засідання)¹⁶⁹; 2) розгляд питання про відсторонення судді через кримінальне розслідування, що триває (невідкладно)¹⁷⁰.

162 Рішення Великої палати Верховного Суду від 02.04.2019 року у справі №9901/650/18; доступне за посиланням: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/81287841>.

163 Стаття 22 Положення про РСУ, ухваленого рішенням Х позачергового з'їзду суддів України від 16.09.2010 року (у редакції від 14.03.2017 року); доступний за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001415-10>.

164 Див. <http://rsu.gov.ua/>.

165 Наприклад, див. оголошення про проведення співбесід з кандидатами на посади суддів КС від 13.08.2019 року, доступне за посиланням: <http://rsu.gov.ua/ua/news/do-uvagi-zurnalistiv-spivbesidi-z-kandidatami-na-posadu-suddi-ksu-vidbudutsa-u-budivli-verhovnogo-sudu>.

166 Записи засідань РСУ доступні на Youtube-каналі пресслужби РСУ: https://www.youtube.com/channel/UCXX98gEFyFIGvfx9rltr_gA/videos.

167 Стаття 5.6. Регламенту ВРП.

168 Проекти порядків денних засідань ВРП доступні за посиланням: http://www.vru.gov.ua/day_activity

169 Стаття 15.11 Регламенту ВРП.

170 Стаття 19.8 Регламенту ВРП.

Вища кваліфікаційна комісія суддів. Законом України «Про судоустрій та статус суддів»¹⁷¹ передбачено, що:

- голова ВККСУ/голови її палат/її Секретаріат ухвалюють рішення про дату, час та місце проведення засідання ВККСУ/її палати/її колегії;
- орган повідомляє осіб, питання стосовно яких плануються до розгляду, не пізніше, ніж за 10 днів до такого засідання;
- орган публікує цю інформацію на вебсайті ВККСУ.

Стаття 3.1.8 Регламенту ВККСУ містить дещо інше формулювання, в якому зазначено, що особи, питання стосовно яких плануються до розгляду, повідомляються не пізніше, ніж за 10 днів до відповідного засідання **шляхом публікації** відповідної інформації на вебсайті ВККСУ, а також, за потреби, поштою, електронною поштою або факсом¹⁷².

Рада суддів. Жодні положення законодавства чи підзаконних актів не вимагають від РСУ анонсувати порядок денний засідань, але на практиці він доступний в розділі новин вебсайту, іноді більш, ніж за тиждень¹⁷³, а іноді – лише за кілька днів до засідання¹⁷⁴.

в/ відкритість рішень ДОСВ

Вища рада правосуддя. Частина 6 статті 34 Закону України «Про Вищу раду правосуддя» передбачає, що повний текст рішення ВРП повинен бути оприлюднений на її офіційному вебсайті не пізніше, ніж на сьомий день з дня його ухвалення, якщо інше не визначено законом. Рішення у дисциплінарних справах проти суддів також повинні публікуватися на вебсайтах судів, де працюють відповідні судді¹⁷⁵.

Крім того, ВРП зобов'язана публікувати свої рішення як державний орган¹⁷⁶. Починаючи з 5 червня 2019 року, вона також зобов'язана публікувати їх у формі відкритих даних¹⁷⁷. На зустрічі з представником ВРП було зазначено, що робота з переведення рішень ВРП у форму відкритих даних лише розпочалася, але, зважаючи на те, що цей процес потребує великих ресурсів, займе значну кількість часу¹⁷⁸.

На практиці не всі рішення публікуються на вебсайті. Наприклад, окремі рішення членів ВРП, що визнають дисциплінарну скаргу проти конкретного судді неприйнятною, не публікуються, і доступ до них може бути наданий лише за окремим запитом на отримання публічної інформації.

Більше того, пошукова система вебсайту ВРП не дозволяє здійснювати пошук в тексті її рішень. Пошук можливий лише серед заголовків. На зустрічі з представником ВРП було зазначено, що нова версія вебсайту з можливістю здійснювати пошук в тексті рі-

171 Стаття 98 Закону України «Про судоустрій та статус суддів».

172 Стаття 3.1.8 Регламенту ВККСУ, ухваленого рішенням ВККСУ №81/зп-16 від 13.10.2016 року; доступний за посиланням: : <https://vkksu.gov.ua/userfiles/doc/regulations020719>.

173 Див. анонс порядку денного засідання РСУ у Херсоні від 11.09.2019 року; доступний за посиланням: : <http://rsu.gov.ua/ua/news/cergove-zasidanna-radi-suddiv-ukraini-vidbudetsa-u-hersoni>.

174 Див. анонс порядку денного засідання РСУ в Києві від 29.07.2019 року; доступний за посиланням: <http://rsu.gov.ua/ua/news/zasidanna-radi-suddiv-ukraini-vidbudetsa-2-serpna>.

175 Стаття 12.40 Регламенту ВРП.

176 Частина 2 статті 15 Закону України «Про доступ до публічної інформації» №2930-VI від 13.01.2011 року; доступний за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#n107>.

177 Постанова Кабінету Міністрів України №835 від 21.10.2015 року (у редакції від 05.06.2019 року); доступна за посиланням: : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-%D0%BF>.

178 Інтерв'ю з Оксаною Лисенко, керівником Прессцентру судової влади України, проведене 05.09.2019 в Києві.

шень буде запущена до кінця цього року¹⁷⁹.

Говорячи про доступ до публічної інформації як показник прозорості, ВРП продемонструвала тенденцію до обмеження доступу до публічної інформації у багатьох випадках. Згідно з інформацією, наданою ВРП, вона прогала 3 з 6 судових справ протягом 2017-2019 років з даного питання¹⁸⁰. Ці справи були пов'язані, серед іншого, з інформацією про винагороду членам ВРП¹⁸¹, а також з інформацією про прізвища членів ВРП, які були відповідальними за розгляд конкретних дисциплінарних скарг¹⁸².

Вища кваліфікаційна комісія суддів. ВККСУ зобов'язана публікувати свої рішення як державний орган¹⁸³. Починаючи з 5 червня 2019 року, вона також зобов'язана публікувати їх у формі відкритих даних¹⁸⁴. У Регламенті ВККСУ зазначено лише, що Комісія публікує інформацію про результати своїх засідань на власному вебсайті¹⁸⁵.

Але на практиці було оприлюднено лише частину таких рішень та матеріалів. Сторінка вебсайту під назвою «Рішення Комісії»¹⁸⁶ містить лише одне опубліковане рішення, що датоване груднем 2016 року. Деякі рішення ВККСУ доступні в дос'є переможців конкурсів на посаду судді¹⁸⁷, а також тих суддів, які проходять кваліфікаційне оцінювання¹⁸⁸.

8 серпня 2019 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду зобов'язав ВККСУ¹⁸⁹ виконати свої зобов'язання за законом та опублікувати на своєму вебсайті всі рішення, ухвалені з дня набуття чинності Законом України «Про доступ до публічної інформації» (10.05.2011 року). Рішення суду ще не набуло чинності, але, ймовірно, залишиться незмінним (залежно від результатів можливого перегляду рішення Великою палатою Верховного Суду).

Говорячи про доступ до публічної інформації як показник прозорості, ВККСУ також продемонструвала тенденцію до обмеження доступу до публічної інформації у багатьох випадках. Згідно з інформацією, наданою ВККСУ, вона прогала 8 з 17 судових справ протягом 2017-2019 років з даного питання¹⁹⁰. Ці справи були пов'язані, серед іншого, з передачею інформації, що міститься у суддівському дос'є¹⁹¹, а також наданням статистичних даних стосовно голосування щодо кандидатів у нарадчій кімнаті під час проведення конкурсу на посади у Вищому антикорупційному суді¹⁹².

179 Там само.

180 Лист ВККСУ від 26.09.2019 року.

181 Рішення Верховного Суду України у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у справі №800/131/17 від 24.01.2018 року; доступне за посиланням: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/71829193>.

182 Рішення Великої палати Верховного Суду у справі №9901/478/18 від 7.02.2019 року; доступне за посиланням: [at http://reyestr.court.gov.ua/Review/80364172](http://reyestr.court.gov.ua/Review/80364172)

183 Частина 2 статті 15 Закону України «Про доступ до публічної інформації» №2930-VI від 13.01.2011 року; доступний за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#n107>

184 Постанова Кабінету Міністрів України №835 від 21.10.2015 року (у редакції від 5.06.2019 року); доступна за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-%D0%BF>

185 Стаття 2.2.1. Регламенту ВККСУ.

186 Див. <https://vkksu.gov.ua/ua/rishiennia-komisii/rishiennia-komisii-za-2016/>

187 Див. <https://drive.google.com/drive/folders/1xs2gSukRxHtVtANzzA7MI1tS9BoZp6e2>

188 Див. <https://drive.google.com/drive/folders/1ts4QBc969NSb0BflwRhSevUVXD8tNyWr>

189 Рішення Верховного Суду України у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у справі №9901/76/19 від 8.08.2019 року; доступне за посиланням: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/83602669>.

190 Лист ВККСУ від 25.09.2019 року.

191 Рішення Великої палати Верховного Суду України у справі №9901/924/18 від 25.06.2019 року; доступне за посиланням: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/82885713>

192 Рішення Верховного Суду України у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у справі №9901/246/19 від 11.07.2019 року; доступне за посиланням: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/83070061>

Рада суддів. Відповідно до частини 9 статті 133 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» рішення Ради суддів повинні бути опубліковані на офіційному вебпорталі судової влади не пізніше, ніж на наступний день після їхнього прийняття¹⁹³. Регламент РСУ, всупереч закону, передбачає продовження цього терміну до трьох днів¹⁹⁴.

На практиці розділ офіційного вебпорталу судової влади, що стосується РСУ¹⁹⁵, не оновлювався з квітня 2016 року, оскільки був створений новий окремий вебсайт РСУ¹⁹⁶. Старий вебсайт містить рішення РСУ за період від 2003 року до початку 2016 року¹⁹⁷, а новий – усі рішення за період з 2016 року і дотепер¹⁹⁸.

Висновки

У таблиці, наведеній нижче, зазначено інформацію про оцінювання результатів, пов'язаних з відкритістю засідань ДОСВ, а також відкритістю доступу до рішень.

Результат	Вища рада правосуддя	Вища кваліфікаційна комісія суддів	Рада суддів
Встановлено чіткі, передбачувані правила доступу і участі громадськості до судових засідань ДОСВ	Законодавство: позитивна Внутрішні документи: позитивна Практика: позитивна/нейтральна Проблеми: відсутність трансляції та відеозапису дисциплінарних слухань; відсутність інформації про умови доступу до слухань на вебсайті	Законодавство: позитивна Внутрішні документи: нейтральна Практика: нейтральна Проблеми: положення законодавства «обмежені» внутрішніми документами; причини закритого характеру засідань, зазначені у внутрішніх документах, сформульовані дуже розмито; відсутність інформації про умови доступу до засідань на вебсайті; відсутність мотивів для закритого характеру засідань	Законодавство: негативна Внутрішні документи: негативна Практика: нейтральна/позитивна: РСУ «може» запрошувати на свої засідання; є трансляція Проблеми: законодавство та внутрішні документи не регулюють питання відкритості засідань
попереднє повідомлення про розклад судових засідань	Законодавство: позитивна Внутрішні документи: позитивна Практика: позитивна Проблеми:	Законодавство: позитивна Внутрішні документи: позитивна Практика: позитивна Проблеми:	Законодавство: негативна Внутрішні документи: негативна Практика: позитивна Проблеми:
відкритість рішень ДОСВ	Законодавство: позитивна Внутрішні документи: відсутня Практика: позитивна/нейтральна Проблеми: відсутність деяких рішень; обмеженість пошукової системи; програні судові справи стосовно права на доступ до публічної інформації	Законодавство: позитивна Внутрішні документи: позитивна Практика: нейтральна/негативна Проблеми: лише деякі рішення опубліковані; програна судова справа стосовно неоприлюднення рішень; програні судові справи стосовно права на доступ до публічної інформації	Законодавство: позитивна Внутрішні документи: позитивна Практика: позитивна Проблеми: внутрішні документи дещо продовжують дозволений законом термін публікації

193 Частина 9 статті 133 Закону України «Про судоустрій та статус суддів».

194 Стаття 31 Положення про РСУ, ухваленого рішенням Х позачергового з'їзду суддів України 16.09.2010 року (у редакції від 14.03.2017 року); доступне за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001415-10>.

195 Див. <https://rsu.court.gov.ua/rsu/>.

196 Див. <http://rsu.gov.ua/>.

197 Див. <https://rsu.court.gov.ua/rsu/rishennya/>.

198 Див. <http://rsu.gov.ua/ua/documents/6>.

Таким чином, з таблиці стає очевидним, що було досягнуто значних успіхів. Що стосується правових норм, то прозорість роботи ДОСВ була забезпечена. Це ж саме можна сказати і про більшість підзаконних актів.

Суперечливим є той факт, що інколи правові норми (норми законодавства) обмежуються внутрішніми документами, ухваленими самими ж органами влади. Такі внутрішні документи повинні мати юридичну силу лише в межах цих інституцій, стосуватися організаційних та адміністративних питань і не повинні визначати (або обмежувати) права та обов'язки громадян.

На практиці ж виникають проблеми з доступом до певних рішень чи інформації. Важливо, що два державні органи суддівського врядування програли низку судових справ щодо доступу до публічної інформації.

Рекомендації

Внутрішні документи, ухвалені ДОСВ, не повинні суперечити (або обмежувати) положення законодавства. ДОСВ повинні переглянути свої внутрішні документи з метою уникнення подібних суперечностей.

ДОСВ повинні переглянути свою політику щодо реагування на запити про доступ до публічної інформації. Вони повинні звернути особливу увагу та виконати всі судові рішення, відповідно до яких було встановлено факт порушення ними закону.

Ми рекомендуємо ДОСВ створити окремі сторінки на власних вебсайтах, що міститимуть інформацію стосовно доступу до їхніх документів, засідань, а також анонси зустрічей та порядок денний.

Дослідження рівня задоволеності користувачів судових послуг

Результати: Органами суддівського врядування та самоврядування регулярно використовуються дослідження рівня задоволеності користувачів для визначення та удосконалення якості судових послуг.

Заходи: Прийняті рішення, підготовані звіти.

Органи суддівського самоврядування

У відповідь на запит про доступ до публічної інформації ВККСУ¹⁹⁹, ВРП²⁰⁰ та РСУ²⁰¹ зазначили, що не проводили дослідження рівня задоволеності користувачів.

ВРП, однак, зауважила, що нею було проведено аналіз запитів громадян про надання інформації, отриманих через різні підрозділи Ради, і було прийнято рішення створити телефонну «гарячу лінію»²⁰² з метою скорочення обсягу паперової документації та ефективного надання необхідної інформації громадянам.

Суди

2 квітня 2015 року (до початку реалізації JSRSAP) рішенням Ради суддів України №28²⁰³ було затверджено «Систему оцінювання роботи суду: стандарти, критерії, показники

199 Лист ВККСУ від 05.09.2019 року.

200 Лист ВРП від 09.09.2019 року.

201 Лист РСУ від 09.09.2019 року.

202 Телефонна «гаряча лінія» ВРП. Доступ за посиланням: http://www.vru.gov.ua/add_text/271.

203 Рішення РСУ № 28 від 02.04.2015 року, доступне за посиланням: https://rsu.court.gov.ua/userfiles/file/DSA/RSU_site/2015/risennya2802042015.pdf.

та методи» (COPC)²⁰⁴. COPC охоплює два види оцінювання: базовий та комплексний.

Базове оцінювання передбачає збір судами даних згідно з переліком 7 базових показників, затверджених РСУ²⁰⁵. Збір цих даних має виконуватись усіма судами та публікуватися на їхніх вебсайтах двічі на рік (дані мають охоплювати перші півроку та весь рік). Збір та публікація даних мали б здійснюватися за допомогою автоматизованої системи документообігу судів. Дані показника № 6 дозволяють з'ясувати, чи проводив відповідний суд опитування щодо рівня задоволеності користувачів, яку методику опитування було використано, хто був виконавцем та якою була кількість опитаних. Показник № 6А слугує альтернативним або додатковим показником до показника № 6 та вказує, чи був опублікований результат даного опитування на вебсайті суду. У показнику № 7 зазначаються середні результати дослідження рівня задоволеності користувачів (за шкалою від 1 до 5 або в інший спосіб, залежно від застосованої методики)²⁰⁶.

Комплексне оцінювання РСУ рекомендує використовувати як додатковий інструмент. Її застосування судами не є обов'язковим; керівництво судів вирішує, чи застосовувати її і чи застосовувати повністю або ж лише окремі її модулі. Однак у згаданому вище рішенні № 28 РСУ рекомендувала кожному суду проводити комплексне оцінювання не менше, ніж один раз на три роки.

Комплексне оцінювання охоплює 6 модулів: фінансування та матеріально-технічне забезпечення суду, судове адміністрування, суддівське самоврядування, ефективність та якість роботи суду з розгляду справ, **задоволеність роботою суду громадянами-учасниками** судових проваджень та відкритість та прозорість суду.

Протягом перших шести місяців з часу затвердження COPC (у квітні 2015 року) її почали використовувати в більш, ніж в 350 місцевих та апеляційних судах (дані на кінець січня 2016 року)²⁰⁷. Таке широке застосування COPC було досягнуто також завдяки третім сторонам – неурядовим організаціям, які проводили опитування громадян-учасників судових проваджень за методологією COPC²⁰⁸.

У квітні 2016 року рішенням РСУ №26²⁰⁹ було затверджено методичний посібник «Застосування системи оцінювання роботи суду»²¹⁰ та рекомендовано використовувати бланк «Базові показники роботи суду» (Додаток IV). Також у рішенні РСУ зазначалося, що станом на початок 2016 року лише 143 суди обраховували базові показники та опублікували їх на своїх вебсайтах. Крім того, з цього ж рішення можна зробити висновок, що питання обрахування базових показників в автоматичному режимі «на сьогоднішній день не вирішено». Також була відсутня стандартизована форма відображення цих даних на вебсайтах судів, тому РСУ запропонувала для цього новий оптимальний формат²¹¹. Версія шаблону 2016 року передбачає (порівняно з версією 2015 року), що

204 «Система оцінювання роботи суду: стандарти, критерії, показники та методи», затверджена рішенням Ради суддів України від 2 квітня 2015 року №28. Доступ за посиланням: <https://court.gov.ua/userfiles/sors15.pdf>.

205 Додаток 1 до Рішення РСУ №28 від 2.04.2015 року. Доступ за посиланням: https://rsu.court.gov.ua/userfiles/file/DSA/RSU_site/2015/dod%20do%20ris%202802042015.pdf.

206 Там само.

207 Інформацію зазначено в рішенні РСУ №26 від 8.04.2016 року. Доступ за посиланням: <http://rsu.gov.ua/uploads/article/risenna-rsu-no-26-vid-08042016-s-fcde236a3c.pdf>.

208 Там само.

209 Там само.

210 Експерти Проєкту USAID «Нове правосуддя». «Застосування системи оцінювання роботи суду. Методичний посібник.», Київ, 2016 рік, затверджено рішенням РСУ №26 від 08.04.2016 року. Доступ за посиланням: <http://rsu.gov.ua/uploads/article/cpeguidelines2016web-60a66d2465.pdf>.

211 Там само.

показник № 6А вже не є додатковим або альтернативним, а натомість став показником № 7. Показник № 7 попередньої версії було розділено на два окремих показники: рівень задоволення користувачів за шкалою від 1 до 5 (відтепер показник № 8) та відсоток громадян, що оцінюють роботу суду на «відмінно» або «добре» (показник № 9).

17 серпня 2018 року РСУ затвердила Рішення № 53 «Про застосування системи оцінювання роботи суду (СОРС)». У рішенні зазначено, що останнє оцінювання було проведено у 2016 році шляхом вибіркового застосування деяких компонентів СОРС. Відповідно РСУ рекомендувала усім судам, зокрема, провести оцінювання своєї роботи за базовими показниками, провести протягом листопада – грудня 2018 року анкетування суддів та працівників апарату судів (додатки 2 та 3 до Методичного посібника) та протягом грудня 2018 – січня 2019 років – анкетування відвідувачів щодо якості функціонування суду (використовуючи анкету Додатку 6 до посібника).

За словами одного з членів РСУ²¹² Рада не здійснює моніторинг публікації судами України базових показників на своїх вебсайтах, а також не збирає дані та не веде статистику щодо використання судами СОРС або її окремих модулів у своїй роботі. Зокрема це стосується й інформації про дослідження рівня задоволеності користувачів.

Згідно з результатами дослідження, проведеного Центром політико-правових реформ (відповідь на надісланий запит надали лише 50 із 600 судів), 10 судів повідомили, що вони регулярно проводять опитування громадян щодо рівня задоволеності судовими послугами, а 3 суди повідомили, що вони проводили внутрішні опитування працівників суду²¹³.

Окремі суди також повідомляють через свої вебсайти (або через повідомлення в новинах) про проведення опитування користувачів²¹⁴. Однак з цих повідомлень не завжди зрозуміло, чи суди застосовували СОРС, чи власну внутрішню методологію.

На практиці опитування громадян також проводяться неурядовими організаціями за співпраці з судами та з використанням методології СОРС. Наприклад, у лютому-вересні 2019 року в Полтавській²¹⁵, Харківській²¹⁶ та Чернівецькій²¹⁷ областях було проведено дослідження у 94 судах.

Методика СОРС²¹⁸ передбачає використання анкети з 3-ма блоками питань. Перший блок стосується загальної характеристики респондента (вік, стать, процесуальний статус тощо). Другий присвячений оцінці доступності будівлі суду, зручності та комфортно-

212 Інформацію надано заступником голови РСУ Вадимом Бутенко 19.09.2019 року.

213 Смалюк, Середа. «Судові інновації: чи крокують суди в ногу за часом?», березень 2019 року. Доступ за посиланням: <http://www.pravo.org.ua/ua/news/20873590-sudovi-innovatsiyi-chi-krokuuyut-sudi-v-nogu-z-chasom>.

214 Див., наприклад, повідомлення на вебсайті Господарського суду Одеської області від 19.12.2017 року за посиланням: <https://od.arbitr.gov.ua/sud5017/pres-centr/news/408276/>; повідомлення на вебсайті Господарського суду Дніпропетровської області від 05.07.2018 року за посиланням: <https://dp.arbitr.gov.ua/sud5005/pres-centr/news/517524/>.

215 Черчатий, Клименко, Кикоть. «Оцінка задоволеності громадян якістю окремих аспектів функціонування судів Полтавської області: аналітичний звіт», Полтава, 2019 рік. Доступ за посиланням: https://ldn.org.ua/wp-content/uploads/2019/09/USAID_LDN_Courts-Evaluation_Report_Poltava_2019.pdf.

216 Лихачов, Лихачова. «Оцінка рівня задоволеності громадян якістю окремих аспектів функціонування судів Харківської області: аналітичний звіт», Харків, 2019 рік. Доступ за посиланням: https://ldn.org.ua/wp-content/uploads/2019/09/USAID_LDN_Courts-Evaluation_Report_Kharkiv_2019.pdf.

217 Ільчишена, Петрунькова, Яворницька. «Оцінка рівня задоволеності громадян якістю окремих аспектів функціонування судів Чернівецької області: аналітичний звіт», Кам'янець-Подільський, 2019 рік. Доступ за посиланням: https://ldn.org.ua/wp-content/uploads/2019/09/USAID_LDN_Courts-Evaluation_Report_Chernivtsi_2019.pdf.

218 «Система оцінювання роботи суду: стандарти, критерії, показники та методи», затверджено рішенням Ради Суддів України №28 від 2 квітня 2015 року. Доступ за посиланням: <https://court.gov.ua/userfiles/sors15.pdf>.

сті перебування в ній, повноти та ясності інформації, доступної в приміщенні суду, дотримання строків судового розгляду, оцінювання якості роботи суддів та апарату суду, вмотивованості та обґрунтованості судових рішень. Кожен з цих блоків має від 1 до 6 запитань, які пропонують респонденту оцінити окремі показники за шкалою від 1 до 5. Є також третій блок анкети, в якому респондент може, зокрема, зазначити конкретні зміни, необхідні для покращення відповідного суду.

У липні 2015 року РСУ також стала членом Міжнародного консорціуму з питань досконалості суду²¹⁹, який розробив систему управління якістю, що містить рекомендації для судів щодо підвищення ефективності їхньої роботи. Одним з семи вимірів судової досконалості є «5. Задоволеність громадян роботою суду — Досконалі суди регулярно виконують оцінювання потреб та вражень громадян-учасників судових проваджень та використовують отримані результати для вдосконалення своєї діяльності та покращення рівня послуг, які вони надають» (див. більше у розділі про міжнародну співпрацю нижче).

Висновки

Маючи належну освіту та досвід «здійснення правосуддя», досить часто судді схильні бачити себе в ролі наставників для суспільства. Багато з них переконані, що лише вони знають, якою має бути система правосуддя, а інших потрібно лише навчити та все їм пояснити. Водночас надзвичайно мало значення приділяється дослідженню рівня задоволеності користувачів судових послуг, як громадян, так і представників інших юридичних професій.

PCY доклала значних зусиль для поширення в судах практики проведення опитувань щодо рівня задоволеності. Вище наведено деякі позитивні приклади та досвід відповідної практики. До того ж досить часто до процесу долучалися неурядові організації за співпраці з партнерами з судових органів. Водночас, результати цього оцінювання свідчать про недостатньо велику кількість судів, які виконують дослідження та аналіз відгуків користувачів їхніх послуг, а також про те, що така практика все ще не є усталеною.

Незважаючи на чітке формулювання результату (органами суддівського врядування та самоврядування регулярно використовуються дослідження рівня задоволеності користувачів для визначення та удосконалення якості судових послуг), згідно з наявною інформацією ВККСУ, ВРП та РСУ не проводили зазначені опитування.

Рекомендації

ВККСУ, ВРП та РСУ слід розглянути питання проведення опитувань щодо рівня задоволеності користувачів, як зазначено в Стратегії. Залежно від органу опитування повинні охоплювати не лише громадян, а й суддів та інших відповідних працівників.

Зазначеним органам слід зосередитися не лише на поширенні практики опитувань, але й на моніторингу реалізації методичних рекомендацій щодо їхнього проведення.

PCY або судова адміністрація також мають збирати інформацію про використання судами СОРС, зокрема про виконання судами обов'язку публікувати базові показники своєї роботи на власних вебсайтах.

Отже, під час підготовки судами періодичних «плану/стратегії комунікації» слід також передбачити проведення опитувань користувачів щодо рівня задоволеності.

219 Див.: <http://www.courtexcellence.com/>.

Міжнародна співпраця

Результат: Здійснюється регулярний обмін досвідом з європейськими органами суддівського самоврядування та з іншими міжнародними партнерами.

Заходи: Створення та забезпечення функціонування мережі європейської та міжнародної співпраці.

Засоби: Прийняті рішення, укладені меморандуми про взаєморозуміння, проведені конференції, організовані стажування.

Вища рада правосуддя

ВРП не входить до жодної європейської чи міжнародної мережі співпраці²²⁰.

Рада розглядала можливість приєднання до Європейської мережі рад юстиції²²¹. Однак, згідно з правилами²²² цієї організації, членство відкрите виключно для рад юстиції країн ЄС. Так само ВРП не змогла отримати статус спостерігача (ними можуть бути лише ради країн Європейської економічної зони та країн-кандидатів на вступ до ЄС).

У червні 2017 року ВРП створила Міжнародну консультативну раду при Вищій раді правосуддя²²³, головним завданням якої є розвиток і підтримання міжнародних зв'язків між ВРП, органами й установами системи правосуддя України та іноземних держав, а також міжнародними організаціями, з метою впровадження JSRSAP²²⁴. До складу МКР входять за згодою представники органів юстиції, установ системи правосуддя інших країн, міжнародних об'єднань, міжнародних проєктів правової та технічної допомоги, що провадять діяльність у сфері юстиції або/та у сфері судової влади²²⁵. Основною формою роботи МКР є засідання, які проводяться за потреби на підставі затвердженого плану діяльності²²⁶. Станом на січень 2019 року²²⁷ до складу Ради входило 7 осіб, з них – 1 представник Національної судової адміністрації Литви та 6 представників міжнародних проєктів технічної допомоги в Україні. Імена представників в рішенні про склад або на вебсайті ВРП зазначені не було. З новин, опублікованих на вебсайті Ради, можна зробити висновок, що було проведено 5 засідань МКР²²⁸.

Також на своєму вебсайті ВРП публікує інформацію про міжнародні програми та проєкти, пов'язані з її діяльністю²²⁹, зазначаючи однак лише термін їхнього проведення та загальні цілі. У розділі новин на вебсайті Ради також публікуються певні відомості про підсумки міжнародної співпраці²³⁰.

220 Лист ВРП від 19.09.2019 року.

221 Інтерв'ю з Оксаною Лисенко, керівником Пресцентру судової влади України, Київ, 05.09.2019 року.

222 «Статути, правила та положення неприбуткової асоціації «Європейська мережа рад юстиції», 2014 рік, версія від травня 2019 року. Доступ за посиланням: https://pgwrk-websitemedia.s3.eu-west-1.amazonaws.com/production/pwk-web-encj2017-p/Administration/Statutes%20and%20Rules%20%20ENCJ-RECJ%202014_finances_2020.pdf.

223 Положення про Міжнародну консультативну раду, затверджене рішенням РСУ №1548/0/15-17 від 13.06.2017 року. Доступ за посиланням: <http://www.vru.gov.ua/act/10075>.

224 Стаття 2, там само.

225 Стаття 3, там само.

226 Стаття 6, там само.

227 Рішення РСУ №295/0/15-19 від 31.01.2019 року. Доступне за посиланням: <http://www.vru.gov.ua/act/17246>.

228 Див. повідомлення на вебсайті ВККСУ за посиланням: <https://vkksu.gov.ua/news/zastupnik-golowi-komisii-wziaw-utchast-u-piatomu-zasidanni-miznarodnoi-konsultativnoi-radi-pri-wishtchij-radi-prawosuddia-/>.

229 Див. розділ вебсайту ВККСУ «Міжнародна діяльність» за посиланням: <http://www.vru.gov.ua/international>.

230 Див., наприклад, повідомлення від 06.08.2019 року про результати проєкту «Підвищення ефективності процесів Вищої ради правосуддя». Доступ за посиланням: <http://www.vru.gov.ua/news/5219>.

Вища кваліфікаційна комісія суддів України

ВККСУ не є частиною жодної мережі співпраці з органами суддівського самоврядування інших країн²³¹. Однак Комісія веде активну співпрацю з міжнародними організаціями та проєктами. Детальна інформація про таку співпрацю подається у щорічних звітах ВККСУ²³². Такі звіти готуються з 2015 року²³³. Результати співпраці також публікуються у розділі новин на вебсайті Комісії²³⁴.

У відповідь на запит про отримання публічної інформації ВККСУ зазначила, що її членами не було здійснено жодного візиту до рад юстиції/органів з аналогічним статусом в інших країнах. Водночас на вебсайті Комісії²³⁵ опубліковано перелік офіційних зустрічей та візитів до ВККСУ. Зокрема, у переліку зазначено зустрічі з представниками міжнародних партнерів, які прибували з візитом до України. Кожне посилання дає змогу переглянути відповідне повідомлення в розділі новин на вебсайті Комісії.

У червні 2018 року нинішній голова ВККСУ був призначений представником України в Європейській комісії Ради Європи з питань ефективності правосуддя (CEPEJ)²³⁶.

Рада суддів України

Згідно з Законом про судоустрій РСУ регулярно подає З'їзду суддів України звіт про виконання завдань органів суддівського самоврядування²³⁷. В останньому звіті²³⁸ коротко висвітлено діяльність Ради суддів у питаннях міжнародної співпраці.

При РСУ також діє Комітет з питань комунікації з міжнародними організаціями, до складу якого входять 4 членів²³⁹. На вебсайті Ради відсутній офіційний звіт про його роботу, а є лише повідомлення про те, що Комітет поінформував міжнародних колег про свою діяльність під час одного із засідань²⁴⁰.

У липні 2015 року РСУ прийняла²⁴¹ пропозицію Міжнародного консорціуму з питань досконалості суду стати його членом. Консорціум прийняв «Міжнародний стандарт судової досконалості» – систему управління якістю, розроблену для надання допомоги судам з удосконалення їхньої діяльності. Стандарт відображає всебічний підхід до питання досягнення досконалості діяльності суду²⁴².

231 Лист ВККСУ від 11.09.2019 року.

232 Див., наприклад, сторінки 53-68 Звіту ВККСУ за 2018 рік за посиланням: <https://vkksu.gov.ua/userfiles/zvit2018.pdf>.

233 Див.: <https://vkksu.gov.ua/ua/about/zwiti-komisii/>.

234 Див., наприклад, повідомлення від 17.05.2019 року про зустріч членів Комісії з представниками Програми USAID «Нове правосуддя». Доступ за посиланням: <https://vkksu.gov.ua/ua/news/widbulasia-zustritch-tchlieni-komisii-z-prieststawnikami-programi-usaid-nowie-prawosuddia/>.

235 Див.: <https://www.vkksu.gov.ua/ua/mijnarodne-spivrobitnitstvo/ofitsiyni-zustrichi-ta-robochi-viziti-kerivnitstva-vishoi-kwalifikatsiynoi-komisii-suddiv-ukraini/>.

236 Див. повідомлення на вебсайті ВККСУ: <https://vkksu.gov.ua/ua/news/nowopriznatchienij-tchlien-ewropiejskoi-komisii-z-pitan-iefiektiwnosti-prawosuddia-siergij-koziakow-wziaw-utchest-u-30-mu-iuwiliejnomu-plienarnomu-zasidanni-cepej/>.

237 Частина 2 статті 129 Закону про судоустрій.

238 Звіт РСУ про виконання завдань органів суддівського самоврядування у період з вересня 2015 року по лютий 2018 року, затверджений на засіданні РСУ 5 березня 2018 року. Доступ за посиланням: https://court.gov.ua/userfiles/file/DSA/2018_DSA_docs/ZVIT_RSU.pdf.

239 Склад усіх комітетів див. за посиланням: <http://rsu.gov.ua/ua/pro-rsu>.

240 Див. повідомлення на вебсайті РСУ від 14.02.2019 року за посиланням: <http://rsu.gov.ua/ua/news/view/u-radi-suddiv-ukraini-vidbulosa-zasidanna-komitetu-z-pitan-komunikacii-z-miznarodnimi-organizaciami>.

241 Див. повідомлення на вебсайті РСУ від 3.08.2015 року за посиланням: <http://rsu.gov.ua/en/news/rada-suddiv-ukraini-stane-clenom-miznarodnogo-konsorciumu-z-pitan-doskonalosti-sudu>.

242 Див.: <http://www.courtexcellence.com/>.

У ньому передбачено 7 вимірів судової досконалості, а саме:

1. Судове адміністрування та керівництво його діяльністю — Ефективне керівництво судом означає орієнтацію на відкритість для громадськості та до співпраці з іншими акторами системи правосуддя, проактивну та професійну культуру керівництва, чітку підзвітність та прозорість, увагу до нововведень та активне реагування на зміни в суспільстві.
2. Принципи та правила діяльності судів — Досконалі суди формулюють, впроваджують та проводять оцінювання чітких принципів та правил своєї діяльності та стратегії.
3. Розгляд справ у суді — Досконалі суди здійснюють провадження справедливо та ефективно.
4. Довіра громадськості — Досконалі суди мають високий рівень довіри населення.
5. Задоволеність громадян роботою суду — Досконалі суди регулярно виконують оцінювання потреб та вражень громадян-учасників судових проваджень та використовують отримані результати для вдосконалення своєї діяльності та покращення рівня послуг, які вони надають.
6. Ресурси суду — Досконалі суди належно, ефективно та проактивно здійснюють управління своїми кадровими, матеріально-технічними та фінансовими ресурсами.
7. Доступні та зручні судові послуги — Послуги досконалих судів доступні для громадян та надаються в зручний для них спосіб²⁴³.

Членство у Консорціумі стимулює діяльність членів Ради суддів з удосконалення українських судів, слугує джерелом інформації та майданчиком для обміну досвідом.

Висновки

Міжнародна співпраця та перейняття досвіду інших країн без сумніву сприяють реалізації реформи української системи правосуддя.

Водночас український досвід та досягнення також можуть бути цікавими та корисними для судової системи інших країн. Наприклад, в Україні було досягнуто значних успіхів у сфері комунікації. Таким досвідом варто поділитися з іншими.

Рекомендації

Міжнародна співпраця та обмін досвідом позитивно впливають на роботу суддів та стимулюють їх до розвитку. Важливо забезпечити участь у такій співпраці, а також в програмах обміну та навчальних візитах суддів з усіх куточків країни. Необхідно забезпечити максимальну прозорість правил прийому на такі програми, оскільки деякі судді з регіонів скаржаться на відсутність інформації про наявні пропозиції.

Досвід інших країн свідчить про те, що участь у навчальних візитах може суттєво змінити уявлення суддів про свою роботу. Наприклад, візит до Європейського суду з прав людини у Страсбурзі допомагає їм зрозуміти принципи функціонування європейської системи захисту прав людини та заохочує їх вивчати досягнення ЄСПЛ та використовувати його практику у своїй щоденній роботі.

Незважаючи на те, що ВРП все ще не може стати членом Європейської мережі рад юстиції, їй слід спробувати започаткувати відносини з цією організацією та її членами.

243 Див.: http://www.courtexcellence.com/~media/Microsites/Files/ICCE/IFCE-Brochure_EN.ashx.

5. ВИСНОВКИ

Короткий огляд

Було досягнуто значних успіхів з виконання результатів, передбачених JSRSAP у напрямку діяльності «Розвиток можливостей зв'язків з громадськістю/комунікацій». Згідно з оцінюванням експертів рівень їхнього виконання склав у середньому 65% (див. нижче більш докладні пояснення)²⁴⁴.

Оцінюючи **внутрішню комунікацію судових органів і судів**, ми повинні наголосити на співпраці всіх шести установ, які відіграють важливу роль у галузі судової комунікації: Верховного Суду, Вищої ради правосуддя, Ради суддів, Вищої кваліфікаційної комісії суддів, Державної судової адміністрації та Національної школи суддів.

Не можна недооцінювати той факт, що всім цим установам вдалося підписати меморандум про співпрацю і створити Комунікаційний комітет, консультативний орган, який має право приймати рішення під час засідань керівників вищезгаданих установ, а також робочу групу, яка регулярно проводить засідання.

Достатньо складно розробити єдину стратегію, коли так багато центральних установ виконують частково аналогічні комунікаційні завдання. Робота зі створення цієї платформи для співпраці і налагодження її функціонування була складною та тривалою. Тому необхідно підтримувати і зміцнювати це досягнення, незважаючи на той факт, що, на думку експертів, діяльність цих установ у сфері комунікацій складно звести до спільного знаменника, а деякі з їхніх завдань відрізняються.

Ймовірно, результат «Налагоджений механізм вирішення регуляторних та управлінських питань між органами суддівського врядування», виконання якого було покладено на Комітет, є занадто амбітним. Проте це, безперечно, хороший «канал внутрішньої комунікації між органами суддівського врядування».

У сфері **зовнішньої комунікації органів суддівського врядування та судів** в Україні було досягнуто багатьох успіхів. Запроваджено інститут суддів-спікерів і прессекретарів. Розроблено та опубліковано різні посібники. Проведено низку тренінгів, наразі розробляється велика кількість онлайн-тренінгів. На центральному рівні функціонують спеціальні підрозділи, що займаються комунікацією (Пресслужба ВРП, відповідний персонал РСУ та ДСА, Управління комунікаційної діяльності ВС). Крім того, багатьох успіхів досягнуто з розвитку теоретичних знань про зв'язок між судовою владою і суспільством. Зустрічі з суддями, а також з іншими суб'єктами свідчать про те, що їхня обізнаність є цілком задовільною.

Проте недостатньо задовільним є рівень виконання цілком очевидних завдань. Крім того, через обмеженість моніторингу та дослідницької діяльності складно скласти повну картину і оцінити ситуацію в країні загалом.

Варто відзначити достатньо перспективну ідею про те, що суди повинні готувати «щорічні плани дій у сфері комунікації». Наразі її реалізовано не в повній мірі (деякі судді навіть не знають про неї), суди по-різному ставляться до виконання цієї рекомендації, деякі «плани дій» могли б бути розроблені краще. Але сама ідея є дуже хорошою. Вона дозволяє місцевим судам зосередитися на переосмисленні своєї діяльності і розробити

²⁴⁴ Висновки, а також деталі за кожною групою, яка оцінювалася, наведено в лівому стовпчику матриці оцінювання, що додається.

ти плани дій в сфері комунікації. Це серйозна основа для подальшого розвитку.

В одному з відвіданих судів комунікаційна стратегія розробляється в межах щорічного плану дій на певні періоди часу, обговорюється з суддями і оприлюднюється на вебсайті суду. Нова стратегія починається з оцінювання попередньої. Такий підхід дозволяє повною мірою використовувати можливості, стимульовані ідеєю розробки стратегії на рівні суду, а також фактично робить її центральним елементом комунікації на рівні суду.

Судді та працівники багатьох судів можуть легко навести приклади різних заходів, вжитих на рівні судів, але здебільшого такі заходи мають поодинокий характер, впроваджуються у межах певного короткострокового проєкту, не маючи подальшого розвитку. Отже, наведені заходи не обов'язково відображають повсякденну реальність. Можна стверджувати, що системі бракує сталості і остаточної зміни світогляду (цей аспект слід проаналізувати далі).

Заходи в сфері комунікації повинні враховувати очікування і потреби цільових груп, переважно громадян. Їх можна дізнатися з відгуків та опитувань. Це допомагатиме уникати ситуацій, розглянутих у цьому звіті, що стосуються, наприклад, якості вебсайтів і профілів установ судової влади в соціальних мережах (зазвичай занадто багато уваги приділяється самим адвокатам/суддям/установам), коли викладена інформація є нецікавою для громадян).

Тема **публічного реагування органів суддівського врядування на випадки загроз незалежності правосуддя** є дуже важливою або навіть критичною. Але вона не повинна обмежуватися заявами і спростуванням вербальних нападів, а має також включати реальне реагування, ініціювання відповідних процедур. Той факт, що деякі судді лише час від часу привертають увагу до цієї проблеми, свідчить про те, що вони не відчувають себе в безпеці, вдаючись до подібних викриттів. Це частково пов'язано з тим, що працівникам судових органів бракує рішучості для боротьби з такими порушеннями або навіть серйозними звинуваченнями, і покарання зазнають не порушники, а ті, хто викриває такі проблеми. Це спричиняє байдужість суддів та невдоволення громадськості. Допоки не будуть вирішені засадничі питання, жодна комунікація не допомагатиме.

У сфері забезпечення **прозорості судових органів** також було досягнуто багатьох успіхів. Однак ще є деякі питання, які необхідно вирішити, наприклад, існують очевидні проблеми з доступом до певних рішень або інформації. Наприклад, вищезазначена проблема, коли два державних органи суддівського врядування програють низку судових справ, які стосуються доступу до публічної інформації.

Питання **відкритості як критерію для просування судді у професійній кар'єрі** насправді не було вирішено у спосіб, який задовольняв би суддів і мав якесь практичне значення. Рівень оцінювання такої діяльності (10 балів з 1000, один відсоток) свідчить про те, що цей стимул – несуттєвий.

Дослідження рівня задоволеності користувачів судових послуг є невід'ємною частиною судової реформи, яка займає важливе місце в стратегії. Однак, враховуючи те, що регіональний менталітет і брак досвіду обмежують здатність як формулювати відповідні запити, так і отримувати зворотний зв'язок, цю сферу можна вважати складною. Відсутність таких навичок перешкоджає запровадженню ефективної комунікації, тобто налагодженню діалогу, спілкуванню. Найчастіше все обмежується односторонніми повідомленнями.

Було докладено багатьох зусиль для запровадження регулярних досліджень задоволеності користувачів, але зазвичай суди їх не проводять. Таким чином, відгуки, отримані судовими органами, є вкрай обмеженими.

Судді також не схильні ділитися своїми поглядами з представниками інших кіл. Найчастіше вони займають принципову позицію лише в тих ситуаціях, коли зазнають нападу або критики, уникаючи форумів для обговорення цих питань у мирній та спокійній обстановці.

У сфері **міжнародної співпраці** є багато можливостей для організації заходів для звичайних суддів. Проводяться навчальні поїздки, деякі судді беруть участь у міжнародних семінарах або конференціях, але всі ці заходи мають обмежений характер. Значна частина співпраці здійснюється на національному рівні з представниками іноземних установ, зокрема тих, які надають технічну підтримку для проведення реформ в Україні.

Нарешті, навіть попри значні успіхи в галузі комунікації, можна зробити висновок, що загальна ситуація покращується дуже повільно, а судді й далі втрачають довіру суспільства. Відсутність поваги до судової влади і суддів багато в чому пов'язана з відсутністю такої традиції і надмірною політизацією процесів, а також з реальними випадками безкарності суддів і викривленим розумінням солідарності під час захисту колег.

Все ще поширеною є практика критики суддів, у тому числі зі сторони представників уряду (включаючи президента та міністрів). Особлива роль судової влади як контролера/спостерігача за діяльністю інших гілок влади наразі не є достатньо зрозумілою і часто ставиться під сумнів під час різних обговорень.

Успіхи в досягненні результатів JSRSAP за напрямком діяльності «Розвиток можливостей зв'язків із громадськістю/комунікацій» – висновки експертів

Внутрішня комунікація

Результати: Регулярно використовуються канали внутрішньої комунікації між органами суддівського врядування і судами, а також у межах судової системи/судами та суддями/працівниками апарату; налагоджений механізм вирішення регуляторних та управлінських питань між органами суддівського врядування.

Заходи: Забезпечення належного функціонування Комітету ДОСВ з питань комунікацій в межах компетенції.

Комітет не має повноважень для вирішення регуляторних та управлінських питань. Таким чином, можна вважати, що рівень досягнення результатів за цим видом діяльності становить 75%, оскільки один з основних результатів не був досягнутий.

Зовнішня комунікація органів суддівського врядування та судів

Результати: Чітко визначені та регулярно використовуються зовнішні канали комунікації між судовою системою/судами та іншими державними/недержавними суб'єктами в секторі юстиції.

Заходи: Забезпечення належного функціонування пресцентру при ДОСВ. Створення підрозділів (уповноважених) з роботи із ЗМІ в усіх апеляційних округах. Розробка, поширення, а також періодичне оновлення практичних посібників та навчальних модулів з питань зв'язків з громадськістю/комунікацій. Завершення розробки та затвердження регламентів, їхнє застосування ДОСВ в усіх питаннях.

Засоби: Прийняті рішення, укладені трудові договори, визначені посадові обов'язки, підготовані плани розміщення, проведені тренінги. Підготовка судами пресрелізів та проведення брифінгів за результатами розгляду всіх «гучних» справ.

Підготовка судами пресрелізів та проведення брифінгів за результатами розгляду всіх «гучних» справ.

Організація періодичних навчальних візитів школярів, студентів та інших груп до судів.

Незважаючи на те, що Пресцентр функціонує належним чином, йому бракує людських ресурсів, необхідних для виконання очікуваних завдань. Зі звітів, проведених НУО, можна зробити висновок, що пресрелізи та брифінги проводяться досить рідко. Тому експерти вважають, що цей результат досягнуто на 70%.

Публічне реагування органів суддівського врядування на випадки загроз незалежності правосуддя

Результати: Органи суддівського врядування від імені судової системи послідовно реагують на будь-які спроби порушення принципу незалежності та захищають інтереси сектору правосуддя.

Активне та своєчасне реагування органів суддівського врядування на загрози незалежності та справедливості правосуддя шляхом висвітлення їх в ЗМІ або здійснення публічних заяв.

Заходи: Розробка, поширення, а також періодичне оновлення практичних посібників та навчальних модулів з питань зв'язків із громадськістю/комунікацій. Завершення розробки та затвердження регламентів, їхнє застосування ДОСВ в усіх питаннях.

Активне та своєчасне реагування органів суддівського врядування на загрози незалежності та справедливості правосуддя шляхом висвітлення їх в ЗМІ або здійснення публічних заяв.

Рівень виконання цього результату оцінити складно, оскільки, з одного боку, експерти відзначають вжиття відповідних заходів у межах реагування судової влади на випадки загроз незалежності судової влади, але з іншого боку, ці заходи мають радше захисний характер, у той час як бракує активних дій, формулювання позитивних повідомлень. Саме тому ми вважаємо, що рівень виконання цих результатів становить 80%.

Прозорість судових органів

Результат: Закріплені чіткі умови щодо публічного доступу до слухань ДОСВ та участі в них; передбачено обов'язок своєчасного попереднього оголошення порядку денного засідань, публічний характер рішень ДОСВ.

Немає чітких правил участі в слуханнях РСУ. Регламент ВККСУ дозволяє проводити закриті зустрічі, послуговуючись досить розмитою правовою основою. Було оприлюднено лише частину рішень ВККСУ. ВРП і ВККСУ програли низку спорів, пов'язаних із доступом до публічної інформації. Тому експерти вважають, що цей результат досягнуто на 70%.

Відкритість як критерій для просування судді у професійній кар'єрі

Результати: Система управління кадровою політикою та ефективністю роботи передбачає стимули для того, щоб судді частіше контактували із суспільством через публікацію статей та досліджень, відвідували освітні та наукові установи, а

також брали участь в інших заходах.

Заходи: Завершення розробки та затвердження регламентів, їхнє застосування ДОСВ в усіх питаннях.

З одного боку, формально такі стимули існували, а деякі документи навіть передбачають врахування відповідної діяльності суддів. З іншого боку, ця інформація має мінімальне значення на практиці, оскільки під час оцінювання за неї можна отримати 10 балів з 1000, відведених для цього виду діяльності (один відсоток від загальної кількості балів, які формують оцінку). Тому експерти вважають, що цей результат було досягнуто приблизно на 50%.

Дослідження рівня задоволеності користувачів судових послуг

Результати: Органами суддівського врядування та самоврядування регулярно використовуються дослідження рівня задоволеності користувачів для визначення та удосконалення якості судових послуг.

Заходи: Прийняті рішення, підготовані звіти.

Наразі жоден з ДОСВ не проводив опитувань для дослідження рівня задоволеності користувачів. Деякі суди проводять такі опитування, але зазвичай нерегулярно. Тому експерти вважають, що цей результат було досягнуто всього на 35%.

Міжнародна співпраця

Результат: Здійснюється регулярний обмін досвідом з європейськими органами суддівського самоврядування та з іншими міжнародними партнерами.

Заходи: Створення та забезпечення функціонування мережі європейської та міжнародної співпраці.

Засоби: Прийняті рішення, укладені меморандуми про взаєморозуміння, проведені конференції, організовані стажування.

ДОСВ (окрім РСУ) не входять до жодних офіційних європейських або міжнародних мереж співпраці. Проте існує багато можливостей для обміну інформацією та досвідом. Експерти вважають, що цей результат було досягнуто щонайменше на 80%.

Рекомендації

Для поживлення реформ, у тому числі в сфері правосуддя України, зокрема розвитку відповідних структур та механізмів управління, за результатами оцінювання було запропоновано таке:

Короткострокові рекомендації (до кінця 2020 року)

Судді-спікери мають бути частково звільнені від виконання основних суддівських обов'язків. Активного залучення і відданості справі цих суддів не можна досягати за рахунок зниження якості виконання їхніх основних обов'язків. Деякі суди вже прийняли такі рішення, але складається враження, що відповідні рекомендації на національному рівні могли б полегшити цю ситуацію;

Зважаючи на обов'язки Пресцентру, необхідно посилити спроможності цього органу. В офісі працюють лише два співробітники, на яких покладено широке коло обов'язків. Їхнє виконання вимагає більшої кількості людських та інших ресурсів;

- Має бути зрозуміло, якою є мета конкретного повідомлення, що комунікується: інформаційна чи освітня? Після ознайомлення з деякими вебсайтами судових органів іноді складається враження, що ці сайти «про нас і для нас». Фотографії з подій, нарад та заходів установи можуть бути цікавими, але вони повинні слугувати доповненням до головної мети: інформування громадян про законодавство, діяльність судової влади, а не про офіційні наради;
- За умови серйозного ставлення до заохочення комунікаційної діяльності, кількість балів, які можна отримати за неї, повинна бути значно більшою, ніж 1 відсоток від загальної оцінки;
- Слід розглянути можливість скасування виплати додаткових грошових винагород суддям, які мають наукові ступені кандидатів або докторів наук. По-перше, додаткові грошові винагороди відволікають увагу суддів від здійснення правосуддя на отримання відповідного наукового ступеня. По-друге, вони створюють додатковий ризик нечесності (недоброчесності). По-третє, через винагороди кількість суддів, які бажають отримати науковий ступінь, непропорційно більша за кількість суддів, які зосереджуються на інших досягненнях та виконанні своїх зобов'язань.
- Внутрішні документи, ухвалені ДОСВ (наприклад, регламент ВККСУ, що дозволяє проводити будь-яке засідання за закритими дверима) не повинні суперечити (або обмежувати) положення законодавства. ДОСВ повинні переглянути свої внутрішні документи з метою уникнення подібних суперечностей;
- ДОСВ повинні переглянути свою політику щодо реагування на запити про доступ до публічної інформації. Вони повинні звернути особливу увагу та виконати всі судові рішення, відповідно до яких було встановлено факт порушення ними закону;
- ДОСВ рекомендовано створити окремі сторінки на власних вебсайтах, що міститимуть інформацію стосовно доступу до їхніх документів, засідань, а також анонси зустрічей та порядок денний;
- ВККСУ, ВРП та РСУ слід розглянути питання проведення опитувань щодо рівня задоволеності користувачів, як зазначено в Стратегії. Залежно від органу опитування повинні охоплювати не лише громадян, а й суддів та інших відповідних працівників;
- Незважаючи на те, що ВРП все ще не може стати членом Європейської мережі рад юстиції, їй слід спробувати започаткувати відносини з цією організацією та її членами.

Довгострокові рекомендації (протягом наступного етапу реформування):

- Комунікаційна стратегія судової влади є ширшою, ніж звичайні PR-стратегії, що спрямовані на побудову позитивної репутації установи. У даному випадку комунікація має на увазі кожен окремий контакт певного представника суспільства з судом та суддями. Коли виникає контакт, виникає необхідність і можливість для комунікації. Комунікація – це діалог, зустріч, бесіда, обмін думками, а не лише формулювання повідомлення. Майбутня стратегія повинна враховувати це.
- Проблема комунікації судової влади і суспільства може вирішуватися на різних рівнях: на системному рівні (роль державних органів суддівського врядування), на рівні спільноти (роль асоціацій, асамблей/зборів суддів), на рівні окремих судів та суддів. Майбутня стратегія повинна брати це до уваги.

- Якість комунікації відповідальних органів потрібно контролювати і перевіряти з позиції цільових груп. Завжди необхідно визначати, що саме є важливим і цікавим для людей, широкої громадськості, користувачів послуг судів, юристів, представників інших гілок влади? І не лише ставити такі питання, але й шукати відповіді на них, використовуючи емпіричні методи;
- Наявність стратегій, розроблених судами для взаємодії з людьми на місцевому рівні, здійснення різносторонньої та плідної діяльності є суттєвими перевагами. Незалежно від подальшого розвитку заходів, що застосовуються ВРП та вже довели свою ефективність (дні відкритих дверей у суді, уроки для молоді та використання розроблених посібників та методичних рекомендацій), в окремих судах запроваджуються нові ініціативи, які в майбутньому можуть стати прикладом для інших. РСУ – це хороший форум для обміну досвідом у цій сфері між судами і суддями з різних регіонів країни. Співпраця з місцевими громадами, фахівцями в галузі комунікацій та ЗМІ створює можливості для розробки інноваційних рішень. РСУ може визначити такі практики і суддів, які досягли успіхів у сфері комунікацій і можуть бути прикладом для інших;
- Органи судової влади повинні продовжувати реагувати на необґрунтовану критику, неправдиві новини та посягання на незалежність судової влади. Однак це лише дії у відповідь. Необхідно також розробити конструктивну стратегію, яка дозволить окремим (цільовим) групам зрозуміти різницю між критикою (у більшості випадків виправданою) окремих справ та посяганням на принцип незалежності судової влади, що є невід’ємною умовою демократії. Представники органів судової влади повинні впроваджувати європейські стандарти, зокрема, обмеження можливих заяв представників державних органів, що є результатом судової практики Європейського суду з прав людини;
- Окрім декларацій та заяв необхідно запровадити регулярний діалог з представниками інших органів влади чи ЗМІ. Найкращою платформою для такого діалогу є ВРП, яка за своїм характером і є платформою для співпраці різних суб’єктів;
- Зазначеним органам слід зосередитися не лише на поширенні практики опитувань, але й на моніторингу реалізації методичних рекомендацій щодо їхнього проведення;
- Розробка на рівні суду щорічного плану дій у сфері комунікації є чудовим рішенням. Ми рекомендуємо залучати до розробки цього документу всіх суддів таких судів (а не лише голову, керівника апарату, суддю-спікера і фахівця з комунікацій) і планувати конкретні дії відповідно до розроблених керівних принципів. Це може сприяти більш активним контактам суду та окремих суддів з місцевою громадою, зокрема, в межах інформаційних та освітніх заходів;
- Суди також повинні звітувати перед місцевою громадою. Дотримання прозорості та усталена культура інформування громадян про вжиті заходи – найважливіші інструменти забезпечення довіри суспільства та підзвітності. Тим часом, можна констатувати, що докладні звіти про діяльність кожного окремого суду є великою рідкістю (за винятком судів вищої інстанції). Крім того, існує проблема їхньої доступності (тут варто навести приклад звітів європейських судів у Страсбурзі і Люксембурзі);
- РСУ або судова адміністрація також мають збирати інформацію про використання судами СОРС, зокрема про виконання судами обов’язку публікувати базові показники своєї роботи на власних вебсайтах;

- Судам також варто розглянути можливість включення опитувань користувачів судових послуг до «комунікаційних планів/стратегій», які вони можуть періодично розробляти.
- Міжнародна співпраця та обмін досвідом позитивно впливають на роботу суддів та стимулюють їх до розвитку. Важливо забезпечити участь у такій співпраці, а також в програмах обміну та навчальних візитах суддів з усіх куточків країни. Необхідно забезпечити максимальну прозорість правил прийому на такі програми, оскільки деякі судді з регіонів скаржаться на відсутність інформації про наявні пропозиції;
- Досвід інших країн свідчить про те, що участь у навчальних візитах може суттєво змінити уявлення суддів про свою роботу. Наприклад, візит до Європейського суду з прав людини у Страсбурзі допомагає їм зрозуміти принципи функціонування європейської системи захисту прав людини та заохочує їх вивчати досягнення ЄСПЛ та використовувати його практику у своїй щоденній роботі.

ДОДАТОК І МАТРИЦЯ ОЦІНЮВАННЯ – МЕТОДОЛОГІЯ/МАТРИЦЯ ВИЗНАЧЕННЯ КОНКРЕТНИХ ЗАХОДІВ

Пакет оцінювання №2

Напрямок діяльності: (Розділ 1 – Забезпечення незалежності, безсторонності та неупередженості суддів. Оптимізація судовського врядування та системи кар'єрного просування суддів); 1.2.3 Розвиток можливостей зв'язків з громадськістю/комунікацій; (Розділ 5 – Зростання прозорості та відкритості правосуддя); 5.2.2. Розвиток системи прозорого управління в системі органів судової влади; 1. Створення спеціальних можливостей PR/комунікацій у всіх управлінських органах і установах галузі.

Результати, які необхідно оцінити	Вивчення документів (ВД)	Звіти третіх сторін (ЗТС)	Панельна дискусія (ПД)	Інтерв'ю (І)	Опитування (О)	Аналіз даних (АД)	Інші методи	Коментарі	Рівень досягнення
I. Внутрішня комунікація органів судовського врядування та судів – Регулярно використовуються канали внутрішньої комунікації між органами судовського врядування і судами, а також у межах судової системи/судами та суддями/працівниками апарату; – налагоджений механізм вирішення регуляторних та управлінських питань між органами судовського врядування.	1-2	2	1-2	1-2			A2PI		75 %
II. Зовнішня комунікація органів судовського врядування та судів Чітко визначені та регулярно використовуються зовнішні канали комунікації між судовою системою/судами та іншими державними суб'єктами в секторі юстиції. Чітко визначені та регулярно використовуються зовнішні канали комунікації між судовою системою/судами та іншими недержавними суб'єктами в секторі юстиції.	1-2	2	1-2	1-2					70 %

III. Публічне реагування органів суддівського врядування на випадки загроз незалежності правосуддя Активне та своєчасне реагування органів суддівського врядування на загрози незалежності та справедливості правосуддя шляхом висвітлення їх в ЗМІ або здійснення публічних заяв. Захист інтересів сектору правосуддя.	1-2	2							A2PI	80%
IV. Прозорість судових органів Закріплені чіткі умови щодо публічного доступу до слухань ДОСВ та участі в них; передбачено обов'язок своєчасного попереднього оголошення порядку денного засідань, публічний характер рішень ДОСВ.	1-2	2	1-2	1-2	1-2					70%
V. Відкритість як критерій для просування судді у професійній кар'єрі Система управління кадровою політикою та ефективністю роботи передбачає стимули для того, щоб судді частіше контактували із суспільством через публікацію статей та досліджень, відвідували освітні та наукові установи, а також брали участь в інших заходах.	1-2		1-2	1-2			2			50%
VI. Дослідження рівня задоволеності користувачів судових послуг Органами суддівського врядування та самоврядування регулярно використовуються дослідження рівня задоволеності користувачів для визначення та удосконалення якості судових послуг.	2	1-2	1-2			1			A2PI	35%
VII. Міжнародна співпраця Здійснюється регулярний обмін досвідом з європейськими органами суддівського самоврядування та з іншими міжнародними партнерами .	2		1-2						A2PI	80%
V. В цілому (середній рівень досягнення всіх результатів)										65 %

ДОДАТОК II ПЕРЕЛІК ЗВІТІВ, ПУБЛІКАЦІЙ ТА ІНШИХ ДОКУМЕНТІВ, ЯКІ БУЛИ ПРОАНАЛІЗОВАНІ

Закони України

1. Закон України «Про доступ до публічної інформації» № 2939-VI від 13.01.2011 року, доступний за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.
2. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про інформацію» та Закону України «Про доступ до публічної інформації» № 1170-VII від 27.03.2014 року, доступний за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1170-18/ed20141026>
3. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» № 2453-VI від 07.07.2010 року, у редакції станом на 01.04.2015 року, доступний за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2453-17/ed20150401>.
4. Закон України «Про забезпечення права на справедливий суд» № 192-VIII від 12.02.2015 року, доступний за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/192-19/ed20150227>.
5. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» № 1402-VIII від 02.06.2016 року, доступний за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
6. Закон України «Про інформацію» № 2704-VIII від 02.10.1992 року, доступний за посиланням: <https://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
7. Закон України «Про Вищу раду юстиції» № 22/98-ВР від 15.01.1998 року, у редакції від 26.10.2014 року, доступний за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/22/98-%D0%B2%D1%80/ed20141026>.
8. Закон України «Про Вищу раду правосуддя» № 1798-VIII від 21.12.2016 року, доступний за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19>.

Постанови Кабінету Міністрів України

1. Постанова Кабінету Міністрів України № 835 від 21.10.2015 року (у редакції від 05.06.2019 року), доступна за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-%D0%BF>.

Інтерв'ю та зустрічі

1. Автори також використали дослідження та рекомендації з матеріалів одного з них, за результатами численних зустрічей та інтерв'ю з різними особами: Л. Боярський, Комунікаційна стратегія судової влади України. Звіт та рекомендації, Право-Justice, березень 2019 року (не опубліковано).
2. Інтерв'ю з Оксаною Лисенко, керівником Пресцентру судової влади України, проведене 05.09.2019 року в Києві.
3. Інтерв'ю з суддями Приморського районного суду м. Одеса, головою Ради суддів України Богданом Монічем, та заступником голови РСУ Вадимом Бутенком, проведене 06.09.2019 року в Одесі.
4. Інтерв'ю з головою суду, керівником апарату та прессекретарем Зарічного суду Сум, проведене 17.09.2019 року в Сумах.

6. Інтерв'ю з представником НУО «Бюро правничих комунікацій» Наталею Лебідь, проведене 17.09.2019 року в Сумах.
6. Інтерв'ю з представником Апеляційного суду Сумської області, Господарського суду Сумської області, Сумського окружного адміністративного суду, Ковпаківського районного суду м. Сум, проведене 17.09.2019 року в Сумах.
7. Інтерв'ю з представниками ГО «Вектор прав людини» Валентиною Рибак та Назарієм Боярським, проведене 16.09.2019 року в Києві.

Спільні документи

1. Електронний реєстр пресслужб судів України, Київ, 2018 рік, доступний за посиланням: http://www.vru.gov.ua/content/file/Court-press-services-register29.08_.2019_.pdf.
2. Меморандум про взаємодію і співпрацю представників системи правосуддя України від 10.02.2017 року з Додатками I-IV, доступний за посиланням: http://www.vru.gov.ua/content/file/Memorandum_.pdf.
3. Меморандум про взаємодію і співпрацю представників системи правосуддя України від 27.04.2018 року з Додатками I-IV, доступний за посиланням: http://www.vru.gov.ua/content/file/Memorandum_2018.pdf.

Рішення судів

1. Рішення Касаційного адміністративного суду в складі Верховного Суду від 24.01.2018 року по справі № 800/131/17, доступне за посиланням: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/71829193>.
2. Рішення Касаційного адміністративного суду в складі Верховного Суду від 11.07.2019 року по справі № 9901/246/19, доступне за посиланням: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/83070061>.
3. Рішення Касаційного адміністративного суду в складі Верховного Суду від 08.08.2019 року по справі № 9901/76/19, доступне за посиланням: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/83602669>.
4. Рішення Великої палати Верховного Суду від 07.02.2019 року по справі №9901/478/18, доступне за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/80364172>.
5. Рішення Великої палати Верховного Суду від 02.04.2019 року по справі № 9901/650/18, доступне за посиланням: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/81287841>.
6. Рішення Великої палати Верховного Суду від 25.06.2019 року по справі №9901/924/18, доступне за посиланням: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/82885713>.

Рішення ВРП

1. Рішення ВРП № 295/0/15-19 від 31.01.2019 року, доступне за посиланням: <http://www.vru.gov.ua/act/17246>.
2. Положення про Консультативну раду голів судів при Вищій раді правосуддя, схвалені рішенням ВРП № 1331/0/15-17 від 30.05.2017 року, доступне за посиланням: <http://www.vru.gov.ua/act/9858>.
3. Регламент Вищої ради правосуддя, ухвалений рішенням ВРП №52/0/15-17 від 24.01.2017 року, в редакції від 18.12.2018 року; доступний за посиланням: http://www.vru.gov.ua/content/docs/Reglament_zminy_18.12_.2018_.docx [Регламент ВРП].

4. Положення про Міжнародну консультативну раду, затверджене рішенням РСУ №1548/0/15-17 від 13.06.2017 року, доступне за посиланням: <http://www.vru.gov.ua/act/10075>.
5. Регламент Вищої ради юстиції, ухвалений рішенням ВРЮ №355/0/15-15 від 30.07.2015 року; доступний за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr355423-15/ed20161020>.
6. Щорічна доповідь ВРП про стан забезпечення незалежності суддів України за 2018 рік, Київ, 2019 рік, доступна за посиланням: http://www.vru.gov.ua/content/file/%D0%A9%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0_%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D1%8C_%D0%B7%D0%B0_2018_%D1%80%D1%96%D0%BA.pdf.

Рішення ВККСУ

1. «Система оцінювання якості роботи суду: стандарти, критерії, показники та методи», затверджена рішенням РСУ № 28 від 02.04.2015 року, доступна за посиланням: <https://court.gov.ua/userfiles/sors15.pdf>.
2. Додаток 1 до рішення РСУ № 28 від 02.04.2015 року, доступний за посиланням: https://rsu.court.gov.ua/userfiles/file/DSA/RSU_site/2015/dod%20do%20ris%202802042015.pdf.
3. Концепція інформаційно-комунікаційної діяльності РСУ, затверджена рішенням РСУ № 72 від 30.11.2012 року, доступна за посиланням: <https://rsu.court.gov.ua/userfiles/dodat72.pdf>.
4. Рішення РСУ № 1 від 05.02.2015 року, доступне за посиланням: [https://rsu.court.gov.ua/userfiles/1\(28\).pdf](https://rsu.court.gov.ua/userfiles/1(28).pdf).
5. Рішення РСУ № 14 від 12.03.2015 року, доступне за посиланням: <http://rsu.gov.ua/uploads/article/risenna-rsu-no-14-vid-12032015-502524fc98.pdf>.
6. Рішення РСУ № 2 від 18.05.2018 року, доступне за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr022414-18>.
7. Рішення РСУ № 26 від 08.04.2016 року, доступне за посиланням: <http://rsu.gov.ua/uploads/article/risenna-rsu-no-26-vid-08042016-s-fcde236a3c.pdf>.
8. Рішення РСУ № 28 від 02.04.2015 року, доступне за посиланням: https://rsu.court.gov.ua/userfiles/file/DSA/RSU_site/2015/risennya2802042015.pdf.
9. Рішення РСУ № 3 від 25.01.2019 року, доступне за посиланням: <http://rsu.gov.ua/uploads/news/risenna-rsu-no-3-vid-25012019-pr-b1f889cbe0.pdf>.
10. Рішення РСУ № 40 від 01.08.2017 року, доступне за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr040414-17>.
11. Рішення РСУ № 5 від 05.02.2015 року, доступне за посиланням: <http://rsu.gov.ua/ua/site/download?doc=L3VwbG9hZHMvZG9jdW1lbnRzLzU4LnBkZg==>.
12. Рішення РСУ № 53 від 04.06.2015 року, доступне за посиланням: <http://rsu.gov.ua/ua/site/download?doc=L3VwbG9hZHMvZG9jdW1lbnRzLzU4LnBkZg==>.
13. Рішення РСУ № 72 від 30.11.2012 року, доступне за посиланням: <https://rsu.court.gov.ua/rsu/rishennya/mfh>.

14. Рішення РСУ № 9 від 08.08.2014 року, доступне за посиланням: <http://rsu.gov.ua/uploads/article/risenna-rsu-no-9-vid-08082014-fc0361c9f2.pdf>
15. Проект Порядку і методології оцінювання та самооцінювання судді, запропонований ВККСУ, доступний за посиланням: <https://www.vkksu.gov.ua/userfiles/doc/proektporiadku1801.docx> [the Draft Procedure].
16. Регламент Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, затверджений рішенням ВККСУ № 81/зп-16 від 13.10.2016 року, доступне за посиланням: <https://vkksu.gov.ua/userfiles/doc/regulations020719>.
17. Положення про порядок та методологію кваліфікаційного оцінювання, показники відповідності критеріям кваліфікаційного оцінювання а засоби їх встановлення, затверджене рішенням ВККСУ № 143/зп-16 від 03.11.2016 року, у редакції від 21.01.2018 року, доступне за посиланням: <https://vkksu.gov.ua/ua/ociniuwannia-suddiw/dokumenty/poloziennia-pro-poriadok-ta-mietodologiiu-kwalifikacijnogo-ociniuwannia-pokazniki-widpowidnosti-kriteriiam-kwalifikacijnogo-ociniuwannia-ta-zasobi-ich-wstanowliennia1/> [Методологія ВККСУ].

Рішення РСУ

1. Експерти Проекту USAID «Нове правосуддя». «Застосування системи оцінювання роботи суду. Методичний посібник.», Київ, 2016 рік, затверджено рішенням РСУ №26 від 08.04.2016 року. Доступ за посиланням: <http://rsu.gov.ua/uploads/article/sreguidelines2016web-60a66d2465.pdf>.
2. Відкритий лист РСУ, затверджений рішенням РСУ № 1 від 05.02.2015 року, доступний за посиланням: <https://rsu.court.gov.ua/userfiles/vidkrutuu%20list.doc>.
3. Рекомендації міжнародної конференції «Зміцнення довіри до судової влади через покращення взаємної комунікації» (Київ, 24-25.02.2015 року), доступні за посиланням: <http://rsu.gov.ua/uploads/article/rekomendacii-mijnarodnoi-confere-a8cac1e60f.doc>.
4. Положення про пресцентр судової влади (на правах відділу), погоджене рішенням РСУ № 21 від 05.09.2015 року, доступне за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr021414-14#n9>.
5. Звіт РСУ про виконання завдань органів суддівського самоврядування у період з вересня 2015 року по лютий 2018 року, затверджений на засіданні РСУ 5 березня 2018 року. Доступ за посиланням: https://court.gov.ua/userfiles/file/DSA/2018_DSA_docs/ZVIT_RSU.pdf.
6. Звернення РСУ № 27 від 21.06.2013 року, доступне за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0027414-13>.
7. Стратегічний план розвитку судової влади в Україні на 2013-2015 роки, затверджений РСУ 21.12.2012 року, доступний за посиланням: <https://court.gov.ua/userfiles/Strateg%20plan.doc>.
8. Стратегії розвитку судової системи в Україні на 2015-2020 роки, затверджена РСУ 11.12.2014 року, доступна за посиланням: <http://nsj.gov.ua/files/1467884108%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F%20%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BA%D1%83%20%D1%81%D1%83%D0%B407.pdf>.

Рішення ДСА

Додаток 1 до наказу ДСА № 1123 від 22.12.2017 року, доступний за посиланням: https://dsa.court.gov.ua/userfiles/file/DSA/DSA_2017_all_docs/17ordersmarch/Dod_1_N_1123.doc.

Додаток 2 до наказу ДСА № 1123 від 22.12.2017 року, доступний за посиланням: https://dsa.court.gov.ua/userfiles/file/DSA/DSA_2017_all_docs/17ordersmarch/Dod_2_N_1123.doc

Наказ ДСА № 1123 від 22.12.2017 року, доступний за посиланням: https://dsa.court.gov.ua/userfiles/file/DSA/DSA_2017_all_docs/17ordersmarch/N_1123.pdf.

Наказ ДСА № 145 від 06.11.2013 року, доступний за посиланням: <https://dsa.court.gov.ua/dsa/inshe/14/4564563khgkjgg>.

Типове положення про апарат суду, затверджене наказом ДСА № 131 від 08.02.2019 року, доступне за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0131750-19>.

Положення про публікацію інформації на офіційному вебпорталі «Судова влада України», затверджене наказом ДСА № 30 від 17 лютого 2014 року, доступне за посиланням: <https://dsa.court.gov.ua/dsa/inshe/14/gjflvghvtrjg>.

Рішення з'їзду суддів України

1. Рішення IX чергового з'їзду суддів України від 22.02.2013 року, доступне за посиланням: <http://rsu.gov.ua/uploads/article/spilne-rishennj-79d012e6d2.pdf>.
2. Положення про РСУ, ухвалене рішенням Х позачергового з'їзду суддів України 16.09.2010 року (у редакції від 14.03.2017 року); доступне за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001415-10>.

Звіти та статті

1. Бабій, Сердюк, Москвич та інші. «Оцінка якості роботи суду в Україні: результати пілотного дослідження в 2012 році», 2013 рік, доступний за посиланням: https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2018/06/CPE_pilot_testing_summary2013_FINAL.pdf.
2. Л. Боярський, «Комунікаційна стратегія судової влади України. Звіт та рекомендації», Право-Justice, березень 2019 року (не опубліковано).
3. Бутко, Кубійда, Маселко та ін. «Кваліфікаційне оцінювання суддів 2016-2018: проміжні результати», квітень 2019 року, ст. 45; публікація доступна за посиланням: <http://bit.ly/qualification-report-2016-2018>.
4. Черчатий, Клименко, Кикоть. «Оцінка задоволеності громадян якістю окремих аспектів функціонування судів Полтавської області: аналітичний звіт», Полтава, 2019 рік. Доступ за посиланням: https://ldn.org.ua/wp-content/uploads/2019/09/USAID_LDN_Courts-Evaluation_Report_Poltava_2019.pdf.
5. Ільчишена, Петрунькова, Яворницька. «Оцінка рівня задоволеності громадян якістю окремих аспектів функціонування судів Чернівецької області: аналітичний звіт», Кам'янець-Подільський, 2019 рік. Доступ за посиланням: https://ldn.org.ua/wp-content/uploads/2019/09/USAID_LDN_Courts-Evaluation_Report_Chernivtsi_2019.pdf.

6. О.Іванова, «Проект комунікаційної стратегії судової влади України (на 2 роки)», січень 2019 року, USAID Ukraine (не опубліковано).
7. Куйбіда, Середа, Смалюк та інші. «Альтернативна щорічна доповідь про стан забезпечення незалежності суддів в Україні за 2017 рік», Київ, 2018 рік, доступна за посиланням: <http://pravo.org.ua/img/zstored/files/AltReport%202017%20Final.pdf>.
8. Лихачов, Лихачова. «Оцінка рівня задоволеності громадян якістю окремих аспектів функціонування судів Харківської області: аналітичний звіт», Харків, 2019 рік. Доступ за посиланням: https://ldn.org.ua/wp-content/uploads/2019/09/USAID_LDN_Courts-Evaluation_Report_Kharkiv_2019.pdf.
9. Progress Review Methodology of the Justice Sector Reform in Ukraine, Guide & Matrices, Council of Europe, December 2016.
10. Рибак. «Суди та ЗМІ: досвід співпраці. Результати всеукраїнського онлайн-опитування журналістів і журналісток щодо співпраці з судами», Київ, 2019 рік, доступний за посиланням: <http://hrvector.org/mediacourts2-hrv-mf-web.pdf>.
11. Рибак. «Медіавідкритість судів України: результати всеукраїнського опитування працівників судів України в 2017 році», Київ, 2017 рік, доступний за посиланням: <http://hrvector.org/zviti/18-02-06-mediajustice>.
12. Рибак. «Медіавідкритість судів України: результати всеукраїнського опитування працівників судів України в 2018 році», Харків, 2019 рік, доступний за посиланням: <http://hrvector.org/zviti/19-07-17-admin>.
13. Смалюк, Середа. «Судові інновації: чи крокують суди в ногу за часом?», березень 2019 року. Доступ за посиланням: <http://www.pravo.org.ua/ua/news/20873590-sudovi-innovatsiyi-chi-krokuyut-sudi-v-nogu-z-chasom>.
14. Вон, Огай, Седик, Сердюк, Тампі. «Дослідження якості роботи судів з використанням методології карток громадянського звітування», Київ, 2010 рік, доступ за посиланням: https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2018/05/UROL_CRC_Manual_UKR_DRAFT_20.08_.10_.pdf.

Методичні матеріали

1. Пам'ятка для представників ЗМІ та громадських організацій, доступна за посиланням: http://www.vru.gov.ua/content/file/Pamphlet-E-version_v_2.pdf.
2. Логунова, Лашкіна, Гвоздик, Алексєєв. «Комунікації судової влади: науково-практичний посібник», 2012 рік, Київ, доступний за посиланням: <http://www.nsj.gov.ua/files/1452500582posibnyk.pdf>.
3. Лисенко, Паламарчук. «Настільна книга прессекретаря. Методичні рекомендації Пресцентру судової влади України», Київ, 2017 рік, доступна за посиланням: http://www.vru.gov.ua/content/file/Book_press.pdf.
4. Розлуцька, Рибак. «Як налагодити діалог суду та громади?», Київ, 2019 рік, доступний за посиланням: <http://hrvector.org/publikacziyi/19-04-11-press>.
5. Савченко, Маслюк. «Методичні матеріали до тренінгу «Соціономічна компетентність судді», Київ, 2019 рік, доступний за посиланням: <http://www.nsj.gov.ua/files/1562069492%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BA%D0%B0%20%D0%A1%D0%BE%D1%86%D1%96%>

D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%20%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0-%BF%20%D1%81%D1%83%D0%B4%D0%B4%D1%96%20%D0%9D%D0%A8%D0%A1%D0%A3%202019.pdf

6. Савченко. «Професійно-психологічна підготовка суддів. Навчально-методичний посібник», Київ, 2018 рік, доступний за посиланням: http://www.nsj.gov.ua/files/1517557864savchenko_posibnuk_2018.pdf.
7. Вон, Петрова, Філіпенко та інші. «Зв'язки із громадськістю в судах. Навчально-практичний посібник для суддів та працівників апарату судів. Друге видання», 2015 рік, доступний за посиланням: http://www.nsj.gov.ua/files/1471945669USAID_Court-Communication_book_170x240_2015-10___015_interactive.pdf.

Інші джерела

1. Комунікаційна стратегія Вінницького окружного адміністративного суду на 2018-2020 рр., затверджена наказом голови суду № 006 від 06.02.2018 року, доступна за посиланням: <http://voas.gov.ua/work/komunikaz-strategiya/>.
2. Висновок ГРД про невідповідність кандидата на посаду судді Верховного Суду Подкопаса критеріям доброчесності та професійної етики від 12.04.2017 року, доступний за посиланням: https://grd.gov.ua/data/files/conclusions/vysn/podkopaiev_vysn.pdf
3. Висновок ГРД про невідповідність кандидата на посаду судді Верховного Суду Ситникова критеріям доброчесності та професійної етики від 12.04.2017 року, доступний за посиланням: https://grd.gov.ua/data/files/conclusions/05_05_2017/vysn/huzela_vysn.pdf.
4. Висновок ГРД про невідповідність кандидата на посаду судді Верховного Суду Гузели критеріям доброчесності та професійної етики від 05.05.2017 року, доступне за посиланням: https://grd.gov.ua/data/files/conclusions/05_05_2017/vysn/huzela_vysn.pdf.
5. Керівні положення Громадської ради міжнародних експертів щодо проведення оцінки доброчесності, знань та практичних навичок кандидатів на посади суддів Вищого антикорупційного суду, схвалені Протоколом ГРМЕ № 4 від 28 грудня 2018 року, доступні за посиланням: <http://bit.ly/pcie-guidelines-ukr>.

Голова ВРП Бенедисюк Ігор Миколайович, розслідування «PROSUD», 08.08.2017 рік; доступне за посиланням: https://blog.prosud.info/benedisyuk_igor_mihaylovich.html.

- Індикатори визначення невідповідності суддів (кандидатів на посаду судді) критеріям доброчесності та професійної етики, затверджені Рішенням ГРД від 11 січня 2019 року, доступні за посиланням: https://grd.gov.ua/data/files/docs/indikatory_%2011.01.2019.pdf.
6. International Consortium for Court Excellence brochure, доступна за посиланням: http://www.courtexcellence.com/~media/Microsites/Files/ICCE/IFCE-Brochure_EN.ashx.
 7. Положення про взаємодію Господарського суду Миколаївської області із засобами масової інформації, журналістами, затверджене рішенням зборів суддів суду № 6 від 29.05.2015 року, доступне за посиланням: <https://mk.arbitr.gov.ua/sud5016/>

inshe/vzayemodiya_z_gromadskistiu/zmi.

8. Положення про екскурсії у Верховному Суді, затверджене наказом керівника апарату ВС № 73-ОД від 08.06.2018 року, доступне за посиланням: <https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Ekskursii.pdf?fbclid=IwAR2vkwvbRTkAwTqN7zd95bWUeye9JLTBfX8qa2wUmaxdEcbxFghD9YxBc-s>.
9. Рейтинг інформаційної відкритості судів, доступний за посиланням: <http://faircourt.in.ua/news/180220191852.html>.
10. Звіт ВККСУ за 2018 рік, доступний за посиланням: <https://vkksu.gov.ua/userfiles/zvit2018.pdf>.
11. Графік дистанційного навчання працівників апаратів судів на 2019 рік, затверджений наказом НШСУ № 265-п від 21.03.2019 року, доступний за посиланням: <http://bit.ly/2mylONa>.
12. Statutes, Rules, and Regulations of the International Not-For-Profit Association European Network of Councils for the Judiciary (i.n.p.a) 2014 (in the edition of May 2019): https://pgwrk-websitemedia.s3.eu-west-1.amazonaws.com/production/pwk-web-encj2017-p/Administration/Statutes%20and%20Rules%20%20ENCJ-RECJ%202014_finances_2020.pdf.

Відповіді на запити на отримання публічної інформації та інші листи

1. Лист ВККСУ від 11.10.2018 року.
2. Лист ВККСУ від 05.09.2019 року.
3. Лист Вищої ради правосуддя від 09.09.2019 року.
4. Лист РСУ від 09.09.2019 року.
5. Лист Вищої ради правосуддя від 10.09.2019 року.
6. Лист ВККСУ від 11.09.2019 року.
7. Лист Приморського районного суду Одеси від 19.09.2019 року.
8. Лист Вищої ради правосуддя від 19.09.2019 року.
9. Лист ВККСУ від 25.09.2019 року.
10. Лист ВККСУ від 26.09.2019 року.
11. Лист РСУ від 11.10.2019 року.

ДОДАТОК III ВИТЯГ З JSRSAP (ПЛАН ДІЙ 2015-2020)

Вид діяльності		Термін впровадження			Критерії результативності		
		Кінець 2016	Кінець 2018	Кінець 2020	Заходи	Відповідальний орган / Засоби верифікації	Результати
1.2.3	Розвиток можливостей зв'язків з громадськістю/ комунікацій				1. Забезпечення належного функціонування Комітету ЄОСВ (ВРЮ, ВККСУ, РСУ) з питань комунікацій в межах компетенції	ЄОСВ (ВРЮ, ВККСУ, РСУ) / Прийняті рішення, підготовані звіти	- Регулярно використовуються канали внутрішньої комунікації між ЄОСВ (ВРЮ, ВККСУ, РСУ) та іншими органами суддівського врядування та самоврядування і судами, а також в межах судової системи/ судами та суддями/ працівниками апарату; налагоджений механізм вирішення регуляторних та управлінських питань між ЄОСВ (ВРЮ, ВККСУ, РСУ) та іншими органами суддівського врядування та самоврядування. - Чітко визначені та регулярно використовуються зовнішні канали комунікації між судовою системою/судами та іншими державними/недержавними суб'єктами в секторі юстиції; органи суддівського врядування та самоврядування представляють та захищають інтереси сектору правосуддя, а також реагують від імені судової системи на всі спроби порушення принципу незалежності. - Закріплені чіткі умови щодо публічного доступу до слухань ЄОСВ (ВРЮ, ВККСУ, РСУ) та участі в них; передбачено обов'язок своєчасного попереднього оголошення порядку денного засідань, публічний характер рішень ЄОСВ (ВРЮ, ВККСУ, РСУ). - Система управління кадровою політикою та ефективністю роботи передбачає стимули для того, щоб судді частіше контактували із суспільством через публікацію статей та досліджень, відвідували освітні та наукові установи, а також брали участь в інших заходах. - Органами суддівського врядування та самоврядування регулярно використовуються дослідження рівня задоволеності користувачів для визначення та удосконалення якості судових послуг. - Здійснюється регулярний обмін досвідом з європейськими органами суддівського самоврядування та з іншими міжнародними партнерами.
					2. Забезпечення належного функціонування прес-центру при ЄОСВ (ВРЮ, ВККСУ, РСУ)	ЄОСВ (ВРЮ, ВККСУ, РСУ) / Прийняті рішення, укладені трудові договори, визначені посадові обов'язки, підготовані плани розміщення, проведені тренінги	
					3. Створення підрозділів (уповноважених) з роботи із ЗМІ в усіх апеляційних округах	ЄОСВ (ВРЮ, ВККСУ, РСУ) / Прийняті рішення, укладені трудові договори, визначені посадові обов'язки, підготовані плани розміщення, проведені тренінги, тренінги	
					4. Розробка, поширення, а також періодичне оновлення практичних посібників та навчальних модулів з питань зв'язків з громадськістю/комунікацій	НШС / Прийняті рішення, проведені тренінги, підготовані публікації	
					5. Завершення розробки та затвердження регламентів, їх застосування ЄОСВ (ВРЮ, ВККСУ, РСУ) в усіх питаннях	ЄОСВ (ВРЮ, ВККСУ, РСУ) / Прийняті рішення	
					6. Організація періодичних навчальних візитів школярів, студентів та інших груп до судів	ЄОСВ (ВРЮ, ВККСУ, РСУ), суди / Прийняті рішення, підготовані звіти	
					7. Підготовка судами прес-релізів та проведення брифінгів за результатами розгляду всіх «гучних» справ	ЄОСВ (ВРЮ, ВККСУ, РСУ), суди / Прийняті рішення, підготовані звіти	
					8. Забезпечення належного функціонування мережі міжнародної співпраці	ЄОСВ (ВРЮ, ВККСУ, РСУ), суди / Прийняті рішення, укладені меморандуми про взаєморозуміння, проведені конференції, організовані стажування	
5.2.2	Розвиток системи прозорого управління в системі органів судової влади				1. Створення спеціальних можливостей PR/комунікацій у всіх управлінських органах і установах галузі	PCY, ГПУ, ВСУ, ВССУ, ВАСУ, ВГСУ РАУ, Мін'юст / Прийняті рішення, підготовані звіти, проведені тренінги	- Своєчасне реагування органів суддоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на загрози незалежності правосуддя шляхом висвітлення їх в ЗМІ або здійснення публічних заяв. - Встановлено чіткі, передбачувані правила доступу і участі громадськості до судових засідань.

ЗВІТ ПРО РЕЗУЛЬТАТИ ОЦІНЮВАННЯ

Напрямок діяльності

1.2.3 Розвиток можливостей зв'язків з громадськістю/комунікацій

5.2.2.1. Створення спеціальних можливостей PR/комунікацій у всіх органах суддівського врядування і установах системи органів судової влади

Лукаш Боярський

Міжнародний експерт

Андрій Химчук

Національний експерт

Підписаний до друку 17.06.2020
Формат 60x84 1/8. Папір офс. №2. Офс. друк.
Умов. друк. арк. 8,14. Уч.-вид. л. 8,75.
Наклад 200 прим. Замовлення 1. Ціна вільна

Надруковано в ТОВ "Видавництво "Юстон"
01034, м. Київ, вул. О. Гончара, 36-а т: (044) 360-22-66, www.yuston.com.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції серія дк № 497 від 09.09.2015 р.